

**"Η ΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΤΕΛΟΙΟΦΟΙΤΩΝ ΣΠΟΥΔΑΣΤΩΝ ΤΟΥ
ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΟΥ Α.Τ.Ε.Ι.
ΠΑΤΡΑΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΟΥΣ ΚΑΙ ΤΗΝ
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΤΟΥΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ"**

Μετέχοντες σπουδαστές:

Αργυρού Μάριος
Κυριάκου Παναγιώτα
Μοδέστου Ανδρούλα

Υπεύθυνος εκπαιδευτικός:

Επίκουρος Καθηγητής, Παπαδημητρίου Θάνος

Πτυχιακή εργασία για τη λήψη του πτυχίου στην Κοινωνική
Εργασία από το Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας της Σχολής
Επαγγελματών Υγείας και Πρόνοιας του Ανώτατου Τεχνολογικού
Εκπαιδευτικού Ιδρύματος (Α.Τ.Ε.Ι.) Πάτρας.

ΜΑΙΟΣ 2005

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ.....	σελ. 1
ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ.....	σελ. 2

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	σελ. 4
ΣΚΟΠΟΙ ΜΕΛΕΤΗΣ.....	σελ. 4
ΑΝΑΛΥΣΗ ΟΡΙΣΜΩΝ.....	σελ. 5

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ

1) ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΟΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΚΑΙ ΕΛΛΑΔΙΚΟ ΧΩΡΟ.....	σελ. 11
2) Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ.....	σελ. 12
3) ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ.....	σελ. 14
4) Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ.....	σελ. 14
5) Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	σελ. 15
6) ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.....	σελ. 16

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

1) ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ.....	σελ. 17
2) ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΝΑ ΕΞΑΜΗΝΟ ΜΕΧΡΙ ΤΟ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2003-2004.....	σελ. 17
3) ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΝΑ ΕΞΑΜΗΝΟ ΜΕΧΡΙ ΤΟ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2004- 2005.....	σελ. 19
4) ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ ΚΑΙ ΕΠΟΠΤΕΙΑ.....	σελ. 20

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

- 1) ΤΟΜΕΙΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ.....σελ. 23
2) ΚΡΙΤΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΘΕΣΜΟΥ.....σελ. 29

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

- 1) ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....σελ. 31
2) ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....σελ. 31

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI

- ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ.....σελ. 34

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VII

- ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....σελ. 73
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....σελ. 81

- ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....σελ. 83

- ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....σελ. 85

Αναγνώριση

Θα θέλαμε να εκφράσουμε την ευγνωμοσύνη που νιώθουμε για τον καθηγητή μας, επίκουρο καθηγητή κοινωνιολογίας, κύριο Παπαδημητρίου Θάνο, του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας, που με τις κατευθύνσεις του και με τη συμπαράστασή του κατορθώσαμε να ολοκληρώσουμε την πτυχιακή μας εργασία. Τον ευχαριστούμε πολύ!

Θα ήταν παράλειψή μας να μην ευχαριστήσουμε τους τελειόφοιτους σπουδαστές, οι οποίοι βοήθησαν στη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων που χρειαστήκαμε για την ολοκλήρωση της έρευνάς μας.

Τελειώνοντας, θα θέλαμε να αφιερώσουμε αυτήν την εργασία, που είναι πολύ σημαντική για μας, στους γονείς μας, οι οποίοι μας συμπαραστάθηκαν καθ' όλη τη διάρκεια της εργασίας μας και που υπομονετικά ανέμεναν το τέλος της. Τους ευχαριστούμε πολύ, παρόλο που δεν είναι αρκετό, είναι όμως το ελάχιστο που μπορούμε να δώσουμε.

Περίληψη Μελέτης

Ξεκινώντας την πτυχιακή μας εργασία, είχαμε σαν σκοπό τη διερεύνηση της στάσης των τελειόφοιτων σπουδαστών του ακαδημαϊκού έτους 2004-2005, του τμήματος κοινωνικής εργασίας στο Α.Τ.Ε.Ι Πάτρας, απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους κατάρτιση.

Δηλαδή, κατά πόσο οι τελειόφοιτοι σπουδαστές παρουσιάζουν θετική ή αρνητική αντιμετώπιση, αν ενδιαφέρονται ή αδιαφορούν, αν είναι ικανοποιημένοι ή όχι από την εκπαιδευτική τους εμπειρία και κατά πόσο τα παραπάνω τους οδηγούν στο να έχουν κάποια συγκεκριμένη στάση σχετικά με την εκπαίδευση τους και την μετέπειτα επαγγελματική τους σταδιοδρομία.

Για την πραγματοποίηση της έρευνας μας και την διαπίστωση των παραπάνω, χρησιμοποιήσαμε ως ερευνώμενο πληθυσμό του τελειόφοιτους σπουδαστές του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι Πάτρας.

Ως εργαλείο, χρησιμοποιήσαμε το γραπτό ερωτηματολόγιο με ανοικτού τύπου ερωτήσεις.

Ξεφυλλίζοντας την εργασία μας θα αντιληφθείτε ότι,αποτελείται από επτά κεφάλαια, διαφορετικού περιεχομένου και σκοπιμότητας το καθένα. Παραθέτουμε επίσης παράρτημα με τη σχετική νομοθεσία, και τα έντυπα που αφορούν το πρόγραμμα σπουδών.

Στο πρώτο κεφάλαιο, αναφερόμαστε στους λόγους που μας ώθησαν στην επιλογή του συγκεκριμένου θέματος, στο σκοπό και στόχους της μελέτης καθώς και στην ανάλυση των όρων όπως στάση, κοινωνικός λειτουργός, εκπαίδευση και επάγγελμα.

Ακολούθως, στο δεύτερο κεφάλαιο αναφερόμαστε στην πορεία της κοινωνικής εργασίας, από τις πρώτες ρίζες της μέχρι και σήμερα, καθώς και στη εκπαίδευση της στον Ελλαδικό χώρο, παραθέτοντας τους στόχους και τον ρόλο της. Αναφορά γίνεται επίσης και στο νομικό πλαίσιο που καλύπτει τον τομέα της κοινωνικής εργασίας.

Στο τρίτο κεφάλαιο, όπως θα διαπιστώσετε, γίνεται αναφορά στο πρόγραμμα σπουδών της σχολής μας και ιδιαίτερα στα μαθήματα ανά εξάμηνο μέχρι το ακαδημαϊκό έτος 2003-2004 και 2004-2005. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στο κομμάτι της πρακτικής άσκησης και εποπτείας.

**" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του
Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους
αποκατάσταση"**

Φθάνοντας στο τέταρτο κεφάλαιο, θα ενημερωθείτε για τους τομείς απασχόλησης της κοινωνικής εργασίας, καθώς και την κριτική θεώρηση του εκπαιδευτικού θεσμού.

Τελειώνοντας έτσι το θεωρητικό μας κομμάτι, ακολουθεί το πρακτικό το οποίο ξεκινάει από το πέμπτο κεφάλαιο.

Στο πέμπτο κεφάλαιο, έπειτα από μια σύντομη εισαγωγή, αναφορά γίνεται στη μεθοδολογία της εκπαιδευτικής μας έρευνας, στις διαστάσεις του θέματος, στην κατάρτιση σχεδίου έρευνας και στους στόχους της έρευνας.

Ακολουθεί το έκτο κεφάλαιο στο οποίο παραθέτουμε τα αποτελέσματα της έρευνας μας έπειτα από στατιστική ανάλυση και καταγραφή τους.

Τελειώνοντας, αναφερόμαστε σε συμπεράσματα που απορρέουν από την ανάλυση των δεδομένων της έρευνας και διατυπώνουμε προτάσεις που θεωρούμε ότι μπορούν να συμβάλουν με την υλοποίησή τους σημαντικά στην άνοδο και εξέλιξη τόσο της σχολής μας όσο και του επαγγέλματος του Κοινωνικού Λειτουργού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

1) Εισαγωγή:

Μετά από 4 και πλέον αιώνες εμφάνισης της Κοινωνικής Εργασίας και με την συμπλήρωση 60 χρόνων εκπαίδευσης της, στην χώρα μας, επιλέξαμε το συγκεκριμένο θέμα αφού θεωρήσαμε ότι έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, τόσο από εμάς ως σπουδαστές όσο και από τους καθηγητές μας.

Σημαντικό ρόλο για την επιλογή του θέματος μας, έπαιξε η εκπαιδευτική μας εμπειρία στο τμήμα Κοινωνικής Εργασίας στην οποία φοιτούμε εδώ και 8 εξάμηνα.

Η όλη εκπαιδευτική διαδικασία, η συνεργασία και η επικοινωνία με τους καθηγητές του τμήματος, καθώς και οι συζητήσεις που είχαμε με συμφοιτητές μας, μας έδωσαν τα κατάλληλα ερεθίσματα ώστε να ασχοληθούμε με το θέμα της Στάσης των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος μας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση.

Θεωρούμε ότι η γνώμη των τελειόφοιτων σπουδαστών είναι η πλέον αντιπροσωπευτική, λόγω της 4ετούς συγκομιδής γνώσεων, απόψεων, εμπειριών και ανάπτυξης συναισθημάτων γύρω από την επιστήμη της Κοινωνικής εργασίας.

Μελετώντας στη συνέχεια την πτυχιακή μας εργασία, παραθέτουμε αρχικά το θεωρητικό κομμάτι το οποίο αφορά τη φύση της κοινωνικής Εργασίας. Με μεγάλη ευκολία διαφαίνεται η ιδιαίτερη έμφαση που δίνουμε στο ερευνητικό μέρος, που αφορά καθαρά το θέμα μας.

2) Σκοπός και Στόχοι μελέτης:

Σκοπός της πτυχιακής μας εργασίας είναι να συγκεντρώσουμε στοιχεία και πληροφορίες που αφορούν αφενός, την εξέλιξη της Κοινωνικής Εργασίας και αφετέρου, την εκπαίδευση αυτής, τόσο στο θεωρητικό όσο και στο πρακτικό υπόβαθρο της.

" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση"

Επίσης συγκεντρώνουμε πληροφορίες και για το νομικό πλαίσιο που καλύπτει το επάγγελμα του κοινωνικού Λειτουργού στον Ελλαδικό χώρο.

Οι επιμέρους στόχοι της πτυχιακής μας εργασίας είναι:

α) να διερευνήσουμε τη στάση των τελειόφοιτων Κοινωνικών Λειτουργών απέναντι στην εκπαίδευση, το επίπεδο της και την αποτελεσματικότητά της.

β) να διερευνήσουμε την επιθυμία των τελειόφοιτων να ασκήσουν το επάγγελμα του Κοινωνικού Λειτουργού μετά την αποφοίτησή τους από το Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, καθώς και οι λόγοι που συντείνουν στη λήψη της απόφασής τους.

3) Ανάλυση ορισμών:

• Στάση:

- 1) Σύμφωνα με τον Allport (1935) η στάση είναι "μια νοητική ή νευρική κατάσταση ετοιμότητας, οργανωμένη μέσω των εμπειριών, που ασκεί κατευθυντήρια ή δυναμική επίδραση στις αποκρίσεις του ατόμου προς όλα τα αντικείμενα και τις καταστάσεις με τα οποία αυτή σχετίζεται". (Ελληνικά Γράμματα, Παιδαγωγική Ψυχολογία – Εγκυκλοπαίδεια Λεξικό, τόμος 4, σελ.4362)
- 2) Σύμφωνα με τους Fishbein και Ajzen, στάση ορίζεται ως η " εκμαθημένη προδιάθεση για απόκριση με ένα συνεπή ευμενή ή δυσμενή τρόπο σε σχέση με ένα δεδομένο αντικείμενο ". (Ελληνικά Γράμματα, Παιδαγωγική Ψυχολογία – Εγκυκλοπαίδεια Λεξικό, τόμος 4, σελ.4362)
- 3) Σύμφωνα με τους Petty και Cacioppo (1981) ο όρος στάση " αναφέρεται σε ένα γενικό και διαρκές θετικό ή αρνητικό συναίσθημα για κάποιο πρόσωπο, αντικείμενο ή θέμα ".(Ελληνικά Γράμματα, Παιδαγωγική Ψυχολογία – Εγκυκλοπαίδεια Λεξικό, τόμος 4, σελ.4362)

" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση"

- 4) Η στάση είναι ένα σύνθετο ψυχο-κοινωνικό φαινόμενο και χρησιμοποιείται ως προσδιοριστική έννοια των ενδιάμεσων ψυχολογικών καταστάσεων μεταξύ ατομικού και κοινωνικού επιπέδου. Οι ψυχολογικές καταστάσεις και τοποθετήσεις των ατόμων, απέναντι στα αντικείμενα του προσανατολισμού τους, εκδηλώνονται συνήθως με τις γνώμες. (Birgow, Allain, Παμίσιος 1981)
- 5) Σύμφωνα με τους Tesser και Shaffer (1990) παραθέτουν την άποψη αρκετών ερευνητών ότι οι στάσεις αποτελούν αναπαραστάσεις στη μνήμη. (Ελληνικά Γράμματα, Παιδαγωγική Ψυχολογία – Εγκυκλοπαίδεια Λεξικό, τόμος 4, σελ.4362)

• Κοινωνικός λειτουργός:

- 1) Πρόσωπο με ειδική επιστημονική κατάρτιση και εκπαίδευση, που ασχολείται επαγγελματικά με την άσκηση της κοινωνικής πρόνοιας.
(Μπαμπινιώτης, 1998, σελ.916)
- 2) Ο κοινωνικός λειτουργός αναλαμβάνει μια λειτουργία για την οποία ευθύνεται το επάγγελμα. Η κοινότητα και το σύστημα πελάτης απαιτούν την εγγύηση ότι οι ενέργειες του επαγγελματία κοινωνικού λειτουργού σε όλους τους τομείς εργασίας του, κινούνται μέσα σε αναγνωρισμένες και αποδεκτές παραμέτρους που η ίδια η κοινωνία έχει αναθέσει στο επάγγελμα. Η άσκηση της κοινωνικής εργασίας "εγκρίνεται" και επικυρώνεται μέσα από το επάγγελμα και τις οργανώσεις όπου εργάζονται κοινωνικοί λειτουργοί.
(Κ.Παπαϊωάννου, 1998, σελ.21)
- 3) Ο ειδικευμένος επιστήμονας που αναλαμβάνει να εφαρμόσει στην πράξη τις αρχές και μεθόδους ενός, ανθρωπιστικού επαγγέλματος, της κοινωνικής εργασίας. Στην άσκηση του λειτουργήματος του, ο κοινωνικός λειτουργός εξετάζει εμπειριστικώς την αλληλεπίδραση μεταξύ ατόμου και κοινωνικού περιβάλλοντος και με επαγγελματικές παρεμβάσεις, επιδιώκει να κινητοποιήσει τα άτομα ή τις ομάδες, ώστε να αποκτήσουν την αυτοδυναμία τους και να εναρμονιστούν με την κοινωνία, με απώτερο στόχο την επίτευξη ατομικής και κοινωνικής ευημερίας. (Νέα Μεγάλη Εγκυκλοπαίδεια Νόμπελ, τόμος 22, 1991, σελ. 8405)

**" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του
Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους
αποκατάσταση "**

• Κοινωνική Εργασία:

- 1) Σύμφωνα με τη Richmond, "η κοινωνική εργασία αφορά τις διεργασίες οι οποίες οδηγούν στην ανάπτυξη της προσωπικότητας μέσω προσαρμογών που είναι απόρροια συνειδητών πράξεων από ένα άτομο σε άλλο άτομο, μεταξύ ατόμων και κοινωνικού περιβάλλοντος." (Θ. Καλλινικάκη, 1998, σελ.45)
- 2) Σύμφωνα με τη συνδιάσκεψη του Milford, "η συνεισφορά της κοινωνικής εργασίας είναι σημαντική στο χειρισμό σοβαρών κοινωνικών προβλημάτων, όπως η φτώχεια, η αναπηρία και η εγκατάλειψη παιδιών, και στην ανάπτυξη της ικανότητας του ατόμου για αυτοσυντήρηση στις υπάρχουσες κοινωνικές συνθήκες. Βοηθά το άτομο να αναγνωρίσει τις ανάγκες του και να αξιοποιήσει τις πηγές της κοινότητας." (Θ. Καλλινικάκη, 1998, σελ.45-46)
- 3) Σύμφωνα με τον πρώτο ορισμό της κοινωνικής εργασίας που διατυπώθηκε από τη Γενική Συνέλευση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, η κοινωνική εργασία:
  - Είναι ενέργειες σχεδιασμένες να προσφέρουν βοήθεια σε προβλήματα που εμποδίζουν άτομα, οικογένειες και ομάδες να επιτύχουν ένα ελάχιστο επιθυμητό κριτήριο – επίπεδο κοινωνικής και οικονομικής ευημερίας.
  - Είναι μια κοινωνική ενέργεια που δεν συντελείται από ιδιώτες για προσωπικό όφελος, αλλά από κυβερνητικές ή μη οργανώσεις που έχουν συσταθεί προς όφελος των μελών της κοινότητας τα οποία θεωρούνται ότι έχουν ανάγκη.
  - Είναι μια διασυνδεδετική ενέργεια μέσω της οποίας μειονεκτούνται άτομα, οικογένειες και ομάδες βοηθούνται να εντοπίσουν όλες τις πηγές της κοινότητας που είναι διαθέσιμες για τις ανάγκες τους. (Θ. Καλλινικάκη, 1998, σελ.46)
- 4) Η επιτροπή άσκησης κοινωνικής εργασίας της Εθνικής Ένωσης Κοινωνικών Λειτουργών των ΗΠΑ (1958) όρισε τις εφαρμογές της κοινωνικής εργασίας ως τη σύνθεση αξιών, στόχων, επικύρωσης, γνώσεων και μεθόδων, που αποσκοπεί να βοηθήσει άτομα και ομάδες να αναγνωρίσουν και να λύσουν ή να περιορίσουν τα προβλήματα που μπορεί να εκδηλωθούν στις σχέσεις μεταξύ αυτών και του περιβάλλοντος τους, να επισημάνει πιθανές περιοχές δυσλειτουργίας μεταξύ ατόμων ή ομάδων και του περιβάλλοντος τους έτσι ώστε να προλάβει την εκδήλωση της δυσλειτουργίας, και να αναζητήσει, να καθορίσει και να ενισχύσει

" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση"

όσο το δυνατόν περισσότερο τις υπάρχουσες ικανότητες των ατόμων, των ομάδων και των κοινοτήτων.(Θ. Καλλινικάκη, 1998, σελ.46-47)

- 5) Σύμφωνα με τον Boehm "η κοινωνική εργασία επιδιώκει να ενισχύσει τη λειτουργική ικανότητα των ατόμων, μεμονωμένα και σε ομάδες, μέσω ενεργειών οι οποίες εστιάζουν στις σχέσεις όπως αυτές διαμορφώνονται από την αλληλεπίδραση ατόμου-περιβάλλοντος. Οι ενέργειες αυτές μπορούν να ομαδοποιηθούν σε τρεις λειτουργίες: στην αποκατάσταση της ικανότητας που έχει στρωθεί, στην ενίσχυση των ατομικών και των κοινωνικών πηγών βοήθειας και στην πρόληψη της κοινωνικής δυσλειτουργίας." (Θ. Καλλινικάκη, 1998, σελ.47)
- 6) Ο Gordon όρισε την άσκηση του επαγγέλματος της κοινωνικής εργασίας ως "μια παρεμβατική δράση κατευθυνόμενη προς συγκεκριμένους σκοπούς και καθοδηγούμενη από αξίες, γνώσεις και τεχνικές δεξιότητες οι οποίες στο σύνολό τους είναι μοναδικές, αναγνωρισμένες και καθορισμένες από το επάγγελμα της κοινωνικής εργασίας." (Θ. Καλλινικάκη, 1998, σελ.47)
- 7) Η διεθνής ομοσπονδία Κοινωνικών Λειτουργών έχει ορίσει την κοινωνική εργασία ως "την εφαρμοσμένη κοινωνική επιστήμη, η οποία προήλθε από την κοινωνική πρόνοια ως ένας μηχανισμός που συστάθηκε για να διασφαλίσει την κάλυψη των βασικών βιοτικών αναγκών των αδυνάτων που δημιουργήθηκαν από τη βιομηχανική ανάπτυξη, και που καλείται να χειριστεί τις διαρκώς μεταβαλλόμενες κοινωνικές συνθήκες και να αποτρέψει ή να βελτιώσει τα ατομικά, ομαδικά και κοινοτικά προβλήματα που προκύπτουν από τη δυσλειτουργία των ατομικών αναγκών και των κοινωνικών θεσμών." (Θ. Καλλινικάκη, 1998, σελ.47)
- 8) Η κοινωνική εργασία είναι μια υπηρεσία η οποία παρέχεται από τον κοινωνικό λειτουργό σε άτομα, ομάδες ή κοινότητες ατόμων στο πλαίσιο κοινωνικών οργανώσεων, με στόχο τη βελτίωση ή τη διατήρηση της κοινωνικής λειτουργικότητας τους, με τη συνδρομή επιλεγμένων μεθόδων, τεχνικών και δεξιοτήτων οι οποίες αξιοποιούν και άλλα συστήματα αρωγής (υπηρεσίες, προγράμματα. παροχές). (Θ. Καλλινικάκη, 1998, σελ.47-48)

**" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του
Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους
αποκατάσταση"**

• Εκπαίδευση:

- 1) Με τον όρο εκπαίδευση εννοούμε τη θεσμοθετημένη και ελεγχόμενη παιδαγωγική διαδικασία από την πλευρά της πολιτείας ή άλλου φορέα, με στόχο τη μετάδοση ενός συστήματος γνώσεων και αξιών στη νέα γενιά για την ένταξη και δραστηριοποίηση της μέσα στο κοινωνικό σύνολο. Βασικά γνωρίσματα της εκπαίδευσης αποτελούν η οργανωμένη μορφή διεξαγωγής της στις " τεχνητές παιδαγωγικές κοινότητες " και οι επίσημες και ελεγχόμενες προδιαγραφές, δηλαδή προγράμματα διδασκαλίας, σχολικά βιβλία, εγκύκλιοι, κανονισμοί λειτουργίας των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων κ.λ.π. (Ελληνικά Γράμματα, Παιδαγωγική Ψυχολογία – Εγκυκλοπαίδεια Λεξικό τομ.4, σελ.1668)
- 2) Η συστηματική διαδικασία μετάδοσης γνώσεων και ανάπτυξης δεξιοτήτων σχετικά με το συγκεκριμένο αντικείμενο. (Μπαμπινιώτης, σελ.580)
- 3) Ο θεσμός που αποσκοπεί στη συστηματική διδασκαλία μαθητών και σπουδαστών, την ανάπτυξη των πνευματικών, σωματικών και ηθικών ικανοτήτων του ανθρώπου μπάσα σε ειδικά ιδρύματα (σχολεία) και συγκεκριμένες μεθόδους.
(Μπαμπινιώτης, 1998, σελ.580)
- 4) Η εκπαίδευση αποτελεί τον ισχυρότερο, ίσως, μηχανισμό που διαθέτει η ανθρωπότητα για να ανταποκριθεί στα αιτήματα και τις ανάγκες της νέας εποχής. (Εκπαίδευση-UNESCO, σελ.18)

• Επάγγελμα:

- 1) Επάγγελμα είναι η εργασία που εκτελείται ενσυνείδητα και με πλήρη γνώση των σχετιζόμενων με αυτή λεπτομερειών από μέρος του ατόμου, και αποβλέπει σε συγκεκριμένο σκοπό. Το άτομο με την εργασία που εκτελεί, γίνεται ικανό να συμμετέχει ενεργά και θετικά στη δημιουργική δραστηριότητα της χώρας του, προσθέτοντας το δικό του λιθάρι " είτε μικρό είτε μεγάλο " δεν έχει σημασία, στο όλο οικοδόμημα της οικονομικό-

" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση"

κοινωνικής ζωής της. (Μιχαήλ Γρηγ. Λιάντα, Επαγγελματικός Προσανατολισμός, σελ.25)

- 2) Ο όρος προέρχεται από το επαγγέλλω-ομαι: υπόσχομαι, αναγγέλλω, δηλώνω το είδος της εργασίας που είμαι ικανός να προσφέρω στο κοινωνικό σύνολο. Σύμφωνα με την οικονομική επιστήμη
" Επάγγελμα είναι η συνηθισμένη απασχόληση ενός προσώπου που αποσκοπεί στο βιοπορισμό ". (Ελληνικά Γράμματα, τόμος 5, Παιδαγωγική Ψυχολογία – Εγκυκλοπαίδεια Λεξικό, σελ.1963)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ

1) ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η ιστορία της κοινωνικής εργασίας αποτελεί κομμάτι της ιστορίας της κοινωνικής πρόνοιας, η οποία με τη σειρά της συμπεριλαμβάνεται στην οικονομική, κοινωνική και πολιτική εθνική και παγκόσμια ιστορία. Κοινή αφετηρία της κοινωνικής εργασίας και της κοινωνικής πρόνοιας υπήρξε η θεσμοθέτηση της υποχρέωσης του κοινωνικού συνόλου να καταβάλλει φόρους με σκοπό την παροχή βοήθειας στους φτωχούς. Νόμοι υπέρ των φτωχών υπήρχαν στη Γερμανία ήδη από το 1529 και στα πρωσικά κράτη από το 1794.

Τα πρώτα ίχνη της κοινωνικής εργασίας ανιχνεύονται στους αποκαλούμενους " Νόμους της Φτώχειας " (Poor Laws) που είχαν θεσπιστεί στην Αγγλία την περίοδο μεταξύ 1601 και 1834. Σύμφωνα με τους νόμους αυτούς, οι φτωχοί ήταν υποχρεωμένοι να εργάζονται, ενώ όσοι επαιτούσαν οδηγούνταν στα αναμορφωτήρια. Οι Νόμοι της Φτώχειας άσκησαν επίσης σημαντική επίδραση στις αντιλήψεις που επικρατούσαν στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, όπου λειτουργούσαν πτωχοκομεία από το 1657.

Προπομποί των κοινωνικών εργατών – των πρώτων που απασχολήθηκαν με την κοινωνική εργασία – ήταν οι φιλικόι επισκέπτες (friendly visitors). Επρόκειτο για γυναίκες της μεσαίας τάξης της Αγγλίας, οι οποίες στις αρχές του 1800 επισκέπτονταν και προσέφεραν εθελοντικά υλική βοήθεια στις άπορες οικογένειες. Το 1840 οι γυναίκες αυτές συγκρότησαν οργανωμένες ενώσεις για την αντιμετώπιση της φτώχειας και λίγα χρόνια αργότερα, το 1870, δημιούργησαν τις φιλανθρωπικές οργανώσεις (charity organization societies) (Brieland, 1995, 2247).(©. Καλλινικάκη, 1998, σελ. 20-21)

Το 1897 ένα μέλος της Φιλανθρωπικής Οργάνωσης της Βαλτιμόρης, η Mary Richmond, πρότεινε τη δημιουργία του πρώτου προγράμματος εκπαίδευσης στις εφαρμογές της φιλανθρωπίας. Ένα χρόνο αργότερα, το 1898, ιδρύθηκε η Σχολή Φιλανθρωπίας της Νέας Υόρκης.

Στα 1900 περίπου, τους φιλικούς επισκέπτες αντικατέστησε αμειβόμενο προσωπικό. Την ίδια περίοδο, ορισμένα άτομα, τα οποία εστίαζαν την προσοχή

" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση"

τους στην κοινωνική εξαθλίωση των εργατών και των μεταναστών εξαιτίας της μεγάλης πληθυσμιακής συγκέντρωσης στα αστικά κέντρα που είχε προκαλέσει η εκβιομηχάνιση, διαμόρφωσαν κάποια κινήματα και ανέλαβαν ορισμένες πρωτοβουλίες για την επισήμανση και αντιμετώπιση των έντονων κοινωνικών προβλημάτων τόσο των ίδιων των εργατών όσο και των οικογενειών τους.

Η σημαντικότερη από τις κινήσεις αυτές ήταν η κίνηση Κοινωνικής Αποκατάστασης (Social Settlement Movement), που εισήγαγε μια καινούρια δομή παροχών στέγασης, σίτισης και υποστήριξης. Στην κίνηση αυτή αποδίδεται η δημιουργία των στεγών(settlement) και των οίκων γειτονιάς (neighborhood houses). (Θ. Καλλινικάκη, 1998, σελ.22)

Οι κινήσεις της φιλανθρωπίας και της κοινωνικής αποκατάστασης αποτέλεσαν τις ρίζες της κοινωνικής εργασίας από τις οποίες αναπτύχθηκαν τα δύο βασικά ρεύματα κοινωνικής εργασίας τα οποία και εξελίχθηκαν στις δύο κύριες μεθόδους δράσης και παρέμβασής της. Το πρώτο ρεύμα, που έχει τις ρίζες του στις φιλανθρωπικές οργανώσεις, εξελίχθηκε στη λεγόμενη " κατά περίπτωση κοινωνική εργασία "(κοινωνική εργασία με άτομα). Το δεύτερο ρεύμα ξεπήδησε από την κίνηση για την Αποκατάσταση και ανέπτυξε τις μεθόδους της κοινωνικής εργασίας με ομάδες και κοινότητες.

Ο αρχικός αυτός μεθοδολογικός προσανατολισμός (method oriented),με την τριπλή έμφαση στην κοινωνική εργασία με τα άτομα, τις ομάδες και την κοινότητα, επικράτησε τόσο στην άσκηση του επαγγέλματος όσο και στην εκπαίδευση στην κοινωνική εργασία και αναπτύχθηκε ιδιαίτερα μετά το τέλος του Β' Παγκόσμιου πολέμου.(Θ. Καλλινικάκη, 1998, σελ.23-24)

Η κοινωνική εργασία γνώρισε σημαντική και ταχεία ανάπτυξη τις πρώτες δεκαετίες μετά το Β' Παγκόσμιο πόλεμο τόσο στις ΗΠΑ όσο και στην Ευρώπη. Η επέκταση του κράτους πρόνοιας και η κατοχύρωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων συνέβαλαν καθοριστικά στην ανάπτυξή της.(Θ. Καλλινικάκη, 1998, σελ.25)

2) Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η συστηματική εκπαίδευση στην κοινωνική εργασία ξεκίνησε στις αρχές του 20ού αιώνα. Οι πρώτες σχολές κοινωνικής εργασίας ιδρύθηκαν το 1900 στις ΗΠΑ και στο Λονδίνο.

**" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του
Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους
αποκατάσταση"**

Η εικόνα της εκπαίδευσης στην κοινωνική εργασία, όπως παρουσιάζεται σήμερα στο διεθνή χώρο, ποικίλλει και ανταποκρίνεται στην πολυεπίπεδη δραστηριότητα του κοινωνικού λειτουργού. Διαπιστώνεται η ύπαρξη διαφόρων βαθμίδων εκπαίδευσης, καθώς και ανάλογες διαφορές στην χρονική διάρκεια των σπουδών και την απόκτηση τίτλων σπουδών που φθάνουν μέχρι το διδακτορικό πτυχίο.

Η εκπαίδευση κοινωνικών λειτουργών στην Ελλάδα ξεκίνησε το 1937 με την πρώτη σχολή που λειτούργησε για δύο μόνο χρόνια με την επωνυμία " Ελευθέρα σχολή κοινωνικής πρόνοιας".

Μεταπολεμικά, το 1945, η πρώτη σχολή που ιδρύθηκε ήταν η σχολή κοινωνικής πρόνοιας του Αμερικάνικου Κολλεγίου θηλέων Pierce, που διέκοψε οριστικά τη λειτουργία της το 1975. Το 1948 ιδρύεται η σχολή κανονικής πρόνοιας της ΧΕΝ, το 1957 η σχολή κοινωνικής πρόνοιας Διακονισσών της Αποστολικής Διακονίας της εκκλησίας της Ελλάδος και το 1960 η σχολή κοινωνικής πρόνοιας της εταιρείας προστασίας ανηλίκων Αθηνών.

Τέλος, το 1973 αρχίζουν να λειτουργούν τα δύο τμήματα κοινωνικών λειτουργών των Κ.Α.Τ.Ε.Ε. στο Ηράκλειο Κρήτης και στην Πάτρα. Παράλληλα με την παραπάνω μεταγυμνασιακή εκπαίδευση, στη χρονική περίοδο 1953-1963 λειτούργησε " Ανώτατο φροντιστήριο κοινωνικής πρόνοιας".

Οι σχολές κοινωνικής εργασίας που λειτουργούν σήμερα είναι:

- Σχολή κοινωνικής εργασίας στο Τ.Ε.Ι. Αθήνας
- Σχολή κοινωνικής εργασίας στο Τ.Ε.Ι. Πάτρας
- Σχολή κοινωνικής εργασίας στο Τ.Ε.Ι. Ηρακλείου Κρήτης

Και οι τρεις σχολές ανήκουν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.(Κοινωνική εργασία, τεύχος 6ο, 1987)

Ο εκπαιδευτικός κοινωνικός λειτουργός καλείται να μεταδώσει γνώσεις και δεξιότητες ενώ ταυτόχρονα προσπαθεί να βοηθήσει τους σπουδαστές κοινωνικούς λειτουργούς να επιθυμούν να αποκτήσουν γνώσεις γιατί το θεωρούν απαραίτητο, ώστε να μπορέσουν να " δουν " την ικανοποίηση που προσφέρει η σωστή άσκηση, να είναι σε θέση να αναπτύξουν ικανότητες για να ενεργούν αποτελεσματικά από δικό τους ενδιαφέρον και όχι επειδή απαιτείται από την εκπαίδευση τους. Ο σκοπός της εκπαίδευσης στην κοινωνική εργασία είναι να ενθαρρυνθούν να στοχεύουν στην ανακάλυψη της ουσίας της επιστήμης τους ταυτιζόμενοι με αυτή. Παράλληλα ο σύμβουλος καθηγητής κατευθύνει τις προσπάθειες του και στο να απελευθερώσει

" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση"

τον σπουδαστή για να μπορεί να δεχθεί τη δική του αναζήτηση απόκτησης γνώσεων και να είναι σε θέση να συνεργάζεται μαζί του σε ό,τι τον εμποδίζει να μάθει και να προσφέρει υπηρεσίες.(Κ. Παπαιωάννου, 1998, σελ.66-67)

3) ΣΤΟΧΟΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η εκπαίδευση στην κοινωνική εργασία αποσκοπεί στην απόκτηση γενικών και ειδικών θεωρητικών γνώσεων και δεξιοτήτων εφαρμογής. Επιδιώκει να καταστήσει τους φοιτητές ικανούς να κατανοούν και να ερμηνεύουν την επίδραση των κοινωνικών και οικονομικών γεγονότων και των πολιτισμικών χαρακτηριστικών στα άτομα και στη συμπεριφορά τους. Επιπλέον αποσκοπεί να τους κάνει ικανούς να ερμηνεύουν το υπηρεσιακό πλαίσιο της εργασίας, την επαγγελματική σχέση με τον εξυπηρετούμενο και τις σχέσεις με τους συνεργάτες. Τους προετοιμάζει να χειρίζονται το αυθόρμητο, το απρόβλεπτο και το απρόσμενο της ανθρώπινης συμπεριφοράς, τους τρόπους με τους οποίους τα άτομα επικοινωνούν μεταξύ τους, το πώς εκφράζουν τα συναισθήματα τους και το πώς αλληλεπιδρούν ως μέλη των ομάδων στις οποίες ανήκουν (οικογένεια, σχολείο, εργασία, κοινότητα). (Θ. Καλλινικάκη, 1998, σελ.206)

Η εκπαίδευση στην κοινωνική εργασία στοχεύει να δημιουργήσει εκπαιδευμένα στελέχη ικανά να απασχοληθούν όχι μόνο στους τομείς άσκησης της κοινωνικής εργασίας αλλά και στους τομείς της κοινωνικής έρευνας, της εκπαίδευσης στην κοινωνική εργασία, της εποπτείας και της διοίκησης κοινωνικών υπηρεσιών. (Θ. Καλλινικάκη, 1998, σελ.207)

Οι φοιτητές της κοινωνικής εργασίας μαθαίνουν πώς να εξασφαλίσουν διαρκή και έγκυρη πληροφόρηση για τα προγράμματα, τις λειτουργίες και τις διαδικασίες παροχής των υφιστάμενων κοινωνικών υπηρεσιών, καθώς και για την αποκωδικοποίηση των σχετικών νόμων και διοικητικών αποφάσεων. Εξασκούνται στην αντιμετώπιση ειδικών συνθηκών, απρόβλεπτων καταστάσεων, συγκρούσεων και στη χρήση δεξιοτήτων συνεννόησης, συμβιβασμού και λύσης των συγκρούσεων. (Θ. Καλλινικάκη, 1998, σελ.207)

4) Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Σύμφωνα με τον Dippoldsmann, η εκπαίδευση πρέπει να επικεντρώνεται στην ανάλυση της γραφειοκρατικής δομής των κοινωνικών υπηρεσιών και των

" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση"

μηχανισμών οικονομικής και ιδεολογικής εξάρτησης τους από την κοινωνική πολιτική του κράτους καθώς επίσης στις συνθήκες εργασίας στο μελλοντικό τομέα δράσης το σπουδαστή. Ιδιαίτερα πρέπει να γίνει κατανοητή στους σπουδαστές της κοινωνικής εργασίας η σχέση σύγκρουσης της κοινωνικής εργασίας που καλείται να λειτουργήσει ανάμεσα στις απαιτήσεις του πελάτη και τους διαρθρωτικούς, οικονομικούς και ιδεολογικούς περιορισμούς των γραφειοκρατικά οργανωμένων κοινωνικών υπηρεσιών.(Α. Ζωγράφου, 1997, σελ.110)

Η μεθοδική εργασία δεν είναι δυνατόν να μαθευτεί μόνο με την απλή πληροφόρηση και τη θεωρητική διδασκαλία στο χώρο της εκπαίδευσης, αλλά στην πράξη και μάλιστα σε μια συνεχή εναλλαγή θεωρίας και πράξης κάτω από πραγματικές συνθήκες εργασίας, γι' αυτό επιβάλλεται η ταυτόχρονη πρακτική άσκηση των σπουδαστών σε ειδικά προγράμματα πιλότος, στα οποία θα συμμετέχουν σπουδαστές, καθηγητές, επαγγελματίες και άμεσα ενδιαφερόμενοι. Η πρακτική άσκηση δίνει τη δυνατότητα στο σπουδαστή να βιώσει τι είναι δυνατό στην πράξη και τι είναι αδύνατο και γιατί.(Α. Ζωγράφου, 1997, σελ.112)

5) Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Οι εκπαιδευτικοί κοινωνικοί λειτουργοί υποκύπτουν συχνά στις πιέσεις διαφόρων ομάδων και προσθέτουν νέα θέματα στο ήδη βαρύ πρόγραμμα, με αποτέλεσμα μια συρραφή σειράς θεμάτων που δεν αλληλοσυνδέονται λειτουργικά και τελικά την πνευματική δυσπεψία του σπουδαστή. Μπορούν οι εκπαιδευτικοί να χρησιμοποιήσουν με περισσότερη προσοχή τα ήδη διδασκόμενα μαθήματα, τονίζοντας εκείνο το περιεχόμενο που θα μπορέσει να χρησιμοποιηθεί στα καινούργια μοντέλα επαγγελματικής πρακτικής.

Ένας κίνδυνος που παρουσιάζεται στην εκπαίδευση για ένα επάγγελμα που ασχολείται με τον άνθρωπο μέσα στην κοινωνία, είναι να παρασύρεται η εκπαίδευση από ιδεολογίες που είναι εφήμερες και να τις συγχέει με τη θεωρία (τη θεωρητική επιστημονική βάση) και την τεχνική. Είναι απαραίτητο να μετατραπούν ιδεολογίες σε θεωρίες της δράσης γιατί οι ιδεολογίες σε κατάσταση ακατέργαστη (καθαρή) δεν είναι πολύ χρήσιμες στην κοινωνική παρέμβαση και καμιά φορά φέρνουν την σύγχυση.

Αυτή η παρατήρηση οδηγεί στη διαπίστωση ότι υπάρχει απόσταση ανάμεσα στους διατυπωμένους στόχους του εκπαιδευτικού προγράμματος και στο περιεχόμενο του. Χρειάζεται μια πιο ρεαλιστική διάρθρωση του προγράμματος. Για παράδειγμα, πολλά προγράμματα διατυπώνουν σαν στόχο τον συνδυασμό

" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση"

εκπαίδευσης σε μεθόδους ανάπτυξης κοινωνικής εργασίας, προληπτικής και θεραπευτικής. Αυτά όλα όμως μένουν στο επίπεδο μόνο των αρχών και δεν προχωρούν στη σύνδεση με την πράξη – δεν γίνονται πράξη. Έτσι ο σπουδαστής μπορεί να γίνει ένας ανικανοποίητος επαγγελματίας μια και δεν μπορεί να πραγματοποιήσει το ιδανικό που τον έκανε η σχολή να γευτεί. Ίσως ο εργοδότης του τον κρίνει αρνητικά γιατί δεν μπορεί να ανταποκριθεί στο έργο του, όπως παρουσιάζεται.

6) ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Στις 20 Ιανουαρίου 1992, με βάση το προεδρικό διάταγμα περί άσκησης του επαγγέλματος κοινωνικού λειτουργού, ο πρόεδρος της Ελληνικής δημοκρατίας κύριος Κωνσταντίνος Γ. Καραμανλής και οι υπουργοί υγείας, πρόνοιας και κοινωνικών ασφαλίσεων κύριος Γιώργος Σούρλας και εθνικής παιδείας και θρησκευμάτων κύριος Γιώργος Σούφλιας, έλαβαν απόφαση για:

- **Άδεια άσκησης του επαγγέλματος κοινωνικού λειτουργού** με τα εξής άρθρα χορήγηση άδειας, ανάκληση άδειας, και πλαίσια άσκησης του επαγγέλματος.
- **Αρχές, καθήκοντα, υποχρεώσεις, ασυμβίβαστα κατά την άσκηση του επαγγέλματος** με τα εξής άρθρα αρχές, υποχρεώσεις προς το επάγγελμα, καθήκοντα προς τους εξυπηρετούμενους, υποχρεώσεις προς το φορέα, καθήκοντα προς τους συναδέλφους, ασυμβίβαστα, διευκολύνσεις κατά την άσκηση του έργου και καταργούμενες διατάξεις.

Αναλυτική αναφορά για το περιεχόμενο των προαναφερθέντων άρθρων γίνεται στο παράρτημα της πτυχιακής εργασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

1. ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Σύμφωνα με τον κανονισμό σπουδών και την αριθμ.3/5-7-94 απόφαση της Γενικής Συνέλευσης του τμήματος κοινωνικής εργασίας, τα διδασκόμενα μαθήματα χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες:

- Υποχρεωτικά
- Κατ'επιλογή υποχρεωτικά
- Προαιρετικά

Από τις δύο πρώτες κατηγορίες ορισμένα μαθήματα, οι γνώσεις των οποίων είναι προϋπόθεση για την παρακολούθηση άλλων μαθημάτων, χαρακτηρίζονται ως προαπαιτούμενα.

Για την απόκτηση πτυχίου απαραίτητη θεωρείται και η άσκηση στο επάγγελμα για έξι μήνες καθώς και η πτυχιακή εργασία.

2. ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΝΑ ΕΞΑΜΗΝΟ ΜΕΧΡΙ ΤΟ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2003-2004

- Α' Εξάμηνο:
Σύνταξη κειμένων, Στοιχεία δικαίου Ι, Προγραμματισμός Η/Υ, Πληθυσμιακή υγιεινή Ι, Προγράμματα κοινωνικής προστασίας Ι, Εισαγωγή στη κοινωνική εργασία, Κοινωνιολογία Ι, Ψυχολογία Ι
- Β' Εξάμηνο:
Εισαγωγή στη φιλοσοφία, Στοιχεία δικαίου Ι, Πληθυσμιακή υγιεινή ΙΙ, Προγράμματα κοινωνικής προστασίας ΙΙ, Στοιχεία δημογραφίας, Στοιχεία οικονομίας Ι, Κοινωνιολογία ΙΙ, Ψυχολογία ΙΙ, Μέθοδοι κοινωνικής εργασίας, Αγγλικά Ι
- Γ' Εξάμηνο:
Ειδική αγωγή, Ιστορία πολιτικών θεωριών, Οργάνωση διοίκησης κοινωνικών υπηρεσιών Ι, Στοιχεία οικονομίας ΙΙ, Κοινωνιολογία ΙΙΙ, Εργαστηριακή πρακτική άσκηση Ι – Εποπτεία, Ψυχολογία ΙΙΙ, Γαλλικά Ι, Γαλλικά ΙΙ,

" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση"

Γερμανικά I, Γερμανικά II, Μέσα προγραμματισμού ομάδας, Ολιστική προσέγγιση υγείας, Οικολογία και κοινωνική εργασία, Δεοντολογία, Στατιστική, Κοινωνική εργασία με κοινότητα I, Κοινωνική εργασία με ομάδες I, Κοινωνική εργασία με άτομα I, Αγγλικά II

- Δ' Εξάμηνο:

Οργάνωση διοίκησης κοινωνικών υπηρεσιών II, Εργαστηριακή πρακτική άσκηση II – Εποπτεία, Στοιχεία ψυχολογίας – Ψυχοπαθολογίας I, Γυναικεία ζητήματα, Επαγγελματικός προσανατολισμός, Διαπολιτισμική αγωγή, Πολιτική κοινωνιολογία, Διαγνωστικά μέσα, Κοινωνική εργασία με κοινότητα II, Κοινωνική εργασία με ομάδες II, Κοινωνική εργασία με άτομα II, Κοινωνική έρευνα I, Αγγλικά III

- Ε' Εξάμηνο:

Κοινωνιολογία IV , Εργαστηριακή πρακτική άσκηση III – Εποπτεία, Στοιχεία ψυχολογίας – Ψυχοπαθολογίας II, Ψυχολογία, Κοινωνική εργασία με κοινότητα III, Κοινωνική εργασία με άτομα III, Κοινωνική έρευνα II, Αγγλικά – Ορολογία

- ΣΤ' Εξάμηνο:

Κοινοτική ψυχική υγεία, Στοιχεία κοινωνικής πολιτικής, Εργαστηριακή πρακτική άσκηση IV – Εποπτεία, Συμβουλευτική σε κίνδυνο θανάτου, Συμβουλευτική ψυχολογία, Κοινωνική εργασία με Α.Μ.Ε.Α., Κοινωνική εργασία με κοινότητα IV, Κοινωνική εργασία με ομάδες III, Κοινωνική εργασία με οικογένεια, Κοινωνική εργασία σε ιδρύματα, Ίσες ευκαιρίες των δύο φύλων στον τομέα απασχόλησης

- Ζ' Εξάμηνο:

Σεμινάριο τελειόφοιτων, Εργαστηριακή πρακτική άσκηση – Εποπτεία

- Η' Εξάμηνο:

Εξάμηνη άσκηση στο επάγγελμα, Πτυχιακή εργασία

3. ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΝΑ ΕΞΑΜΗΝΟ ΑΠΟ ΤΟ
ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2004-2005

- Α' Εξάμηνο:
Κοινωνική πολιτική, Εισαγωγή στην κοινωνική εργασία, Εισαγωγή στην κοινωνιολογία, Εισαγωγή στην ψυχολογία, Δίκαιο, Πληροφορική στην κοινωνική εργασία
- Β' Εξάμηνο:
Συγγραφή επιστημονικής εργασίας με Η/Υ, Πολιτική οικονομία, Η συνέντευξη στην κοινωνική εργασία, Πολιτική κοινωνικής πρόνοιας – Προγράμματα, Κοινωνιολογία της οικογένειας, Εξελικτική ψυχολογία
- Γ' Εξάμηνο:
Ψυχοπαθολογία ενήλικων, Γενική κοινωνική εργασία, Εισαγωγή στην εργαστηριακή πρακτική άσκηση I, Κοινωνιολογία της εκπαίδευσης, Κλινική ψυχολογία, Κοινωνική ψυχολογία
- Δ' Εξάμηνο:
Στατιστική, Κοινωνική έρευνα I, Ψυχοπαθολογία παιδιών – έφηβων, Κλινική κοινωνική εργασία I, Κοινοτική εργασία, Εργαστηριακή πρακτική άσκηση II – Εποπτεία
- Ε' Εξάμηνο:
Δεοντολογία, Κλινική κοινωνική εργασία II, Κοινοτική οργάνωση και ανάπτυξη, Κοινωνική εργασία με οικογένεια, Εργαστηριακή πρακτική άσκηση III – Εποπτεία, Κοινωνική έρευνα II
- ΣΤ' Εξάμηνο:
Κοινωνική εργασία με πληθυσμιακές ομάδες I, Κοινωνικός σχεδιασμός, Εργαστηριακή πρακτική άσκηση IV – Εποπτεία, Διαπαγγελματική συνεργασία, κοινωνιολογία της απόκλισης
- Ζ' Εξάμηνο:
Ορολογία ξένης γλώσσας, Εργαστηριακή πρακτική άσκηση V – Εποπτεία, Σεμινάριο τελειόφοιτων, Ψυχοθεραπευτικές προσεγγίσεις στην κλινική κοινωνική εργασία, Κοινωνική εργασία με πληθυσμιακές ομάδες II
- Η' Εξάμηνο:
Άσκηση στο επάγγελμα

4. ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ ΚΑΙ ΕΠΟΠΤΕΙΑ

"Πρακτική άσκηση" αποκαλείται η διδασκαλία των εφαρμογών της κοινωνικής εργασίας στον τόπο άσκησης της (στις κοινωνικές υπηρεσίες) με την καθοδήγηση και την υποστήριξη των επαγγελματιών κοινωνικών λειτουργών, οι οποίοι αναλαμβάνουν ρόλο εκπαιδευτή, και υπό την εποπτεία καθηγητών Κοινωνικής Εργασίας.

Η πρακτική άσκηση είναι υποχρεωτική και αποτελεί βασικό κομμάτι των προγραμμάτων σπουδών όλων των σχολών και των τμημάτων που οδηγούν σε επαγγελματική ειδίκευση στην κοινωνική εργασία σε όλο τον κόσμο. Η πρακτική άσκηση συνήθως διεξάγεται σε μια επιλεγμένη κοινωνική υπηρεσία, στην οποία παρευρίσκεται και συμμετέχει ο ασκούμενος σε συγκεκριμένες ώρες και μέρες – από μία έως τρεις ημέρες την εβδομάδα κατά τις οποίες δεν γίνονται μαθήματα στο τμήμα. Ο ασκούμενος ακολουθεί το ωράριο λειτουργίας της υπηρεσίας και τις επίσημες γι'αυτήν αργίες. Η επίδοση του ασκούμενου στην πρακτική άσκηση βαθμολογείται από τον υπεύθυνο επόπτη - καθηγητή.

Η πρακτική άσκηση αποβλέπει στην εξοικείωση του φοιτητή με την πρακτική εφαρμογή των θεωρητικών γνώσεων και στην απόκτηση των δεξιοτήτων και της βασικής εμπειρίας που θεωρούνται απαραίτητες για την άσκηση του επαγγέλματος της κοινωνικής εργασίας. (Θ. Καλλινικάκη, 1998, σελ. 208,209)

Σύμφωνα με τον οδηγό σπουδών του τμήματος κοινωνικής εργασίας οι σπουδαστές των Α.Τ.Ε.Ι. κατά την διάρκεια των σπουδών τους υποχρεούνται σε εξάμηνη πρακτική άσκηση στο επάγγελμα. Η πρακτική άσκηση πραγματοποιείται στο δημόσιο ή ιδιωτικό τομέα. Η πρακτική άσκηση πραγματοποιείται μετά το τελευταίο εξάμηνο σπουδών και εφ' όσον ο σπουδαστής έχει παρακολουθήσει με επιτυχία τα 2/3 των μαθημάτων του προγράμματος σπουδών του. Στα υπόλοιπα μαθήματα που οφείλει δεν πρέπει να συμπεριλαμβάνονται μαθήματα ειδικότητας. (Οδηγός Σπουδών Τ.Ε.Ι. Πάτρας 1997-98, σελ. 40)

Οι κύριοι στόχοι της πρακτικής άσκησης είναι:

- Η άμεση σύνδεση των σπουδών – της θεωρίας – με τις κοινωνικές ανάγκες. Η μεταφορά της θεωρίας στην πράξη και η επαφή με τις πραγματικές συνθήκες εργασίας του κοινωνικού λειτουργού.
- Η εμπέδωση των αρχών, των εννοιών και των γνώσεων της κοινωνικής εργασίας.

" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση"

- Η αναγνώριση των κριτηρίων επιλογής μεταξύ των μεθόδων άσκησης της κοινωνικής εργασίας.
- Η παροχή απτών ερεθισμάτων για το εύρος και την πολυπλοκότητα των ανθρώπινων προβλημάτων, τον τρόπο που φθάνουν σε μια κοινωνική υπηρεσία, τη συχνότητα των κοινωνικών προβλημάτων, τα κενά και τις επικαλύψεις στην αντιμετώπισή τους.
- Η καλλιέργεια των απαραίτητων για το επάγγελμα του κοινωνικού λειτουργού δεξιοτήτων για επαφή, επικοινωνία και συνεργασία με τον εξυπηρετούμενο και κυρίως των δεξιοτήτων για δημιουργία αποδοτικής επαγγελματικής σχέσης.
- Η διάκριση και η ιεράρχηση των στόχων της παρέμβασης και της δράσης του κοινωνικού λειτουργού.
- Η ανάπτυξη της πρωτοβουλίας, της αυτογνωσίας και της επαγγελματικής ευθύνης του ασκούμενου.
- Η ισχύς και η εφαρμογή των κανόνων δεοντολογίας στο πλαίσιο της επαγγελματικής σχέσης κοινωνικού λειτουργού – εξυπηρετούμενου και της συνεργασίας του με άλλες ειδικότητες. (Θ. Καλλινικάκη, 1998, σελ. 209,210)

Ο όρος "εποπτεία πρακτικής άσκησης" αφορά την επίβλεψη, την καθοδήγηση και την υποστήριξη του ασκούμενου φοιτητή στην κατευθυνόμενη από τον επαγγελματία κοινωνικό λειτουργό προσπάθεια του να προσεγγίσει την εφαρμογή των αρχών και της μεθοδολογίας της κοινωνικής εργασίας στην πράξη και να γνωρίσει τα αποτελέσματα της εφαρμογής όσων μαθαίνει στη θεωρία. (Θ. Καλλινικάκη, 1998, σελ. 210)

Η εποπτεία στην κοινωνική εργασία είναι το μάθημα που βοηθάει το σπουδαστή, αρχικά στην εφαρμογή των θεωρητικών του γνώσεων κατά την πρακτική του άσκηση και αργότερα ως επαγγελματία. Δηλαδή τον εκπαιδεύει, τον κατευθύνει έτσι ώστε να μπορεί να βοηθήσει άτομα, οικογένειες, ομάδες ή κοινότητες ακόμη και με χρήση επιστημονικής έρευνας να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα τους, χρησιμοποιώντας τις θεωρητικές τους γνώσεις και ενεργοποιώντας κατάλληλα το δυναμικό τους για το σκοπό αυτό. Αυτό επιτυγχάνεται με την αξιολόγηση και εφαρμογή των γνώσεων του εκπαιδευόμενου, σε σχέση με την προσωπικότητα του πελάτη, το πρόβλημα, τη στάση του εκπαιδευόμενου προς τον πελάτη και το πρόβλημα του και τη σχέση του σπουδαστή προς τον επόπτη. (Σ. Λεβιδιώτη – Λέκκου, σελ. 9)

Στην εκπαίδευση των κοινωνικών λειτουργών η εποπτεία είναι ένα ξεχωριστό μάθημα. Διδάσκεται θεωρητικά για ένα εξάμηνο (το Γ' και πρακτικά το Δ', Ε', ΣΤ'

" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση"

και Ζ' εξάμηνα) με σκοπό την ευαισθητοποίηση του σπουδαστή κοινωνικού λειτουργού, ώστε να ετοιμαστεί για την είσοδο του στην άσκηση του επαγγέλματος κατά τρόπο που η παρεχόμενη από αυτόν βοήθεια να είναι όσο το δυνατόν πιο εποικοδομητική, αντικειμενική και μέσα στα πλαίσια της δεοντολογίας του επαγγέλματος.

Η διαδικασία αυτή της Εποπτείας, στο μεν θεωρητικό μέρος σκοπό έχει να ετοιμάσει τον σπουδαστή για την είσοδο του στον επαγγελματικό χώρο, με αναφορά και ανάλυση της έννοιας, του ρόλου της εποπτείας και τη θεωρητική και πρακτική προσέγγιση της στο χώρο της εκπαίδευσης. Όλο το υλικό που επεξεργάζεται το μάθημα αυτό στο πρακτικό μέρος, σκοπό έχει να την εισαγωγή του σπουδαστή στην πρακτική της Κοινωνικής Εργασίας την οποία θα ασκήσει όπου και αν τοποθετηθεί.

Για κάθε περίπτωση που αναλύεται κατά την ομαδική Εποπτεία, διατυπώνονται περισσότερες γνώμες, τίγονται θέματα που μπορεί μερικούς σπουδαστές να μην τους αφορούν άμεσα, ενδεχομένως όμως να τους απασχολήσουν αργότερα, οπότε θα έχουν ήδη κάποια γνώση. (Σ. Λεβιδιώτη – Λέκκου, σελ. 20)

Κάθε πρόβλημα αγγίζει με διαφορετικό τρόπο κάθε σπουδαστή. Ο καθένας το βλέπει και το αντιμετωπίζει αλλιώς και όλες οι αποφάσεις - απόψεις - θέσεις βοηθούν εκείνο που έχει αναλάβει την περίπτωση. Οπότε, το κάθε πρόβλημα γίνεται πρόβλημα της ομάδας, όλοι δίνουν και παίρνουν, αρκεί να είναι έτοιμοι για αυτό. (Σ. Λεβιδιώτη – Λέκκου, σελ. 21)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

1. ΤΟΜΕΙΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η κοινωνική εργασία ασκείται σε όλους τους φορείς προνοιακής και αναπτυξιακής κοινωνικής πολιτικής. Οι τομείς άσκησης της είναι πολλοί και επεκτείνονται σε κάθε είδους κοινότητα, σε διαφορετικές ομάδες ανθρώπων και σε πολυάριθμα και ποικίλα προβλήματα και καταστάσεις.
(Θ. Καλλινικάκη, 1998, σελ.181)

Σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα αριθ. 50, άρθρο 1 τα πλαίσια άσκησης του επαγγέλματος του Κοινωνικού Λειτουργού καθορίζονται ως εξής:

1.) Οι πτυχιούχοι του τμήματος κοινωνικής εργασίας της Σχολής Επαγγελματιών Υγείας και Πρόνοιας των Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, Κοινωνικοί Λειτουργοί, με βάση τις εξειδικευμένες επιστημονικές γνώσεις - Θεωρητικές και εφαρμοσμένες - ασχολούνται, είτε αυτοδύναμα, είτε σε συνεργασία με άλλους επιστήμονες, σε όλους τους τομείς δραστηριότητας που αποβλέπουν στην πραγματοποίηση ενός ή και συνδυασμού από τους παρακάτω στόχους:

α) Πρόληψη και θεραπεία κοινωνικών προβλημάτων.
β) Βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και της κοινωνικής λειτουργικότητας, ατόμων και ομάδων με την πραγμάτωση Θεσμικών αλλαγών μέσα στην κοινότητα.
(www.skle.gr)

2.) Οι παραπάνω πτυχιούχοι έχουν δικαίωμα απασχόλησης, ως στελέχη στον ιδιωτικό και ευρύτερο δημόσιο τομέα, όπως αυτός προσδιορίζεται από τις διατάξεις που ισχύουν κάθε φορά, με τα παρακάτω αντικείμενα:

α) Διενέργεια κοινωνικής μελέτης ή ψυχοκοινωνικής μελέτης όπου κρίνεται απαραίτητη, του περιστατικού, της ομάδας και της κοινότητας που χρειάζεται την παρέμβασή τους.

β) Διαμόρφωση διάγνωσης, αυτόνομα ή και σε συνεργασία με άλλους ειδικούς για τα προβλήματα που εντοπίστηκαν.

γ) Εκπόνηση και εκτέλεση σχεδίου δράσης και ενεργειών για την αντιμετώπιση συγκεκριμένης κατάστασης. (www.skle.gr)

3.) Οι πτυχιούχοι του τμήματος ασκούν τις παρακάτω δραστηριότητες κατά τομέα απασχόλησης, ως εξής:

- Τομέας Κοινωνικής Πρόνοιας:

Προγράμματα παιδικής προστασίας, υπερηλίκων, αναπήρων και γενικά ατόμων και οικογενειών με κοινωνικές ανάγκες. (www.skle.gr)

Οι φορείς του τομέα της κοινωνικής πρόνοιας απευθύνονται σε άτομα τα οποία είναι οικονομικά αδύναμα, ευάλωτα λόγω ηλικίας ή λόγω φυσικής κατάστασης ή νομικής υπόστασης, και άτομα τα οποία έχουν πληγεί από απρόβλεπτα γεγονότα ή κρίσεις. Οι σημαντικότεροι και με τη μεγαλύτερη δράση φορείς είναι οι Διευθύνσεις Κοινωνικής Πρόνοιας που λειτουργούν σε κάθε νομό της χώρας. (Θ. Καλλινικάκη, 1998, σελ.184)

- Τομέας Υγείας και Ψυχικής Υγείας:

Η κοινωνική εργασία έχει εφαρμογές σε όλα τα είδη και τις μορφές των υπηρεσιών και των προγραμμάτων υγείας και ψυχικής υγείας που υπάρχουν για κάθε ηλικιακή ομάδα και λειτουργούν σε κεντρικό, περιφερειακό, τοπικό και κοινοτικό επίπεδο. (Θ. Καλλινικάκη, 1998, σελ.197)

Παροχή ειδικών κοινωνικών υπηρεσιών προς τον ασθενή και τους οικείους του, σε νοσηλευτικά ιδρύματα, αναρρωτήρια, Θεραπευτικούς ξενώνες, ιατροκοινωνικά κέντρα, μονάδες οικογενειακού προγραμματισμού κ.λπ. (www.skle.gr)

Επίσης, παροχή υπηρεσιών διαγνωστικού συμβουλευτικού και Θεραπευτικού χαρακτήρα σε άτομα, ομάδες και οικογένειες τα οποία θεραπεύονται σε κοινοτικά Κέντρα Ψυχικής Υγείας, Θεραπευτήρια Ψυχικών Παθήσεων, Συμβουλευτικούς Σταθμούς κ.λπ. (www.skle.gr)

- Τομέας Κοινωνικής Ασφάλισης:

Παροχή κοινωνικών υπηρεσιών ενημερωτικού, συμβουλευτικού και επιβοηθητικού χαρακτήρα σε ασφαλισμένα άτομα ή και στις οικογένειες τους, μέσα από τους αρμόδιους φορείς π.χ. Ι.Κ.Α., Ο.Γ.Α., κ.λπ. (www.skle.gr)

Η άσκηση της κοινωνικής εργασίας στον τομέα αυτό αποσκοπεί κυρίως στην ενθάρρυνση των άμεσα και έμμεσα ασφαλισμένων ώστε να αξιοποιήσουν τις παροχές των ασφαλιστικών τους φορέων για την αντιμετώπιση οικονομικών προβλημάτων, συναισθηματικών αναγκών και κοινωνικών προβλημάτων λόγω υγείας, αναπηρίας, γηρατειών ή θανάτου. (Θ. Καλλινικάκη, 1998, σελ.188)

- Τομέας επαγγελματικού προσανατολισμού εργασίας:

Παροχή κοινωνικών υπηρεσιών στα πλαίσια των φορέων επαγγελματικού προσανατολισμού, επαγγελματικής εκπαίδευσης και απασχόλησης, όπως Κέντρα Επαγγελματικού Προσανατολισμού, Σχολές Μαθητείας, Κέντρα Εργαζομένης Νεότητας, βιομηχανικές μονάδες, επιχειρήσεις κ.λπ. Οι κοινωνικές υπηρεσίες στον τομέα της εργασίας εξυπηρετούν άτομα τα οποία δυσκολεύονται να επιλέξουν κάποιο επάγγελμα (επαγγελματικός προσανατολισμός) ή να προσαρμοστούν στις απαιτήσεις του εργασιακού περιβάλλοντος και να αποδώσουν στην εργασία τους, και που για αυτό αντιμετωπίζουν οικονομικά, ψυχολογικά και κοινωνικά προβλήματα.(Θ. Καλλινικάκη, 1998, σελ.189)

- Τομέας εκπαίδευσης:

Παροχή ειδικών κοινωνικών υπηρεσιών σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης.

(www.skle.gr) Η λειτουργία κοινωνικών υπηρεσιών σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης (προσχολική, πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια, ανώτερη και ανώτατη) και στην ειδική αγωγή έχει συστηματοποιηθεί σε όλες τις χώρες της Ευρώπης και στη Βόρειο Αμερική. (Θ. Καλλινικάκη, 1998, σελ.192)

- Τομέας πρόληψης και καταστολής της ροπής προς παραβάσεις ανηλίκων και εγκληματικότητας:

Παροχή ειδικών υπηρεσιών ενημερωτικού ,συμβουλευτικού και επιβοηθητικού χαρακτήρα, μέσα από κρατικούς ή άλλους φορείς όπως Δικαστήρια Ανηλίκων, Υπηρεσίας Επιμελητών Ανηλίκων, Εταιρείες Προστασίας Ανηλίκων, Ιδρύματα Αγωγής Ανηλίκων, Σωφρονιστικά Καταστήματα, Φυλακές, Εταιρεία Προστασίας Ανηλίκων, Εταιρεία Προστασίας Αποφυλακισμένων, ιδρύματα και υπηρεσίες για άτομα με παρεκκλίνουσα κοινωνική συμπεριφορά. (www.skle.gr) Οι κοινωνικές υπηρεσίες στον τομέα αυτό εξυπηρετούν άτομα κάθε ηλικίας που έχουν υποπέσει σε παραβατική ή εγκληματική συμπεριφορά, καθώς και συναισθηματικά επιβαρημένες συνθήκες, οι οποίες είναι πιθανό να τους οδηγήσουν σε συγκρούσεις με το περιβάλλον τους ή και σε παραβατική συμπεριφορά. (Θ. Καλλινικάκη, 1998, σελ.195)

- Τομέας Κοινωνικής Οργάνωσης και Ανάπτυξης:

Παροχή κοινωνικών υπηρεσιών με στόχο την υποβοήθηση αναπτυξιακών δραστηριοτήτων σε όλες τις βαθμίδες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Λαϊκής Επιμόρφωσης, Κέντρων Νεότητας, Πολιτιστικών Κέντρων κ.λπ. (www.skle.gr) Οι κοινωνικοί λειτουργοί κινητοποιούν, ενθαρρύνουν και κατευθύνουν τη συλλογική δράση για την προώθηση λύσεων και την αντιμετώπιση των προβλημάτων που απασχολούν ομάδες ατόμων τα οποία ζουν κάτω από τις ίδιες συνθήκες διαβίωσης (πληθυσμιακές ή γεωγραφικές κοινότητες ή ομάδες). (Θ. Καλλινικάκη, 1998, σελ.200)

- Τομέας Κοινωνικών Υπηρεσιών για τις ένοπλες Δυνάμεις και τις υπηρεσίες του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης.

Στον τομέα αυτό εφαρμόζονται μεμονωμένα πειραματικά προγράμματα παροχής προσωπικών κοινωνικών υπηρεσιών σε περιορισμένο αριθμό μονάδων υπό την εποπτεία φορέων εκπαίδευσης κοινωνικής εργασίας. (Θ. Καλλινικάκη, 1998, σελ.202)

" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση"

- Κατοικία:

Οι κυριότεροι φορείς του τομέα κατοικίας είναι:

- Οργανισμός εργατικής κατοικίας (ΟΕΚ).
- Η Δημόσια Επιχείρηση Πολεοδομικού Οικισμού και Στέγασης (ΔΕΠΟΣ), η οποία έχει τη μορφή ΝΠΙΔ.
- Οι οικοδομικοί συνεταιρισμοί.

(Θ. Καλλινικάκη, 1998, σελ.188)

- Προστασία μετακινούμενων πληθυσμών:

Τα προγράμματα του τομέα αυτού απευθύνονται σε παλινοστούντες, πρόσφυγες (πολέμου και πολιτικούς), εκτοπισμένους, λαθρομετανάστες και Τσιγγάνους.

(Θ. Καλλινικάκη, 1998, σελ.200)

- Προστασία κοινωνικά αποκλεισμένων ομάδων:

Οι κοινωνικές υπηρεσίες του τομέα αυτού έχουν συχνότερα τη μορφή ΝΠΙΔ και λειτουργούν υπό την εποπτεία και με επιχορήγηση του Υπουργείου Υγείας, όπως είναι οι φορείς για την αντιμετώπιση εξαρτησιογόνων ουσιών, ΚΕΘΕΑ και ΟΚΑΝΑ, των Νομαρχιών ή και των Δήμων. (Θ. Καλλινικάκη, 1998, σελ.202)

4.) Οι πτυχιούχοι του τμήματος ασκούν κάθε άλλη δραστηριότητα σε επαγγελματικά αντικείμενα που δεν αναφέρονται παραπάνω και προκύπτουν από την εξέλιξη της επιστήμης, στην ειδικότητα της κοινωνικής εργασίας, και καλύπτουν όλο το φάσμα της Διοικητικής ιεραρχίας των Υπηρεσιών που υπηρετούν. (www.skle.gr)

5.) Οι πτυχιούχοι του αναφερόμενου τμήματος, απασχολούνται, σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης και κατάρτισης σε Θέματα κοινωνικής εργασίας, σύμφωνα με την κάθε φορά ισχύουσα νομοθεσία. Επίσης μπορούν να απασχοληθούν με την έρευνα Θεμάτων της ειδικότητάς τους. (www.skle.gr)

6.) Οι πτυχιούχοι του τμήματος ασκούν το επάγγελμα στα πλαίσια των αναφερομένων επαγγελματικών τους δικαιωμάτων, μετά την απόκτηση άδειας άσκησης επαγγέλματος, που χορηγείται από τις αρμόδιες Υπηρεσίες του

" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση"

Υπουργείου Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων." (www.skle.gr)

Επιπλέον, για την άσκηση του επαγγέλματος του Κοινωνικού Λειτουργού ως ελεύθερου επαγγέλματος προβλέπονται από το Προεδρικό Διάταγμα αριθ.23, άρθρο 3 τα εξής:

1. Οι Κοινωνικοί λειτουργοί που έτυχαν άδειας άσκησης επαγγέλματος σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1 του παρόντος, παρέχουν τις υπηρεσίες τους στα πλαίσια οργανωμένων Κοινωνικών Υπηρεσιών του Δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα. (www.skle.gr)
2. Οι Κοινωνικοί Λειτουργοί μπορούν με απόφαση του Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, να παρέχουν τις υπηρεσίες τους και ως ελεύθεροι επαγγελματίες, εφόσον έχουν ασκήσει, αποδεδειγμένα, το επάγγελμά τους για μία τουλάχιστον πενταετία στα πλαίσια των Υπηρεσιών της προηγούμενης παραγράφου. (www.skle.gr)
3. Το αντικείμενο των υπηρεσιών του Κοινωνικού Λειτουργού, ως ελεύθερου επαγγελματία, πρέπει να είναι αντίστοιχο της απαιτούμενης, κατά την προηγούμενη παράγραφο, επαγγελματικής εμπειρίας. (www.skle.gr)
4. Η παροχή υπηρεσιών από τον Κοινωνικό Λειτουργό, ως ελεύθερου επαγγελματία είναι επιτρεπτή εφόσον:
  - α. Διατηρεί για το σκοπό αυτό επαρκείς και κατάλληλους χώρους στους οποίους απαραίτητα περιλαμβάνονται γραφείο για συνεντεύξεις και αίθουσα αναμονής των εξυπηρετούμενων.
  - β. Τηρεί μητρώο εξυπηρετούμενων και λοιπά στοιχεία από τα οποία προκύπτει η παροχή κοινωνικών υπηρεσιών με την άσκηση κοινωνικής εργασίας. (www.skle.gr)
5. Με απόφαση του Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, μετά γνώμη του οικείου επαγγελματικού Συλλόγου, καθορίζεται, κατά είδος και μορφή παρεχόμενων υπηρεσιών το ύψος των αμοιβών του Κοινωνικού Λειτουργού που, με τις προϋποθέσεις των διατάξεων του άρθρου αυτού, παρέχει τις υπηρεσίες του ως ελεύθερος επαγγελματίας. (www.skle.gr)

6. Η εποπτεία του έργου του Κοινωνικού λειτουργού ως ελεύθερου επαγγελματία αποτελεί έργο των αρμοδίων κατά τόπους περιφερειακών Υπηρεσιακών του Υπουργείου Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων κατά την άσκηση της οποίας διασφαλίζονται οι διατάξεις του Διατάγματος αυτού για τη διαφύλαξη του ιδιωτικού απόρρητου. (www.skle.gr)

2. ΚΡΙΤΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΘΕΣΜΟΥ

Ένα μεγάλο αίτημα των καιρών μας είναι ο προσανατολισμός των εκπαιδευτικών συστημάτων στην παροχή ίσων εκπαιδευτικών ευκαιριών προς όλους τους μαθητές. Το θεμελιακό πρόβλημα της εκπαίδευσης μας βρίσκεται στην απώλεια του μορφωτικού χαρακτήρα που είναι ο προβληματισμός, η αμφισβήτηση και ο διάλογος των ιδεών. Τα σχολεία μας έχουν μετατραπεί σε εκδοτήρια απολυτηρίων και σε μηχανές ταξινόμησης μαθητών. (Χ. Δούκας, 1993, σελ.63)

Η εξέλιξη και η ανάδειξη των ατόμων – μαθητών δεν πρέπει να επηρεάζεται από την οικονομική κατάσταση αλλά να υπάρχει η δυνατότητα πρόσβασης στις ανώτερες θέσεις της εκπαιδευτικής κλίμακας με μόνο κριτήριο τις πνευματικές ικανότητες. Για την κάλυψη της ανάγκης ίσων εκπαιδευτικά ευκαιριών, αρχικά φάνηκε να αρκούν μέτρα όπως η "δωρεάν παιδεία" ,η κατασκευή νέων διδακτηρίων, η θέσπιση εισαγωγικών εξετάσεων με ενιαία και αδιάβλητα κριτήρια για όλους, ο διορισμός περισσότερων εκπαιδευτικών κ.α. (Λ. Παπαδόπουλος , 1999, σελ.135)

Η εκπαίδευση δεν καθιστά ικανούς τους σπουδαστές να αναλύσουν κριτικά τις συνθήκες και το πλαίσιο εργασίας, ιδιαίτερα στον τομέα των κρατικών κοινωνικών υπηρεσιών, με αποτέλεσμα όταν οι σπουδαστές έλθουν αντιμέτωποι με την πραγματικότητα να μην είναι σε θέση να αντιληφθούν και να χρησιμοποιήσουν τα υπάρχοντα περιθώρια δράσης και να προσαρμόζονται παθητικά στο εκάστοτε πλαίσιο εργασίας. Πολύ συχνά, το σοκ της πράξης μπορεί να οδηγήσει στον καιροσκοπισμό ή ακόμη και στην εγκατάλειψη του επαγγέλματος. (Α. Ζωγράφου , 1997, σελ.120)

Η εκπαίδευση των κοινωνικών λειτουργών βασίζεται σχεδόν αποκλειστικά στην αντιμετώπιση του ατόμου και δεν αναφέρεται συνήθως στα κοινωνικό-πολιτικά αίτια του προβλήματος.

Χαρακτηρίζεται από τη μεταβίβαση αποσπασμάτων μεμονωμένων επιστημονικών κατευθύνσεων (Ψυχολογία, Δίκαιο, Φιλοσοφία, Κοινωνιολογία κ.λ.π.) χωρίς

" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση"

κανένα αλληλοσυσχετισμό, με αποτέλεσμα οι σπουδαστές να μην αποκτούν σφαιρικές γνώσεις, οι οποίες είναι απαραίτητες για μια εφαρμοσμένη επιστήμη όπως είναι η κοινωνική εργασία. Εκτός τούτου, οι κοινωνικοί λειτουργοί εκπαιδεύονται και σε διάφορους μεθόδους προσέγγισης, ως επί το πλείστον αμερικάνικης προέλευσης.(Α. Ζωγράφου , 1997, σελ.113)

Σύμφωνα με τον LEUBE, το ενδιαφέρον των σπουδαστών για κατευθύνσεις σπουδών, όπως είναι ο κοινωνικός σχεδιασμός και η ανάπτυξη των πόλεων, είναι περιορισμένο. Για τα μαθήματα αυτά ενδιαφέρονται μόνο σπουδαστές που προέρχονται από φυλετικές μειονότητες με έντονα ταξικά και φυλετικά προβλήματα, καθότι παρόμοια καθήκοντα θεωρούνται " αναξιοπρεπή για τον επαγγελματία κοινωνικό λειτουργό ".

Η θεωρία επικεντρώνεται βασικά στην " επαγγελματική σχέση " με τον πελάτη, η οποία εξαρτάται κυρίως από το " επαγγελματικό εγώ" του κοινωνικού λειτουργού. (Α. Ζωγράφου , 1997, σελ.114)

Το μισό χρονικό διάστημα της εκπαίδευσης του ο σπουδαστής δαπανά κάτω από την καθοδήγηση ενός επόπτη κοινωνικού λειτουργού και τον υπόλοιπο χρόνο στην αίθουσα διδασκαλίας του πανεπιστημίου. Παρά το γεγονός ότι η επιστημονική διδασκαλία και η έρευνα θεωρούνται σαν βασικές απαιτήσεις για την απόκτηση και μετάδοση εξειδικευμένων γνώσεων και δεξιοτήτων, εν τούτοις, τα μαθήματα των κοινωνικών επιστημών σπάνια διδάσκονται από ειδικούς επιστήμονες των διαφόρων κλάδων, αλλά κυρίως από κοινωνικούς λειτουργούς, που έχουν αποκτήσει τα προσόντα διδασκαλίας με πολυετή εποπτεία και συμπληρωματική εκπαίδευση. (Α. Ζωγράφου , 1997, σελ.114-115)

Συνήθως οι σπουδαστές της κοινωνικής εργασίας αρχίζουν τις σπουδές τους με ένα προσανατολισμό σε ένα συγκεκριμένο επαγγελματικό πεδίο και κατά προτίμηση τη μέθοδο της εξατομίκευσης. Αυτή η άκριτη στάση ενισχύει την απροβλημάτιστη προσαρμογή των νέων κοινωνικών λειτουργών στις υπάρχουσες κοινωνικές δομές. Έτσι, ο "κλινικά προσανατολισμένος σπουδαστής", μόλις βρεθεί αντιμέτωπος με τα πολύπλοκα προβλήματα της πράξης, δεν είναι σε θέση να διακρίνει τις αντιφάσεις ανάμεσα στις προσωπικές του απαιτήσεις και στην πράξη. (Α. Ζωγράφου , 1997, σελ.116)

Ανεξάρτητα αν στο εξωτερικό η κοινωνική εργασία σε σχέση με την κατάσταση στην Ελλάδα βρίσκεται σε καλύτερο ή χειρότερο επίπεδο, στην Ελλάδα λείπει η κριτική θεώρηση τόσο της θεωρίας όσο και της πράξης της κοινωνικής εργασίας που είναι απαραίτητη για την ποιοτική αναβάθμιση του επαγγέλματος της κοινωνικής εργασίας. (Α. Ζωγράφου , 1997, σελ.119)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

Εισαγωγή:

Το παρόν κεφάλαιο έχει ως απώτερο σκοπό να περιγράψει την μέθοδο η οποία ακολουθήθηκε προκειμένου να πραγματοποιηθεί και να ολοκληρωθεί η έρευνα που αφορά την στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών/ριων του τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας σχετικά με την εκπαιδευτική τους εμπειρία καθώς επίσης και με την επαγγελματική τους σταδιοδρομία.

Μεθοδολογία-Σχέδιο Δράσης

Ο χαρακτήρας της συγκεκριμένης έρευνας με το θέμα το οποίο προαναφέραμε είναι διερευνητικός. Για την πραγματοποίηση της έρευνας μας χρησιμοποιήσαμε ειδικό ανώνυμο ερωτηματολόγιο, γραπτό, με κλειστές, προκατασκευασμένες, γνώμης και πολλαπλής επιλογής ερωτήσεις.

Το πλήθος των ερωτήσεων ήταν είκοσι τρεις, που επιλέχθηκαν και καταγράφηκαν με οδηγό τις δικές μας προσωπικές εμπειρίες και σκέψεις σαν σπουδαστές/ριες της Σχολής Κοινωνικής Εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας, μελετώντας τα σημεία που μας ενδιέφεραν να ερευνήσουμε.

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε τον Μάρτιο του 2005, με ερευνώμενο πληθυσμό τους τελειόφοιτους σπουδαστές του Ζ' εξαμήνου. Συμπεριλάβαμε αποκλειστικά τους τελειόφοιτους σπουδαστές που ήταν εγγεγραμμένοι στο μάθημα "σεμινάρια τελειοφοίτων", γιατί κατά την γνώμη μας έχουν πιο πρόσφατη και όσο πιο ολοκληρωμένη γίνεται την εμπειρία της εκπαίδευσης και βρίσκονται πιο κοντά στην είσοδο προς τον επαγγελματικό χώρο, πράγμα που καθιστά τις απόψεις τους άκρως ουσιαστικές για την έρευνα μας.

Ο αριθμός των σπουδαστών/ριων που παρακολουθούνε τα "σεμινάρια τελειοφοίτων" είναι συνολικά 87 και από αυτούς επιλέχθηκαν για να απαντήσουν οι εξήντα (60). Δηλαδή το δείγμα της έρευνας μας σε σχέση με ολόκληρο τον πληθυσμό κατέχει κατά προσέγγιση ποσοστό της τάξεως του 69% (68,96 %). Η

" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση"

επιλογή του δείγματος έγινε με βάση την απλή τυχαία δειγματοληψία. Ο αριθμός των σπουδαστών καθώς επίσης και ο προσδιορισμός του χρόνου για την διανομή των ερωτηματολογίων έγινε μετά από συνεννόηση που είχαμε τόσο μεταξύ μας, σαν ερευνητική ομάδα, όσο και με τους καθηγητές που παραδίδουν το μάθημα "σεμινάρια τελειοφοίτων". Έτσι στη δεύτερη συνάντηση που είχαν οι καθηγητές με τους σπουδαστές του Ζ' εξαμήνου δώσαμε προς συμπλήρωση το ερωτηματολόγιο.

Βέβαια πριν από αυτό πραγματοποιήσαμε μια μικρής έκτασης πιλοτική έρευνα για να εξετάσουμε κατά πόσο οι ερωτήσεις ήταν κατανοητές καθώς επίσης και το χρόνο που χρειάζεται για την συμπλήρωση του γραπτού ερωτηματολογίου.

Το περιεχόμενο των ερωτήσεων δεν γνωστοποιήθηκε, για να αποφύγουμε το ενδεχόμενο προετοιμασίας των σπουδαστών/ριων. Πριν την συμπλήρωση του ερωτηματολογίου έγινε μια τυποποιημένη εισήγηση στους ερωτώμενους σχετικά με το σκοπό και τον τρόπο απαντήσεως των ερωτήσεων, τονίστηκε η ανωνυμία και το απόρρητο και δόθηκε έμφαση στη σπουδαιότητα της ειλικρίνειας των απαντήσεων.

Η συνεργασία με τους καθηγητές αλλά και με τους σπουδαστές υπήρξε άριστη για την δεδομένη χρονική στιγμή της συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου και τους ευχαριστούμε θερμά.

Για την συλλογή των απαραίτητων στοιχείων και πληροφοριών επιλέξαμε μεταξύ άλλων εργαλείων-μέσων, την μέθοδο του ερωτηματολογίου. Με πιο απλά λόγια μια λίστα ερωτήσεων που μας επιτρέπει τον προσδιορισμό της στάσης του ερωτώμενου πάνω στα θέματα τα οποία θέλουμε να εξετάσουμε.

Ο χαρακτήρας του θέματος μας που είναι διερευνητικός, καθώς επίσης και σε συνδυασμό με τις δυσκολίες ανεύρεσης σχετικών πηγών και υλικού, μας οδήγησαν στην επιλογή της μεθόδου του ερωτηματολογίου για την συλλογή των στοιχείων που χρειαζόμαστε να ξέρουμε από τους συνάδελφους σπουδαστές. Δεν θα μπορούσε κατά την γνώμη μας να διερευνηθεί με κάποια άλλη μέθοδο όπως η συνέντευξη ή η παρατήρηση.

Η μέθοδος της παρατήρησης δεν προσφερόταν για το συγκεκριμένο θέμα, δεδομένου ότι δεν μπορεί κανείς να παρατηρήσει στάσεις, απόψεις και τρόπο ζωής σε μικρό χρονικό διάστημα. Παράλληλα χρειάζεται εμπλουτισμένη πείρα, γνώσεις, πολυάριθμο και ειδικευμένο προσωπικό για την επεξεργασία των στοιχείων που συλλέχθηκαν.

" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση "

Η δε συνέντευξη πιστεύουμε ότι, πέραν από το θέμα του χρόνου, που θα ήταν αρκετά μεγάλος για να πραγματοποιηθεί, δεν θα έδινε την δυνατότητα στους ερωτώμενους να εκφραστούν ελεύθερα. Στη μέθοδο της συνέντευξης υπάρχει σχεδόν πάντα το πρόβλημα της αλληλεπίδρασης στην επικοινωνία μεταξύ συνεντευκτή και ερωτώμενου, που επηρεάζει την ειλικρίνεια των απαντήσεων άρα και τα αποτελέσματα της έρευνας μας. Επειδή σχεδόν με όλους τους ερωτώμενους γνωριζόμαστε προσωπικά. Είναι γνωστό ότι συχνά οι ερωτώμενοι παρουσιάζουν μηχανισμούς άμυνας στη διάρκεια της συνέντευξης. ("Εισαγωγή στην μέθοδο των ερευνών", 1997, σελ. 1339)

Κατά την ταπεινή μας άποψη η μέθοδος της συλλογής πληροφοριών με ερωτηματολόγιο, μας παρείχε τη δυνατότητα της γρήγορης συλλογής τους. Επίσης διασφάλιζε για τους ερωτώμενους την άνετη και εύκολη συμπλήρωση του, καθώς και το λίγο χρονικό διάστημα που απαιτείται για να συμπληρωθεί.

Η ανωνυμία του ερωτηματολογίου σε συνδυασμό με το ότι δεν είχε την υποχρέωση ο ερωτώμενος να συμπληρώσει γράφοντας κάτι-έτσι που να διακρίνεται ο γραφικός χαρακτήρας- πιστεύουμε ότι του έδωσε το αίσθημα της ασφάλειας αλλά και την δυνατότητα να είναι ειλικρινής.

Ο αριθμός των ερωτήσεων φροντίσαμε να μην είναι πολύ μεγάλος, ώστε να μην υπάρχει δυσφορία στην απάντησή τους, αλλά ούτε και μικρός που να μην μας δίνει την δυνατότητα σύγκρισης μερικών στοιχείων μεταξύ τους. Επίσης συμπεριλάβαμε στο ερωτηματολόγιο ερωτήσεις ολικής άγνοιας, δηλαδή του τύπου ΝΑΙ/ΟΧΙ, πολλαπλής επιλογής δίνοντας την ευκαιρία στον ερωτώμενο να επιλέξει την απάντηση που τον εκφράζει, πραγματικές ερωτήσεις (factual questions) δηλαδή αυτές που φαίνονται και θεωρούνται δεδομένες και δεν μπορούν να αμφισβητηθούν όπως για παράδειγμα το ΦΥΛΟ, κατά συνθήκη ερωτήσεις (conditional questions) του τύπου ΑΝ ΝΑΙ, ΓΙΑΤΙ; Χρησιμοποιήσαμε ερωτήσεις τακτικής κλίμακας όπου οι απαντήσεις δείχνουν μια άνοδο ή κάθοδο ΑΠΟΛΥΤΑ, ΑΡΚΕΤΑ, ΜΕΤΡΙΑ, ΕΛΑΧΙΣΤΑ, ΚΑΘΟΛΟΥ.

Τέλος προσπαθήσαμε να υπάρχει μια λογική κλιμάκωση στις ερωτήσεις, έτσι ώστε να είναι ευχερέστερη η προσέγγιση των στάσεων και των απόψεων των σπουδαστών για την εκπαίδευση και το επάγγελμα του κοινωνικού λειτουργού.

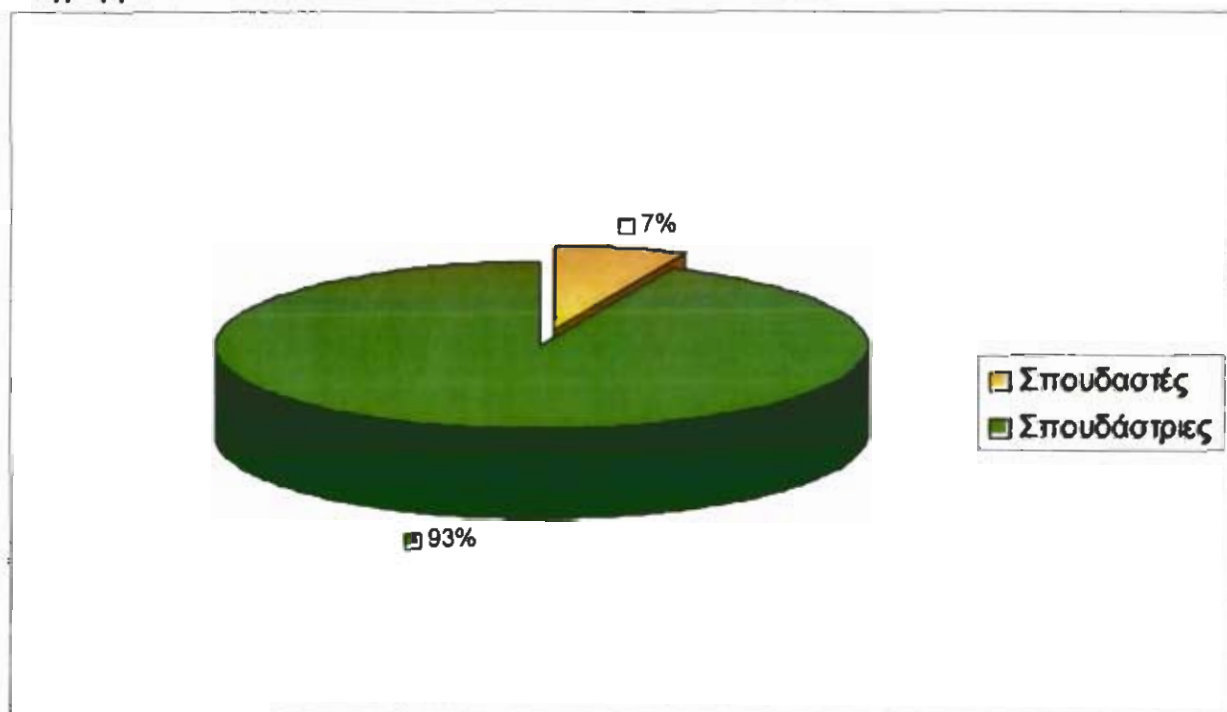
ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI

Αποτελέσματα έρευνας

Συνολικά αποτελέσματα της έρευνας που διεξήχθη στο Α.Τ.Ε.Ι Πάτρας. Συμμετείχαν σε αυτήν 60 σπουδαστές/ριες που ήταν εγγεγραμμένοι στο 'Ζ εξάμηνο.

ΕΡΩΤΗΣΗ 1^η: ΦΥΛΟ

Διάγραμμα 1

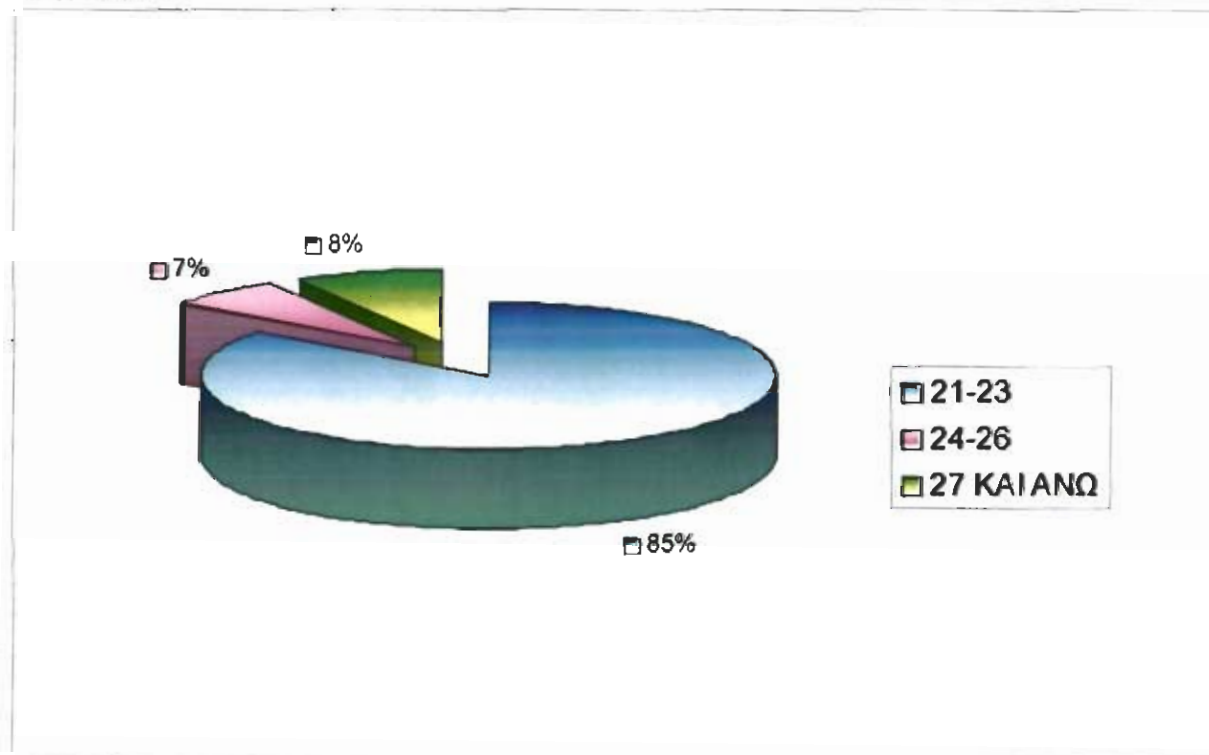
Πίνακας 1

" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση"

		Συχνότητα	Ποσοστό
Valid	Σπουδαστές	4	6,7
	Σπουδάστριες	56	93,3
	Σύνολο	60	100,0

ΕΡΩΤΗΣΗ 2^η: ΗΛΙΚΙΑ

Διάγραμμα 2

Πίνακας 2

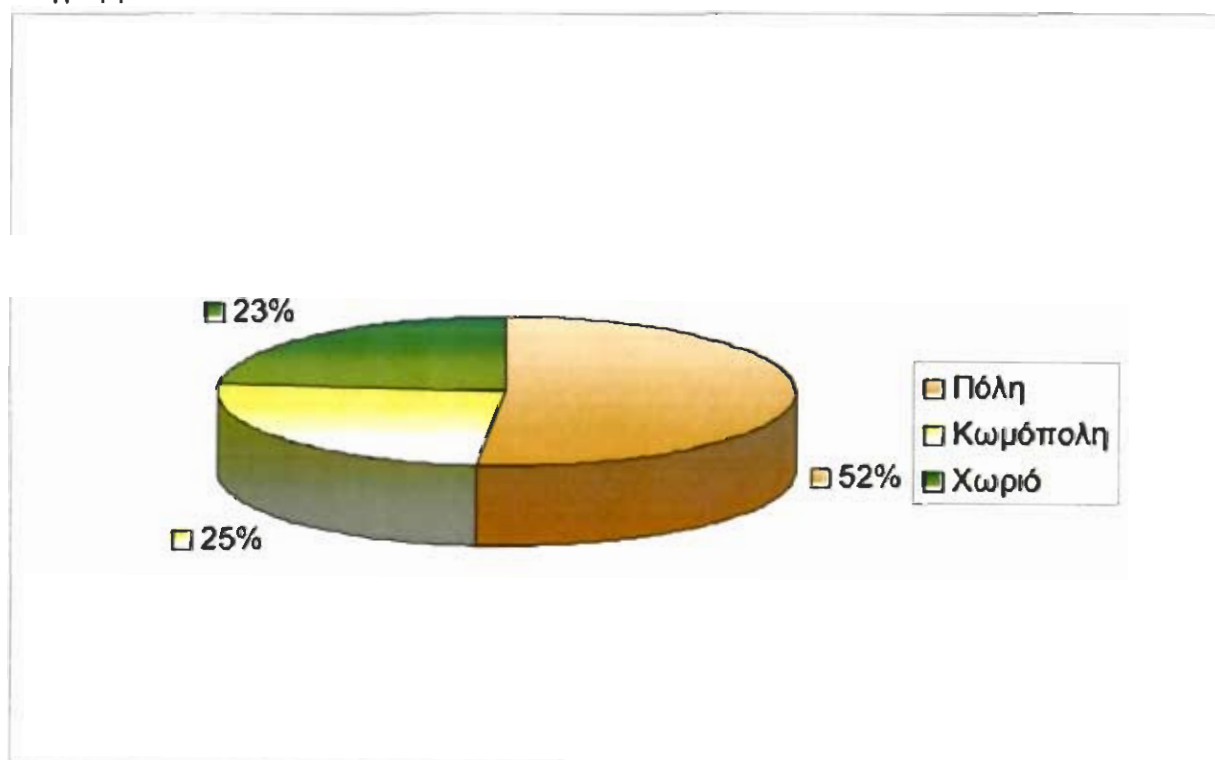
		Συχνότητα	Ποσοστό
Valid	21-23	51	85,0
	24-26	4	6,7

" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση"

	27 ΚΑΙ ΑΝΩ	5	8,3
	Σύνολοι	60	100,0

ΕΡΩΤΗΣΗ 3^η: ΤΟΠΟΣ ΜΟΝΙΜΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ

Διάγραμμα 3

Πίνακας 3

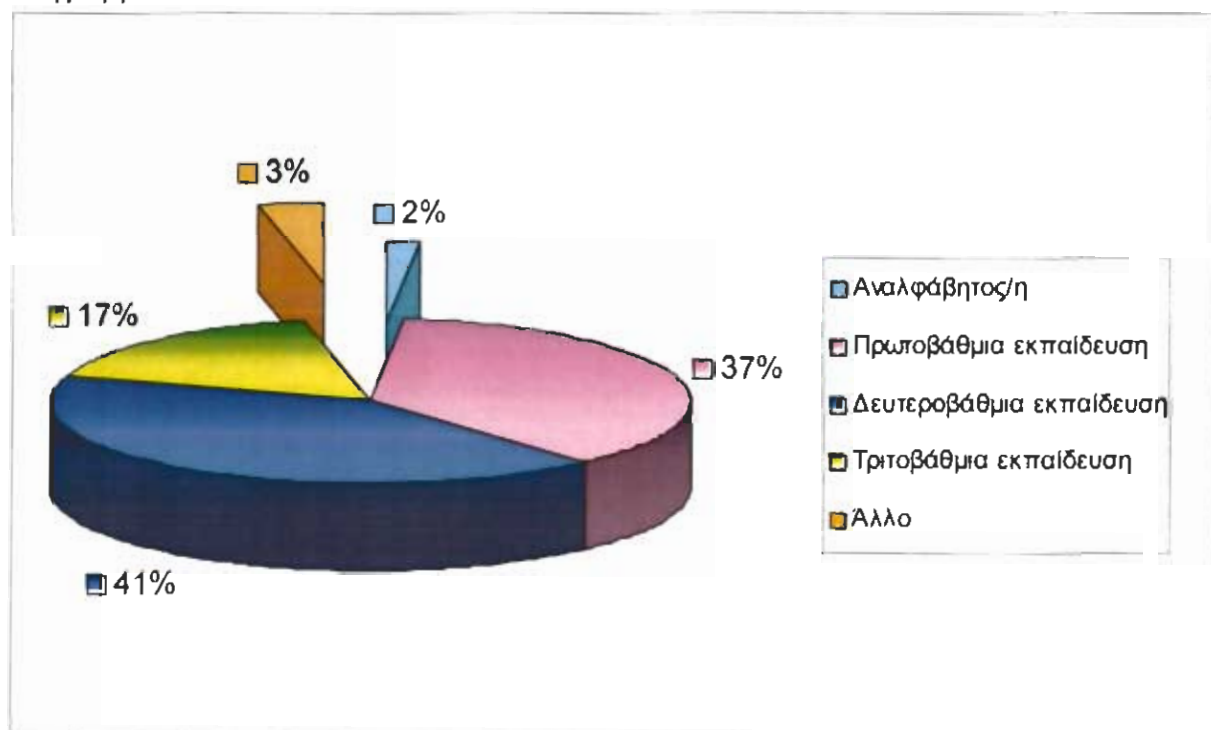
		Συχνότητα	Ποσοστό
Valid	Πόλη	31	51,7

" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση"

	Κωμόπολη	15	25,0
	Χωριό	14	23,3
	Σύνολο	60	100,0

ΕΡΩΤΗΣΗ 4^η: Α) ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΑΤΕΡΑ

Διάγραμμα 4α

Πίνακας 4α

		Συχνότητα	Ποσοστό
Valid	Αναλφάβητος	1	1,7
	Πρωτοβάθμια εκπαίδευση	22	36,7

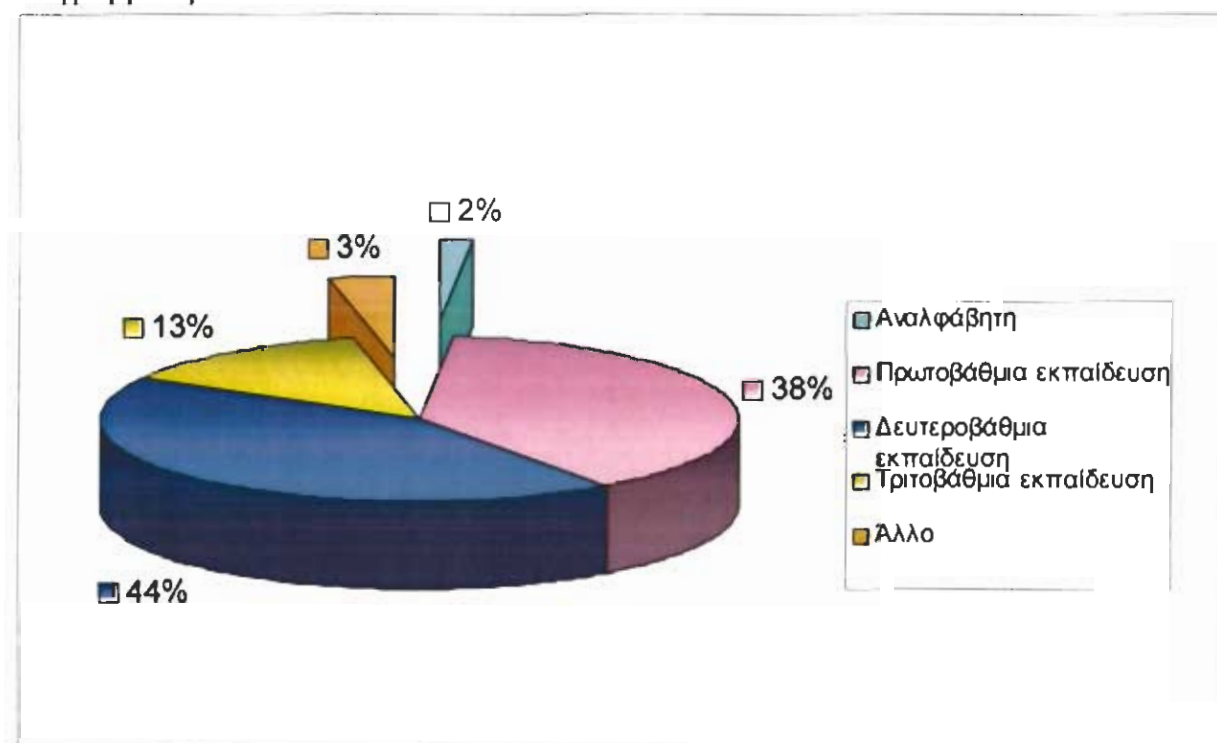

" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση"

	Δευτεροβάθμια εκπαίδευση	25	41,7
	Τριτοβάθμια εκπαίδευση	10	16,7
	Άλλο	2	3,3
	Σύνολο	60	100,0

Β) ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΜΗΤΕΡΑΣ

Διάγραμμα 4β

Πίνακας 4β

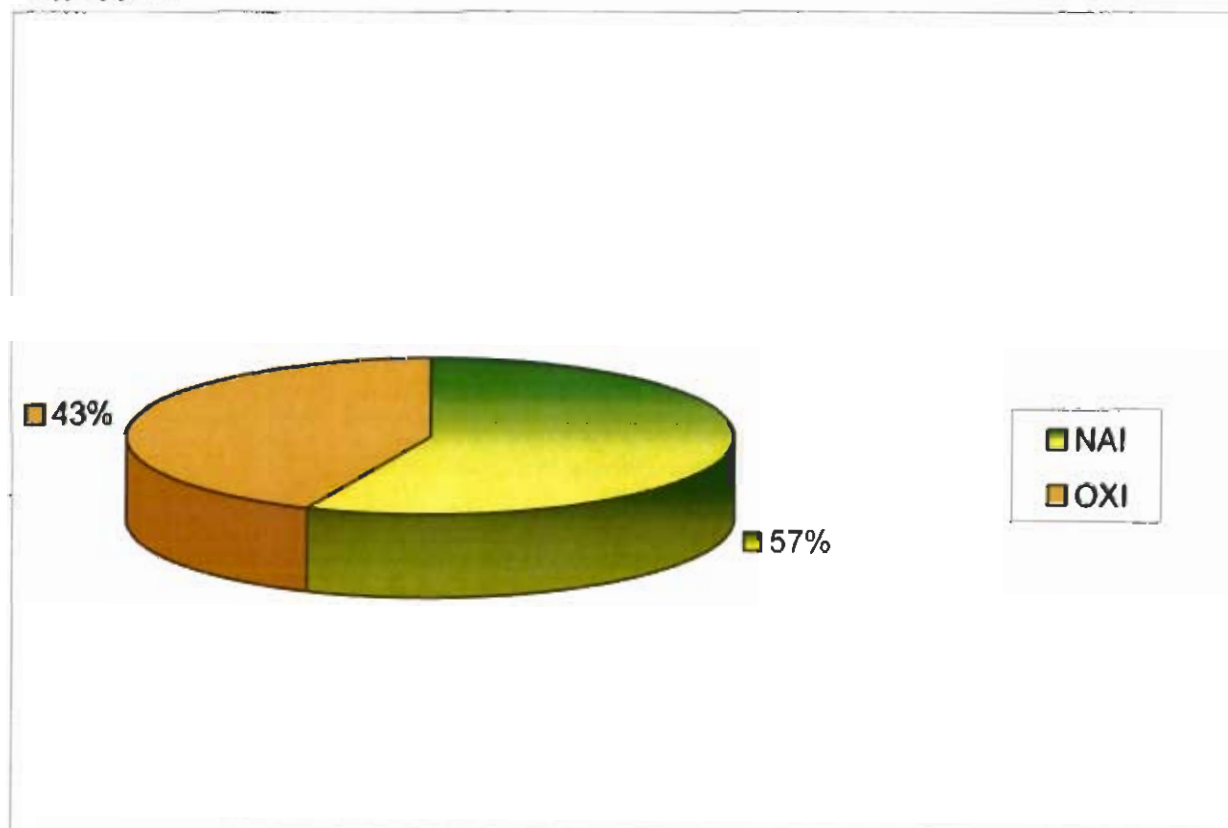
		Συχνότητα	Ποσοστό
Valid	Αναλφάβητη	1	1,7

" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση"

	Πρωτοβάθμια εκπαίδευση	23	38,3
	Δευτεροβάθμια εκπαίδευση	26	43,3
	Τριτοβάθμια εκπαίδευση	8	13,3
	Άλλο	2	3,3
	Σύνολο	60	100,0

ΕΡΩΤΗΣΗ 5^η: ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΗΤΑΝ ΣΤΙΣ ΠΡΩΤΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΣΟΥ;

Διάγραμμα 5

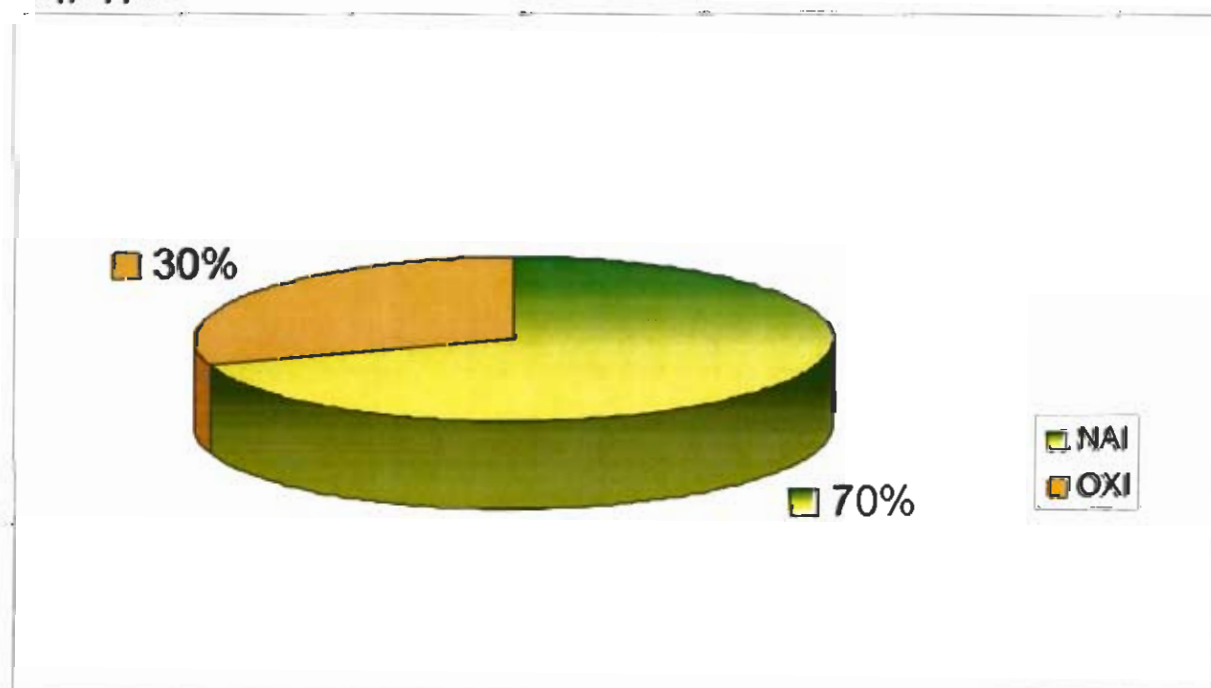
" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση"

Πίνακας 5

		Συχνότητα	Ποσοστό
Valid	ΝΑΙ	34	56,7
	ΟΧΙ	26	43,3
	Σύνολο	60	100,0

ΕΡΩΤΗΣΗ 6^η: ΕΝΗΜΕΡΩΘΗΚΕΣ ΑΠΟ ΚΑΠΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΟΥ ΣΤΟ ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ;

Διάγραμμα 6

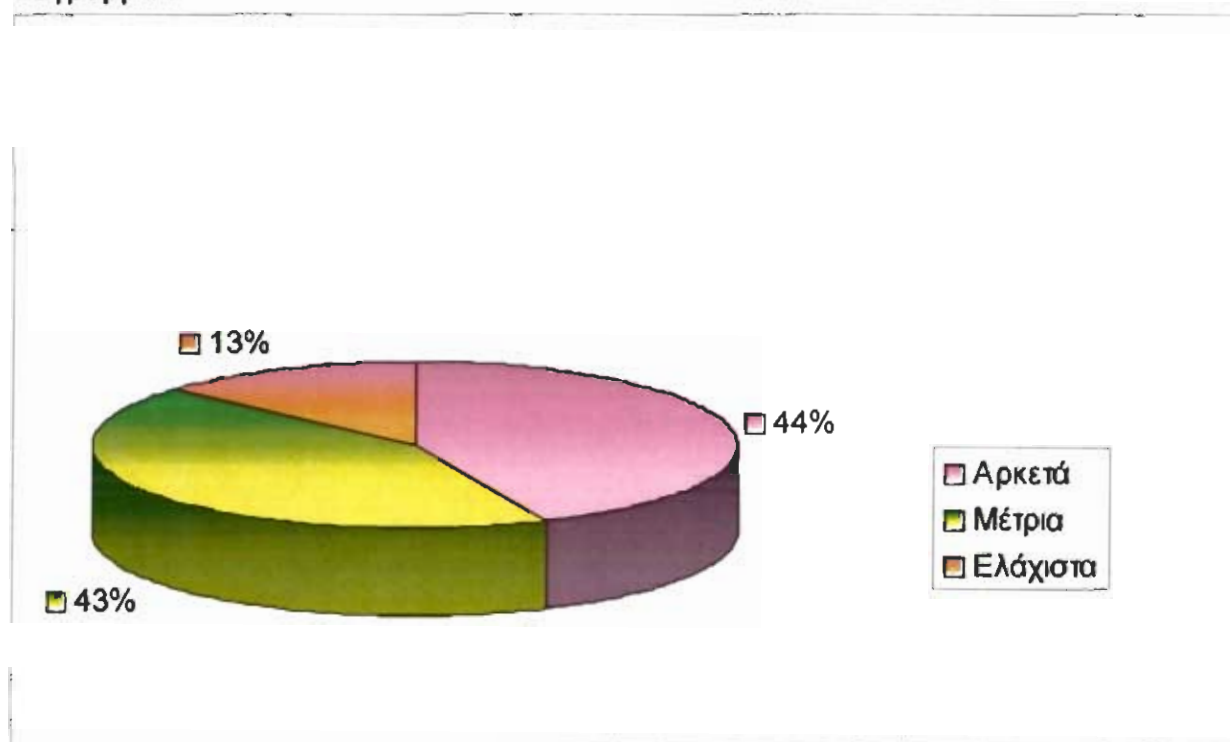
Πίνακας 6

" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση"

		Συχνότητα	Ποσοστό
Valid	ΝΑΙ	42	70,0
	ΟΧΙ	18	30,0
	Σύνολο	60	100,0

ΕΡΩΤΗΣΗ 7^η: ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΚΛΙΜΑΚΑ ΤΗ ΓΝΩΜΗ ΣΟΥ ΑΝ ΤΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣΦΕΡΟΥΝ ΤΑ ΚΑΤΑΛΛΗΛΑ ΕΦΟΔΙΑ ΩΣΤΕ ΝΑ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ

Διάγραμμα 7

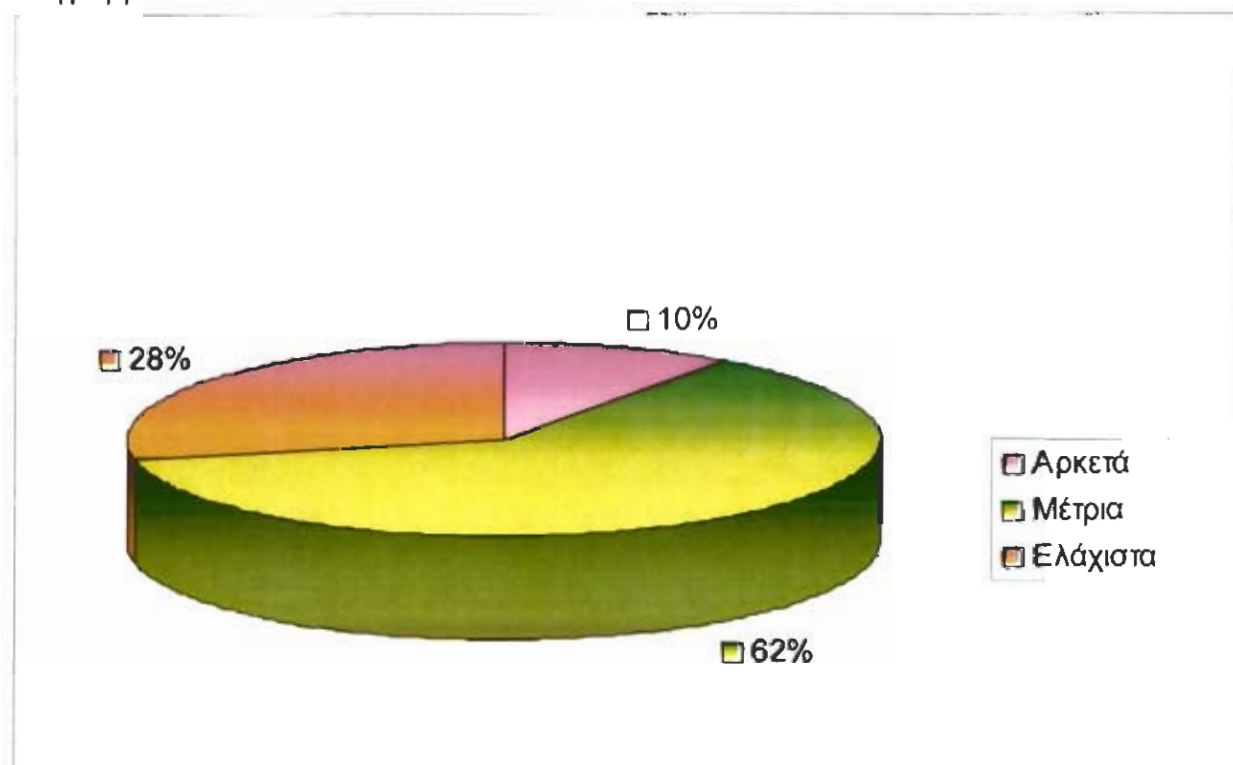
**" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του
Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους
αποκατάσταση"**

Πίνακας 7

		Συχνότητα	Ποσοστό
Valid	Αρκετά	26	43,3
	Μέτρια	26	43,3
	Ελάχιστα	8	13,3
	Σύνολο	60	100,0

ΕΡΩΤΗΣΗ 8^η: ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΚΛΙΜΑΚΑ ΤΗ ΓΝΩΜΗ ΣΟΥ ΑΝ ΤΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣΦΕΡΟΥΝ ΤΑ ΚΑΤΑΛΛΗΛΑ ΕΦΟΔΙΑ ΩΣΤΕ ΝΑ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ

Διάγραμμα 8

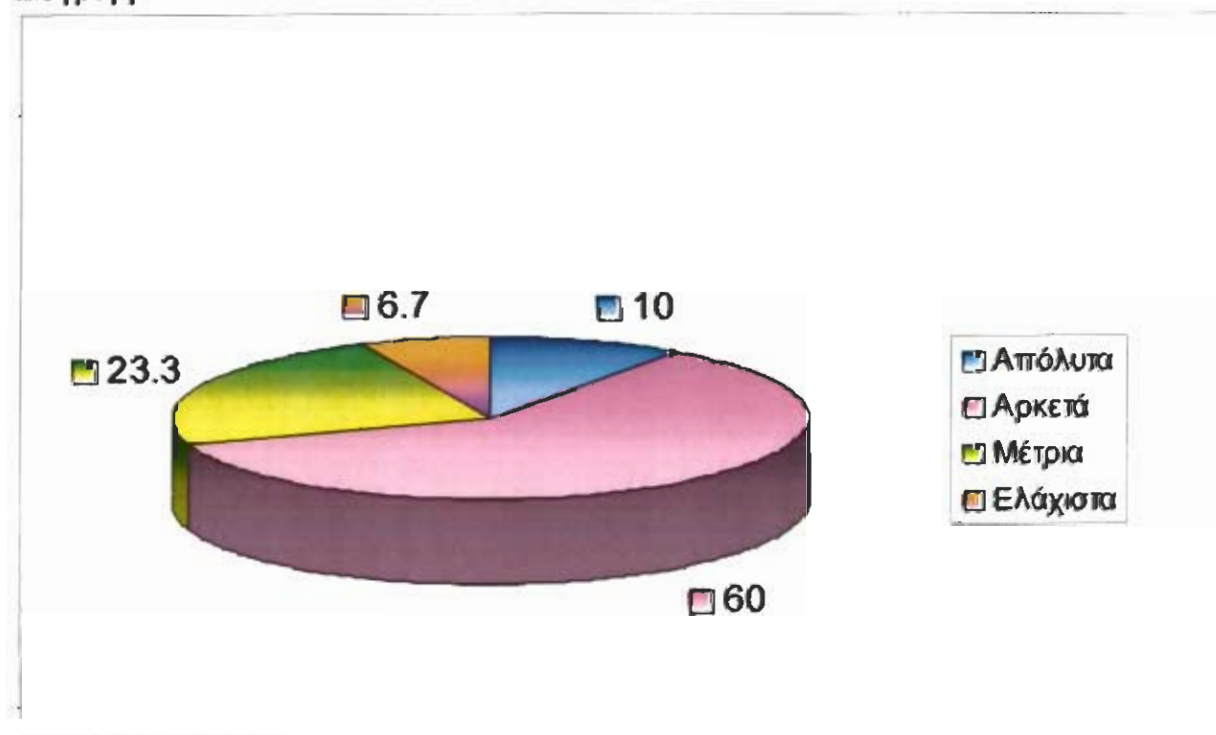
" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση"

Πίνακας 8

		Συχνότητα	Ποσοστό
Valid	Αρκετά	6	10,0
	Μέτρια	37	61,7
	Ελάχιστα	17	28,3
	Σύνολο	60	100,0

ΕΡΩΤΗΣΗ 9^η: ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕ ΣΤΗ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΚΛΙΜΑΚΑ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗ ΓΝΩΜΗ ΣΟΥ ΑΝ Η ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ – ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΙ ΤΑ ΚΑΤΑΛΛΗΛΑ ΕΦΟΔΙΑ ΩΣΤΕ ΝΑ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ

Διάγραμμα 9

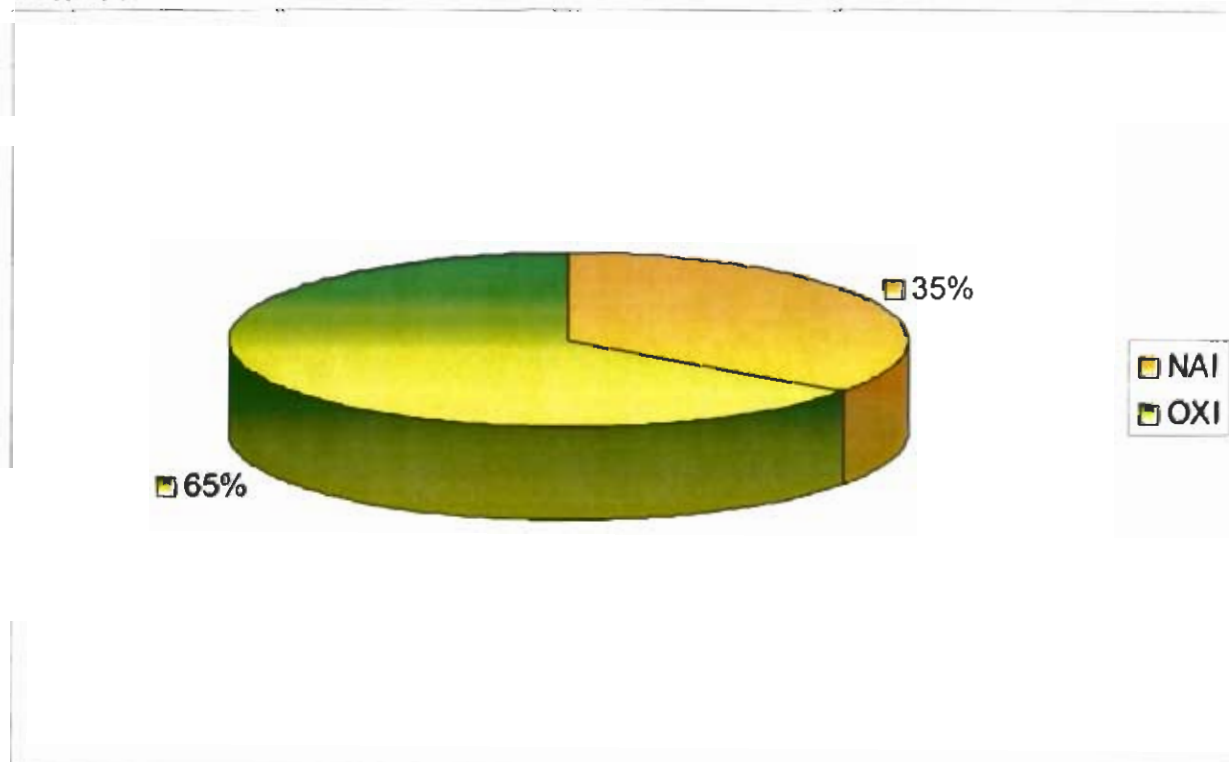
" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση"

Πίνακας 9

		Συχνότητα	Ποσοστό
Valid	Απόλυτα	6	10,0
	Αρκετά	36	60,0
	Μέτρια	14	23,3
	Ελάχιστα	4	6,7
	Σύνολο	60	100,0

ΕΡΩΤΗΣΗ 10^η: ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΕΙΣ ΣΥΧΝΑ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΘΕΩΡΗΤΙΚΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 10^α

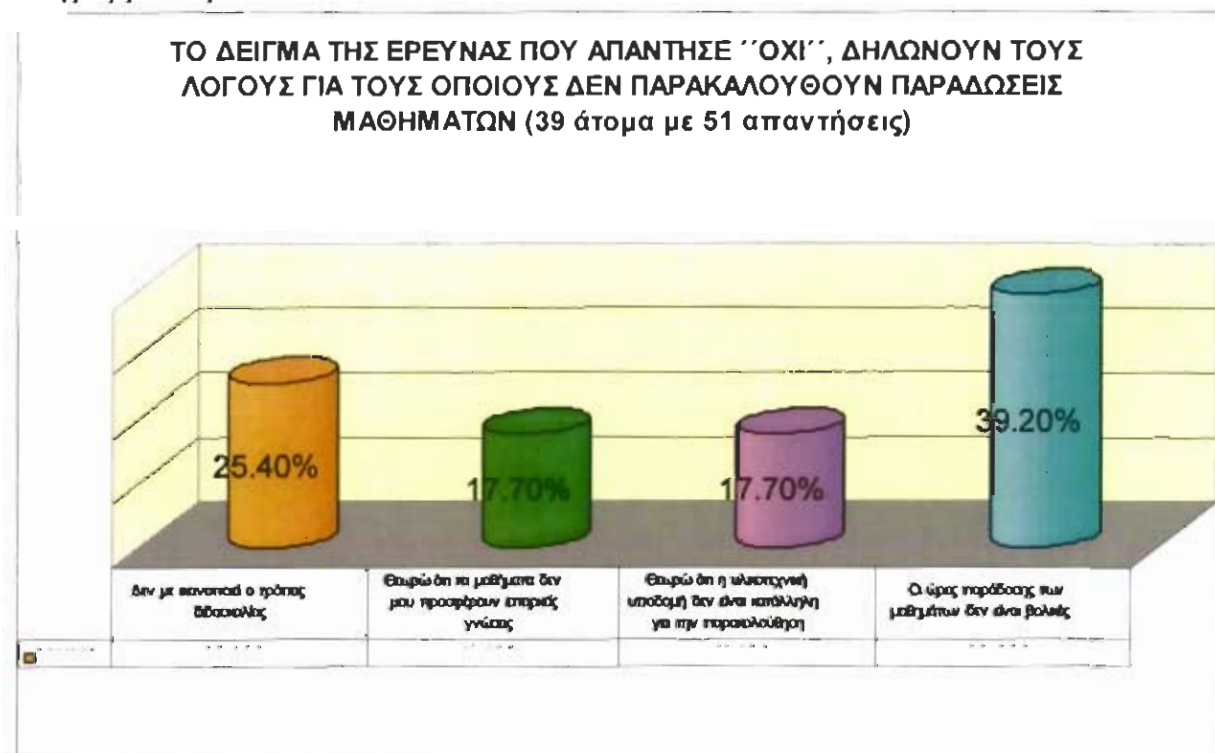

Πίνακας 10^α

" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση"

		Συχνότητα	Ποσοστό
Valid	ΝΑΙ	21	35,0
	ΟΧΙ	39	65,0
	Σύνολο	60	100,0

Διάγραμμα 10β

Πίνακας 10β

		Συχνότητα	Ποσοστό
Valid	Δεν με ικανοποιεί ο τρόπος διδασκαλίας	13	25,4

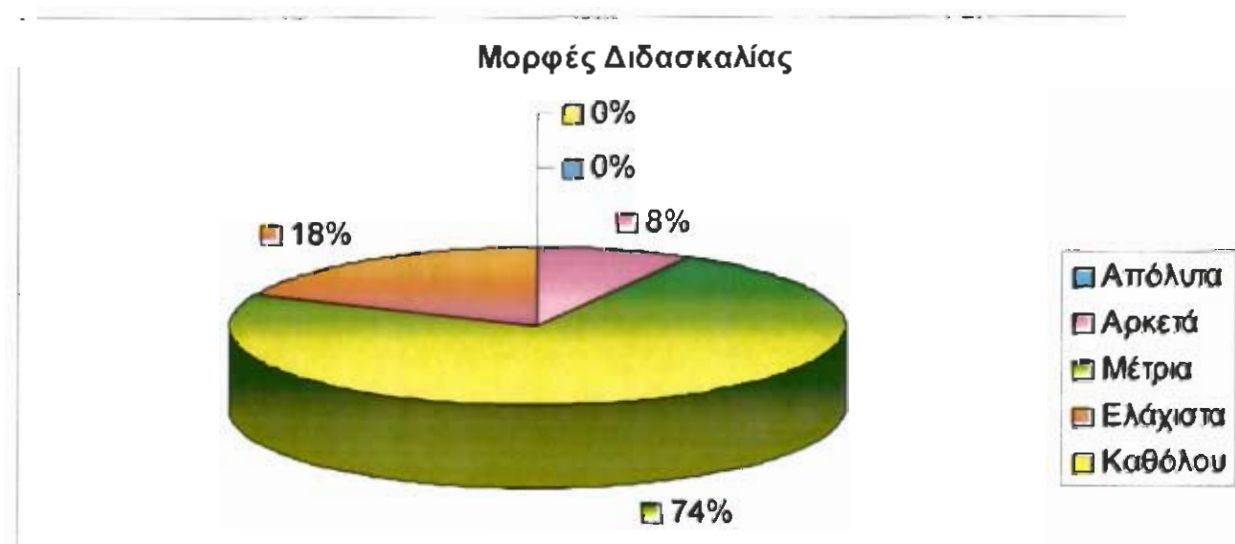

" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση"

Θεωρώ ότι τα μαθήματα δεν μου προσφέρουν επαρκείς γνώσεις	9	17,7
Θεωρώ ότι η υλικοτεχνική υποδομή δεν είναι κατάλληλη για την παρακολούθηση παραδόσεων	9	17,7
Οι ώρες παράδοσης των μαθημάτων δεν είναι βολικές	20	39,2
Σύνολο	51	100,0

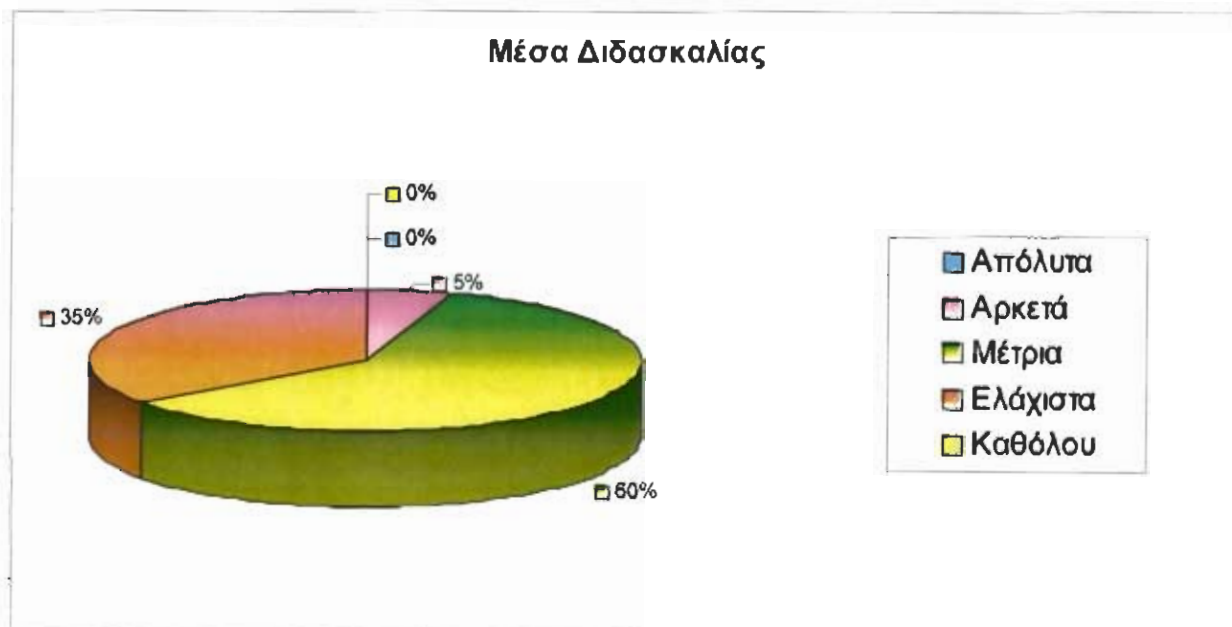
ΕΡΩΤΗΣΗ 11^η: ΚΑΘΕ ΕΝΑ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΑ ΣΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΣΟΥ ΕΜΠΕΙΡΙΑΣ

Διάγραμμα 11.1

Διάγραμμα 11.2

" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση"

Διάγραμμα 11.3

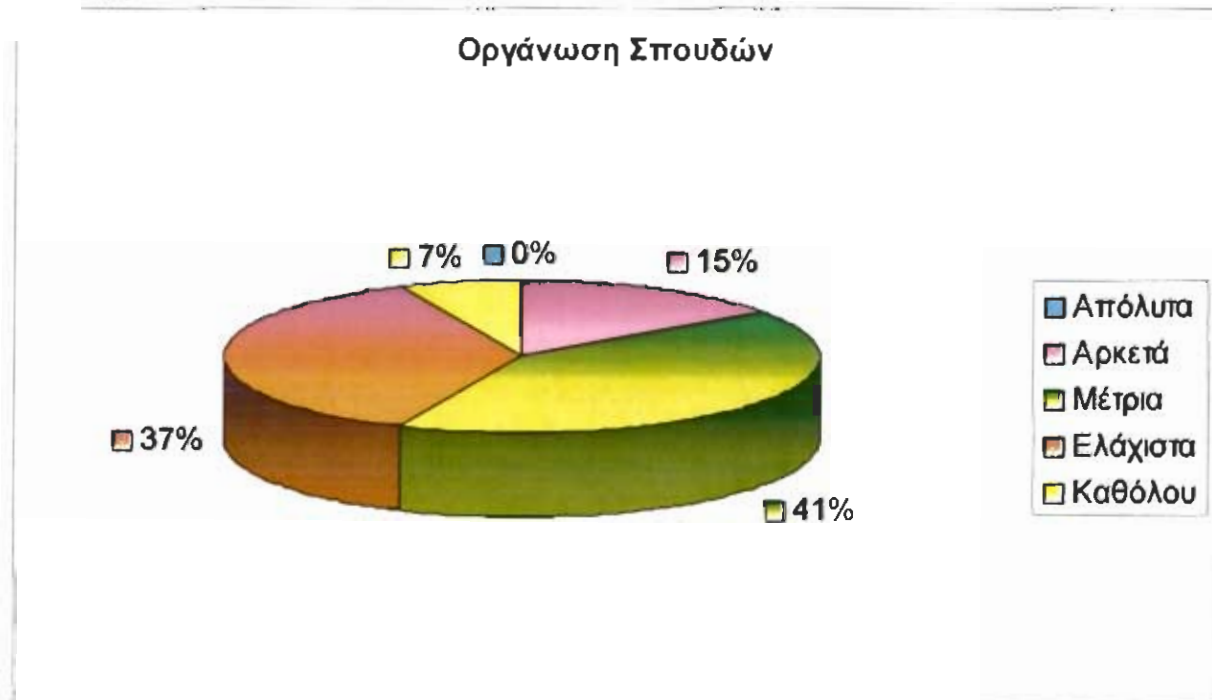

Διάγραμμα 11.4

" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση"

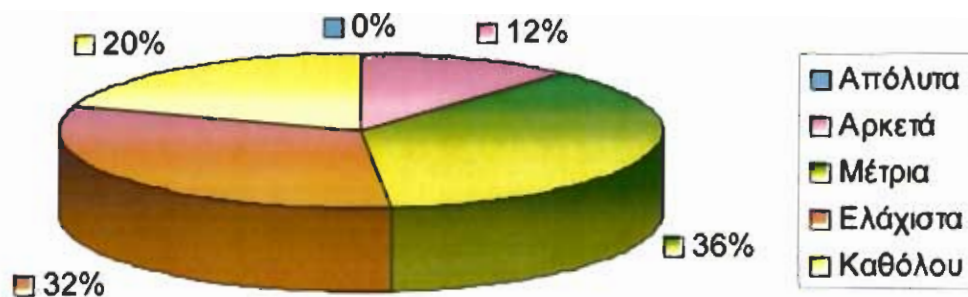
Διάγραμμα 11.5

Διάγραμμα 11.6

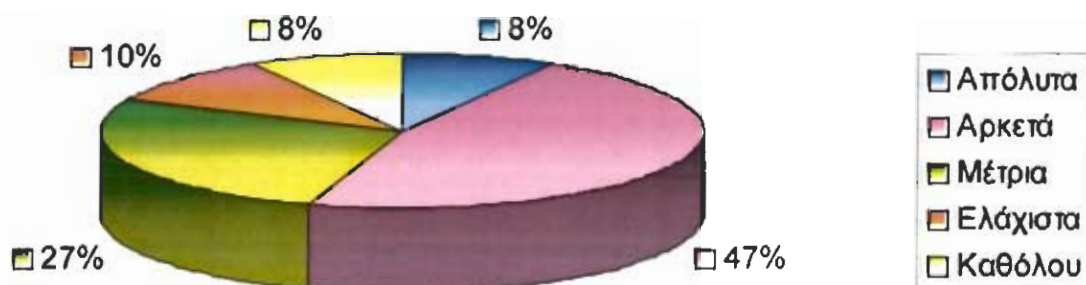
" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση"

Κριτικές εγκαταστάσεις

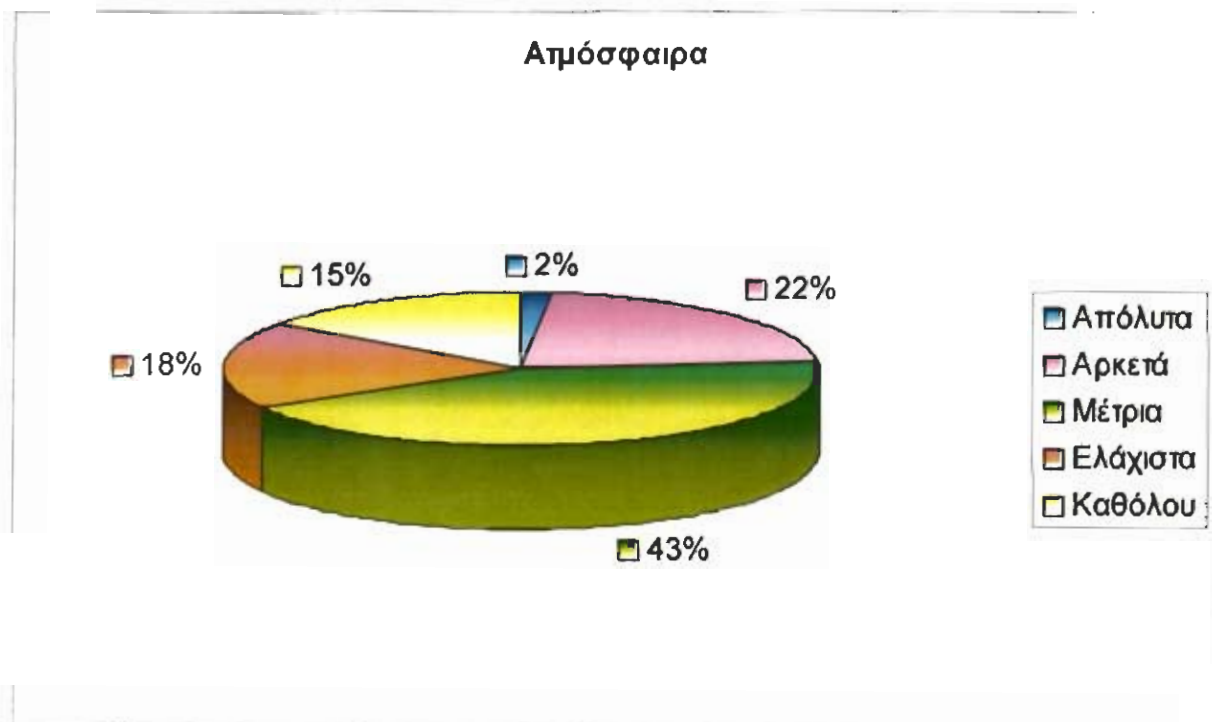
Διάγραμμα 11.7

Βιβλιοθήκη

Διάγραμμα 11.8

" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση"

Διάγραμμα 11.9

" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση"

Διάγραμμα 11.10

Πίνακας 11

	Απόλυτα		Αρκετά		Μέτρια		Ελάχιστα		Καθόλου		Σύνολο	
	Συχ.	%	Συχν.	%	Συχν.	%	Συχν.	%	Συχν.	%	Συχν.	%
Μορφές Διδασκαλίας	---	---	5	8,3	44	73,3	11	18,3	---	---	60	100,0
Μέσα Διδασκαλίας	---	---	3	5,0	36	60,0	21	35	---	---	60	100,0
Πλαίσιο Εργ. Πρ. Ασκ.	4	6,7	29,0	48,3	20,0	33,3	6	10,0	1	1,7	60	100,0
Βιβλία-Σημειώσεις	---	---	21	35,0	27	45,0	11	18,3	1	1,7	60	100,0
Οργάνωση Σπουδών	---	---	9	15,0	25	41,7	22	36,7	4	6,7	60	100,0
Κτιριακές εγκαταστάσεις	---	---	7	11,7	22	36,7	19	31,7	12	20,0	60	100,0

*" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του
Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους
αποκατάσταση"*

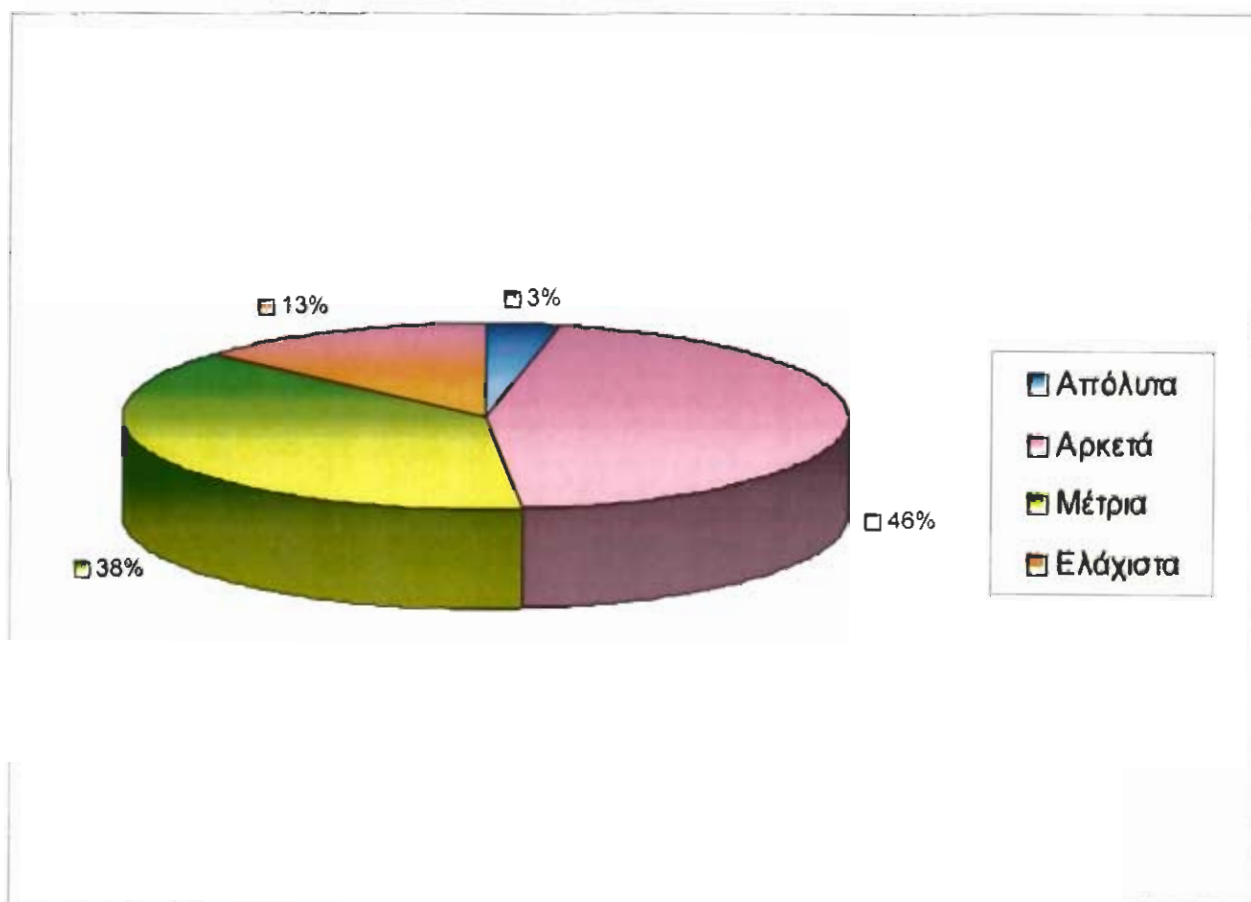

Βιβλιοθήκη	5	8,3	28	46,7	16	26,7	6	10,0	5	8,3	60	100,0
Ατμόσφαιρα	1	1,7	13	21,7	26	43,3	11	18,3	9	15,0	60	100,0
Συνεργασία - καθηγητές	5	8,3	25	25,0	24	40,0	15	25,0	1	1,7	60	100,0
Συνεργασία - Γραμματεία	---	---	6	10,0	11	18,3	16	26,7	27	45,0	60	100,0

ΕΡΩΤΗΣΗ 12^η: ΠΟΣΟ ΕΠΑΡΚΗ ΘΕΩΡΕΙΣ ΤΗ ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑΣ ΜΕ ΤΙΣ ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΤΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΣΟΥ ΑΣΚΗΣΗΣ

Διάγραμμα 12

" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση"

Πίνακας 12

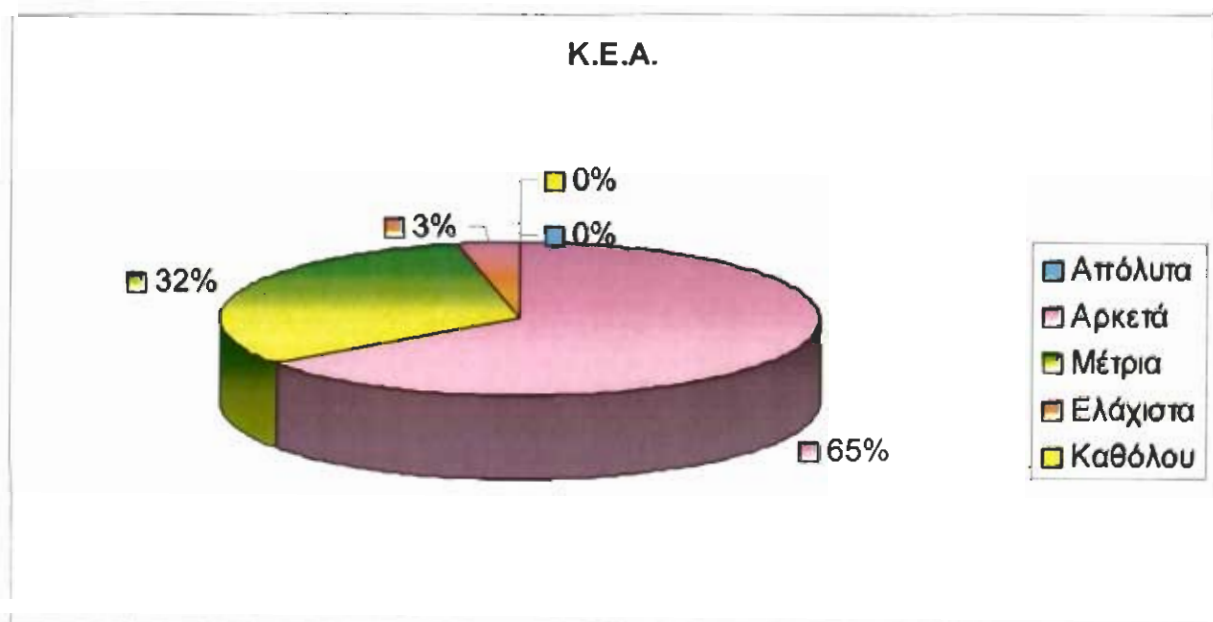
		Συχνότητα	Ποσοστό
Valid	Απόλυτα	2	3,3
	Αρκετά	27	45,0
	Μέτρια	23	38,3
	Ελάχιστα	8	13,3
	Σύνολο	60	100,0

ΕΡΩΤΗΣΗ 13^η: ΣΕ ΤΙ ΒΑΘΜΟ ΘΕΩΡΕΙΣ ΟΤΙ Ο ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΑΣΚΕΙΤΑΙ ΣΤΙΣ ΜΕΘΟΔΟΥΣ ΚΑΙ ΣΤΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

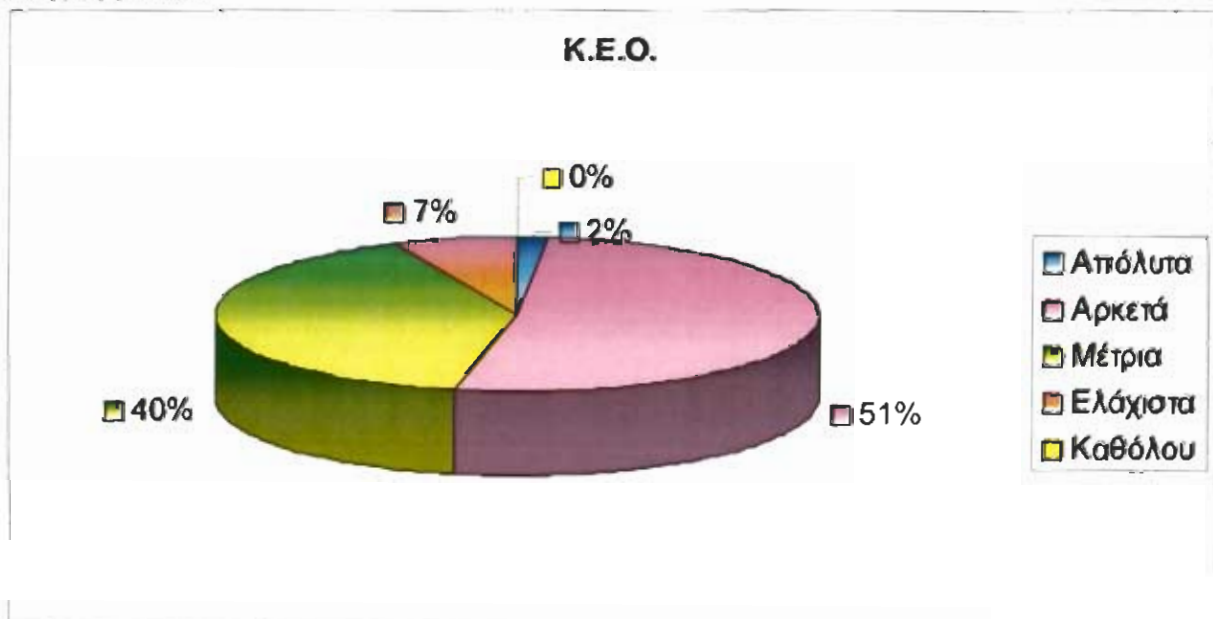
Διάγραμμα 13.1

" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση"

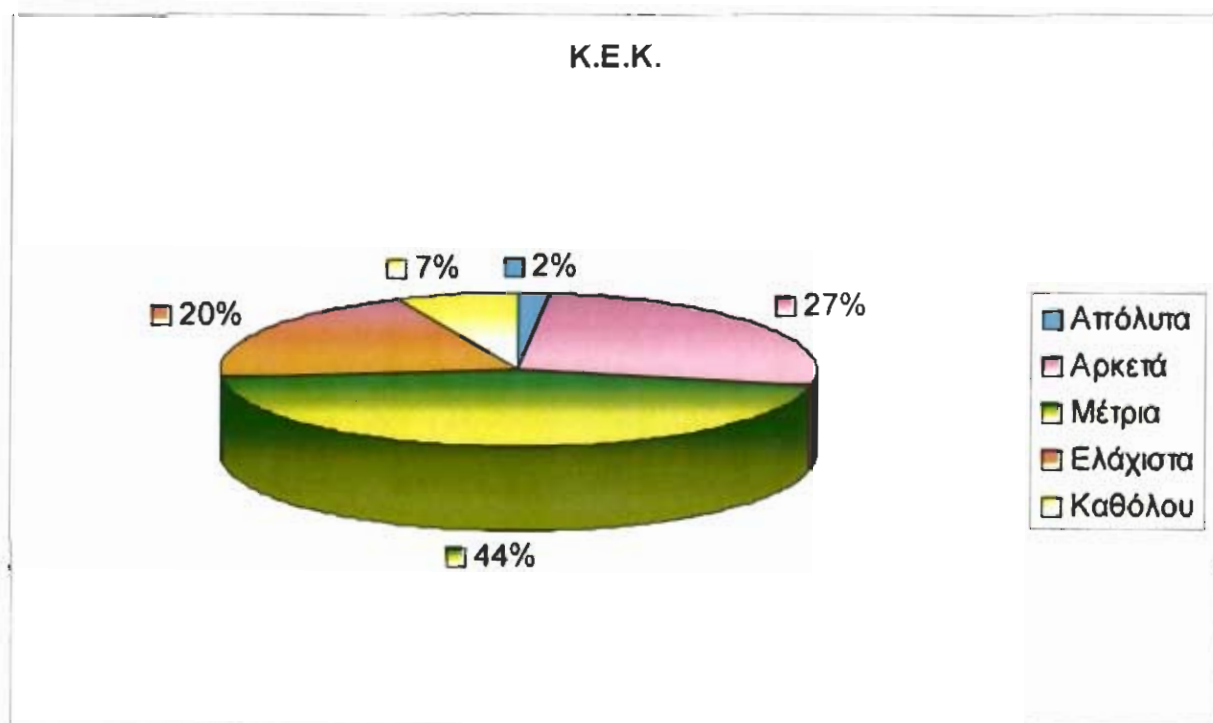

Διάγραμμα 13.2

Διάγραμμα 13.3

" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση"

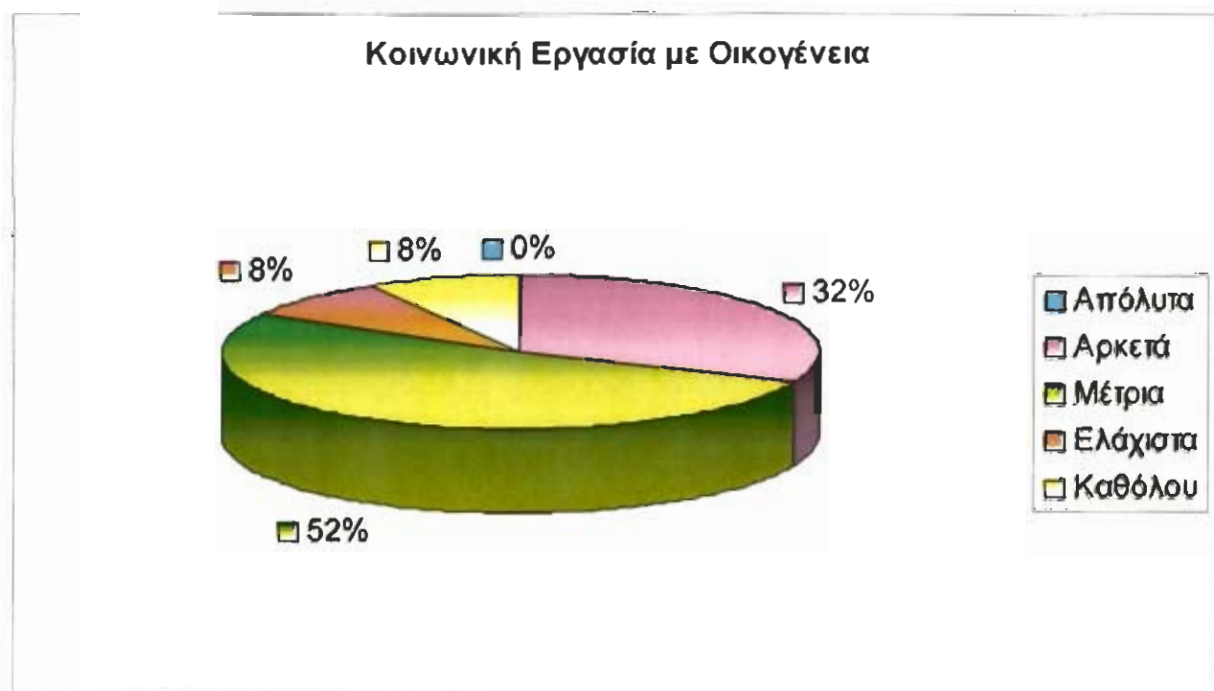

Διάγραμμα 13.4

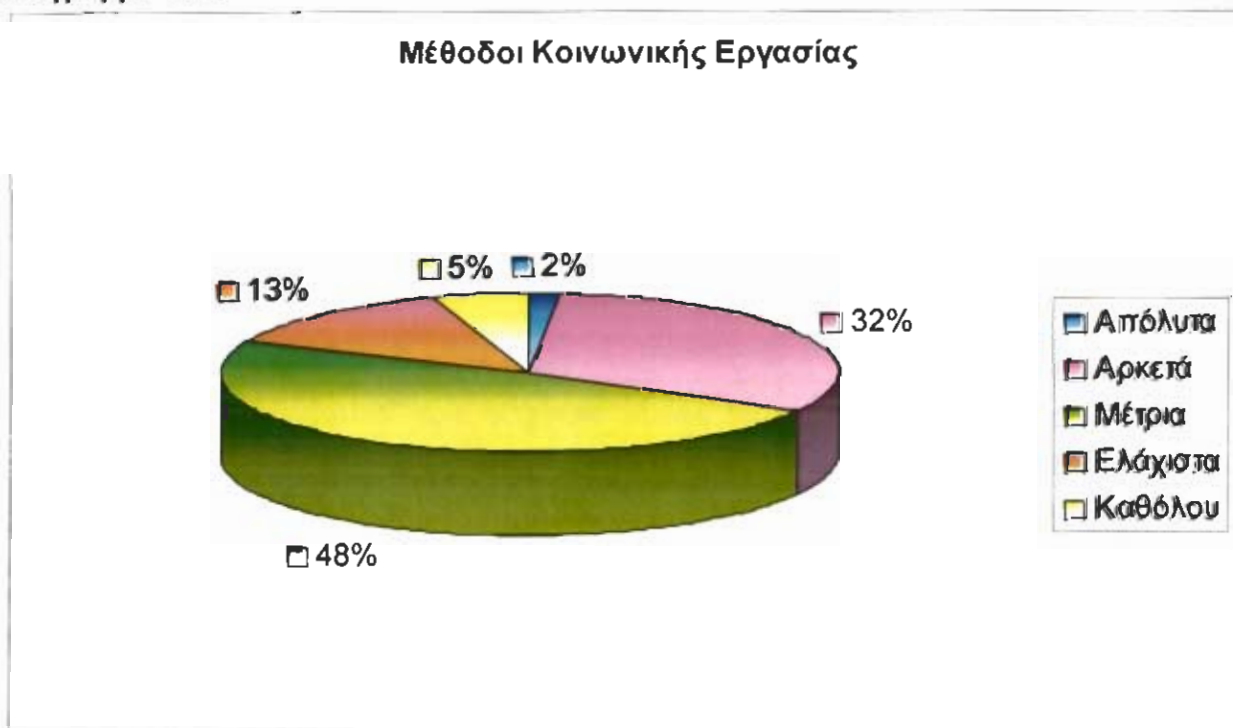

Διάγραμμα 13.5

" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση"

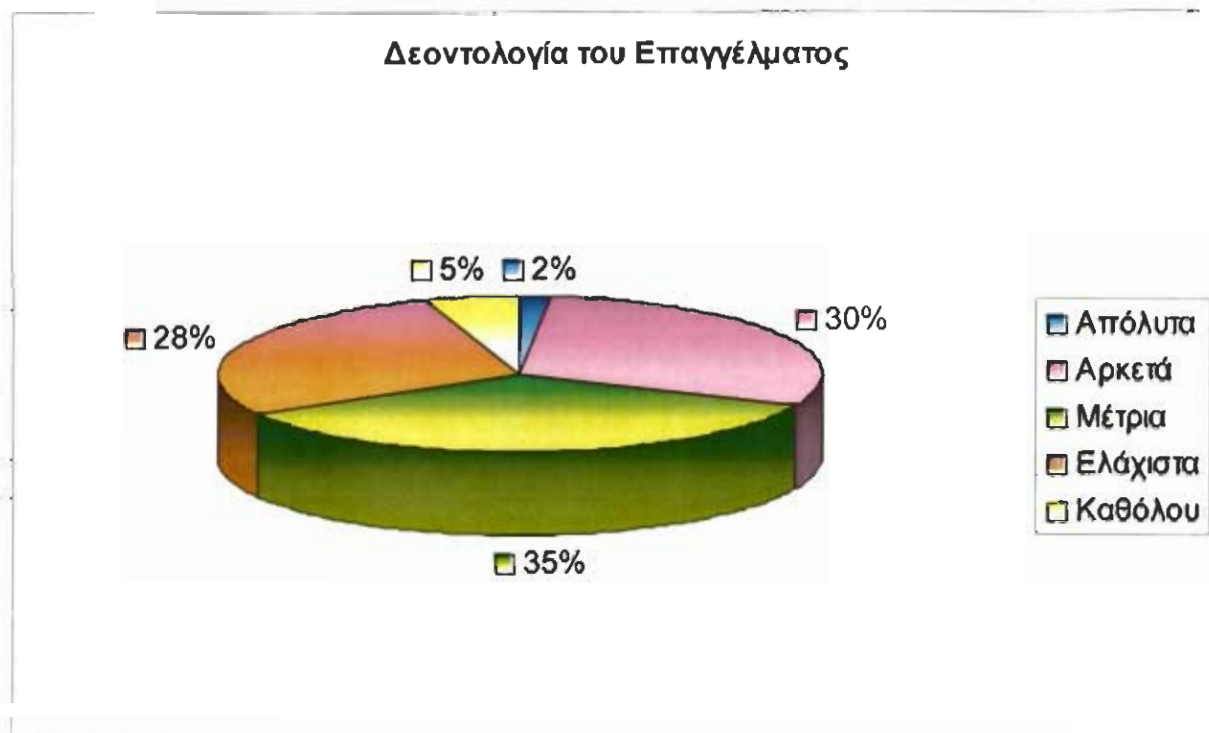

Διάγραμμα 13.6

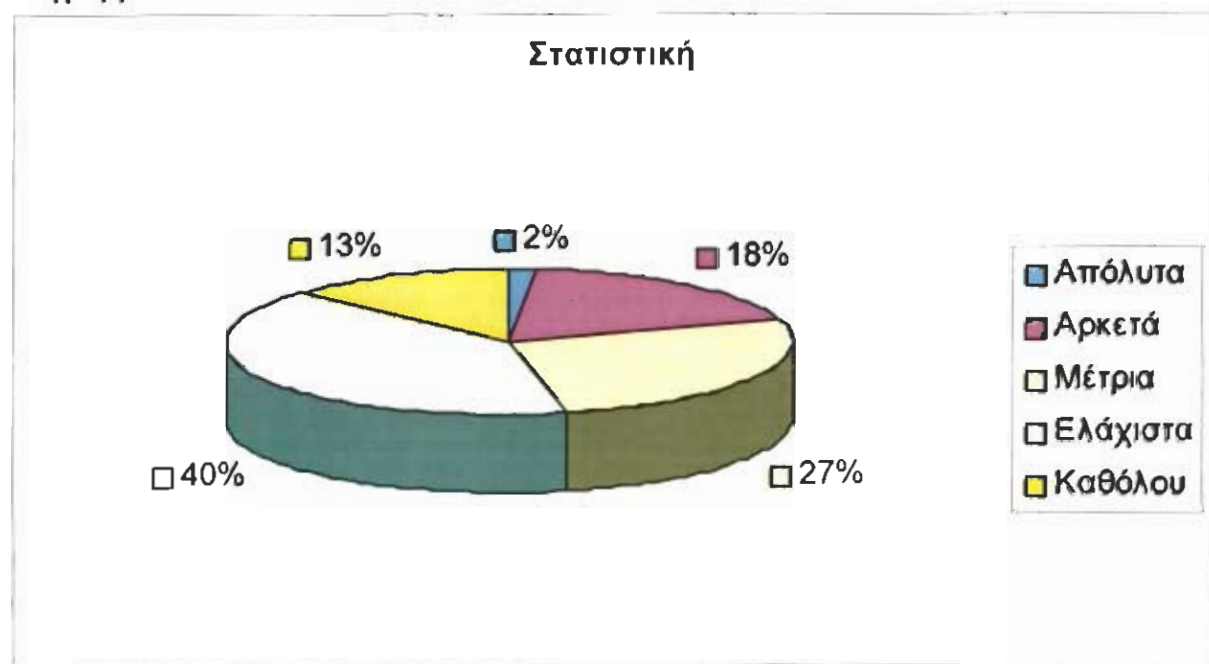

Διάγραμμα 13.7

" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση"

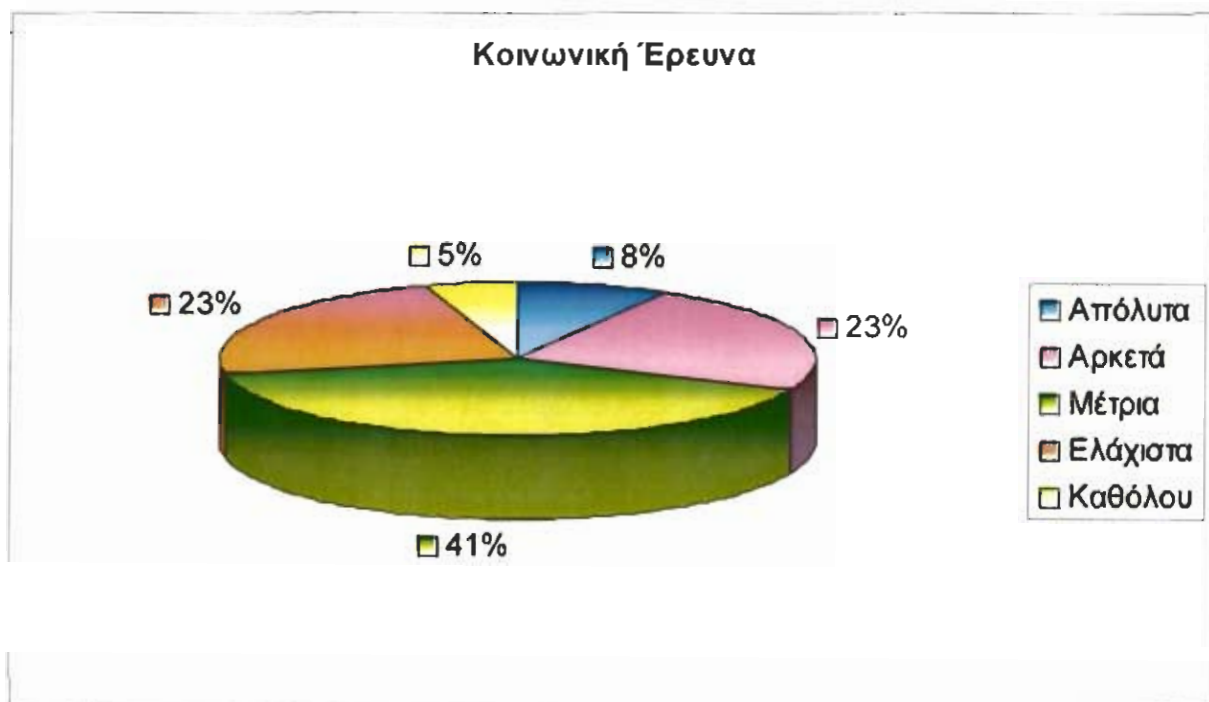

Διάγραμμα 13.8

Διάγραμμα 13.9

" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση"

Διάγραμμα 13.10

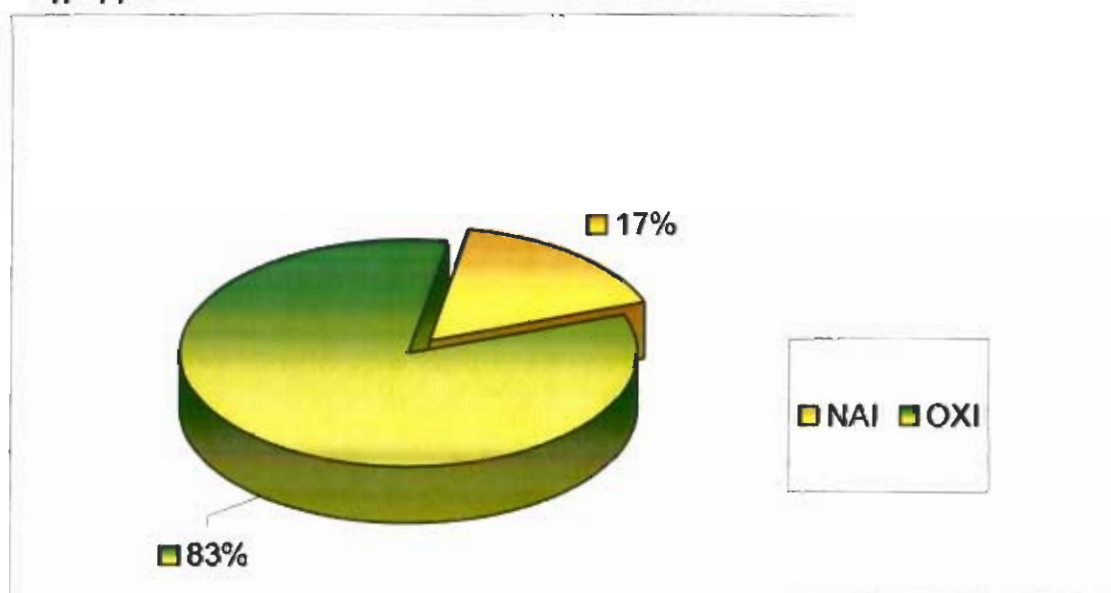
Πίνακας 13

" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση"

	Απόλυτα		Αρκετά		Μέτρια		Ελάχιστα		Καθόλου		Σύνολο	
	Συχν.	%	Συχν.	%	Συχν.	%	Συχν.	%	Συχν.	%	Συχν.	%
Κ.Ε.Α.	---	---	39	65,0	19	31,7	2	3,3	---	---	60	100,0
Κ.Ε.Ο.	1	1,7	31	51,7	24	40,0	4	6,7	---	---	60	100,0
Κ.Ε.Κ	1	1,7	16	26,7	27	45,0	12	20,0	4	6,7	60	100,0
Κ.Ε. σε Ιδρύματα	---	---	10	16,7	33	55,0	10	16,7	7	11,7	60	100,0
Κ.Ε. με Οικογένεια	---	---	19	31,7	31	51,7	5	8,3	5	8,3	60	100,0
Μέθοδοι Κ.Ε.	1	1,7	19	31,7	29	48,3	8	13,3	3	5,0	60	100,0
Δεοντολογία	1	1,7	18	30,0	21	35,0	17	28,3	3	5,0	60	100,0
Στατιστική	1	1,7	11	18,3	16	26,7	24	40,0	8	13,3	60	100,0
Κοινωνική Έρευνα	5	8,3	14	23,3	24	40,0	14	23,3	3	5,0	60	100,0
Προγράμ. Κοινωνικής Προστασίας	2	3,3	17	28,3	26	43,3	15	25,0	---	---	60	100,0

ΕΡΩΤΗΣΗ 14^η: ΘΕΩΡΕΙΣ ΟΤΙ ΥΠΑΡΧΕΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΩΣΤΕ ΝΑ ΣΥΝΔΕΟΝΤΑΙ ΤΑ ΓΕΝΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΜΕ ΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑΣ

Διάγραμμα 14

" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση "

Πίνακας 14

		Συχνότητα	Ποσοστό
Valid	ΝΑΙ	10	16,7
	ΟΧΙ	50	83,3
	Total	60	100,0

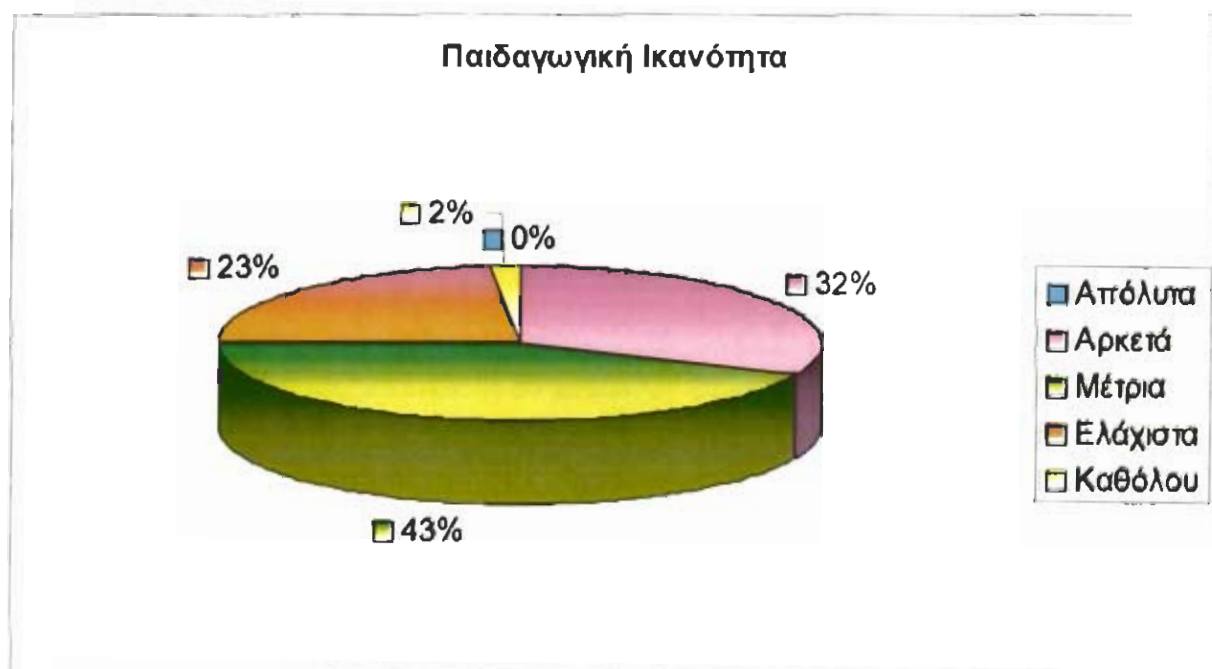
ΕΡΩΤΗΣΗ 15^η: ΠΟΣΟ ΣΕ ΙΚΑΝΟΠΟΙΕΙ Η ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΟΥ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ:

Διάγραμμα 15.1

Διάγραμμα 15.2

" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση"

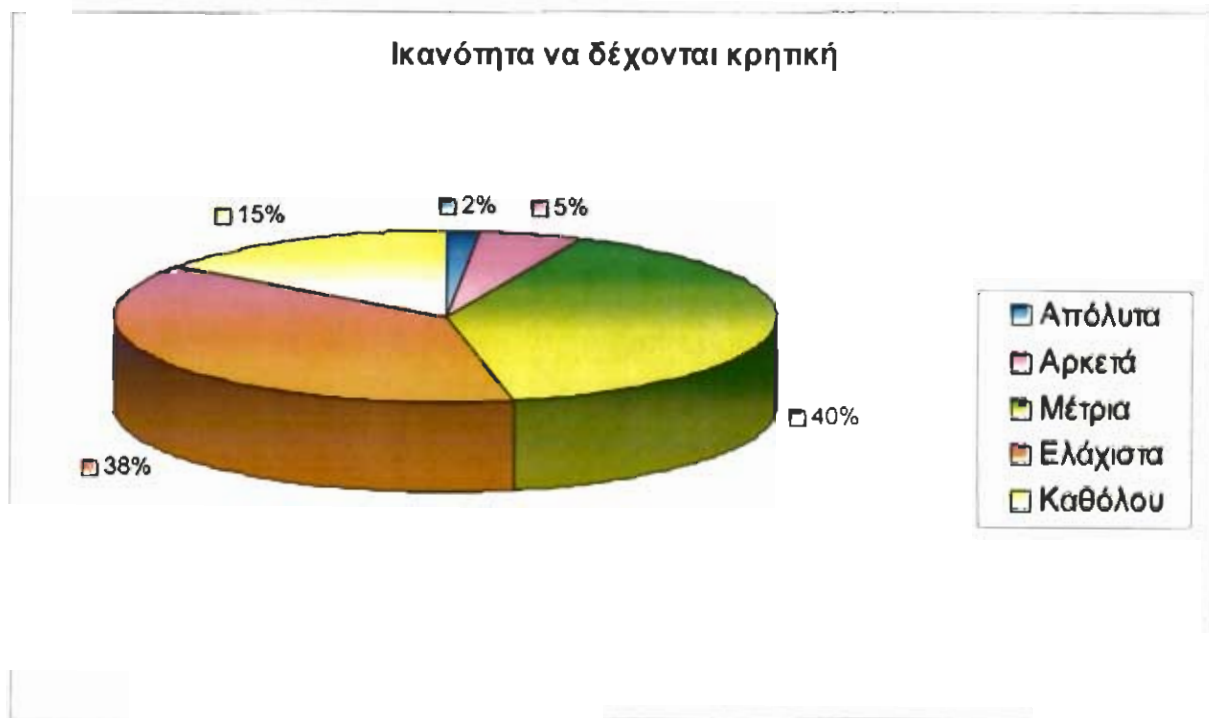
Διάγραμμα 15.3

Διάγραμμα 15.4

" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση"

Πίνακας 15

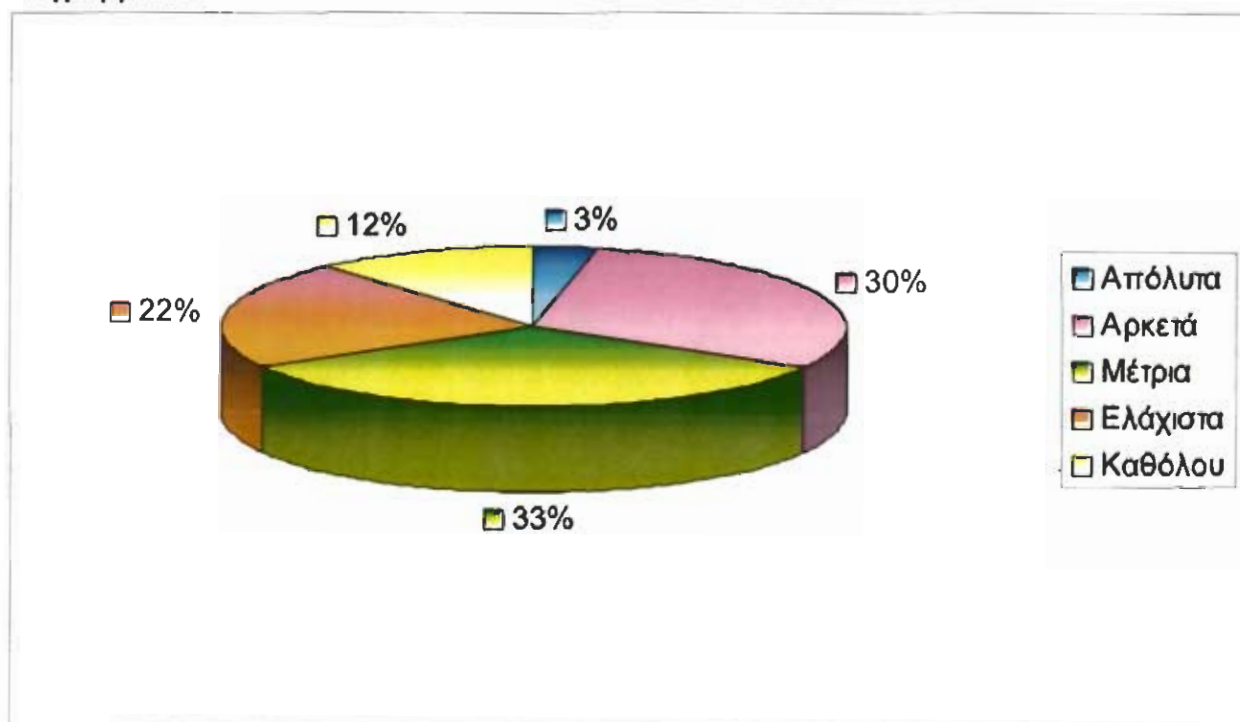
	Απόλυτα		Αρκετά		Μέτρια		Ελάχιστα		Καθόλου		Σύνολο	
	Συχν.	%	Συχν.	%	Συχν.	%	Συχν..	%	Συχν.	%	Συχν.	%
Επιστημονική κατάρτιση	2	3,3	19	31,7	34	56,7	5	8,3	---	---	60	100,0
Παιδαγωγική ικανότητα	---	---	19	31,7	26	43,3	14	23,3	1	1,7	60	100,0
Επικοινωνία με σπουδαστές	---	---	11	18,3	35	58,3	12	20,0	2	3,3	60	100,0
Ικανότητα να δέχονται κριτική	1	1,7	3	5,0	24	40,0	23	38,3	9	15,0	60	100,0

" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση"

ΕΡΩΤΗΣΗ 16^η: ΟΤΑΝ ΑΡΧΙΣΕΣ ΤΗ ΦΟΙΤΗΣΗ ΣΟΥ ΣΤΟ Α.Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΑΣ ΠΟΣΟ ΒΕΒΑΙΟΣ ΗΣΟΥΝ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΑ ΣΟΥ ΣΧΕΔΙΑ ΜΕ ΤΗ ΣΤΑΔΙΟΣΡΟΜΙΑ ΣΟΥ

Διάγραμμα 16

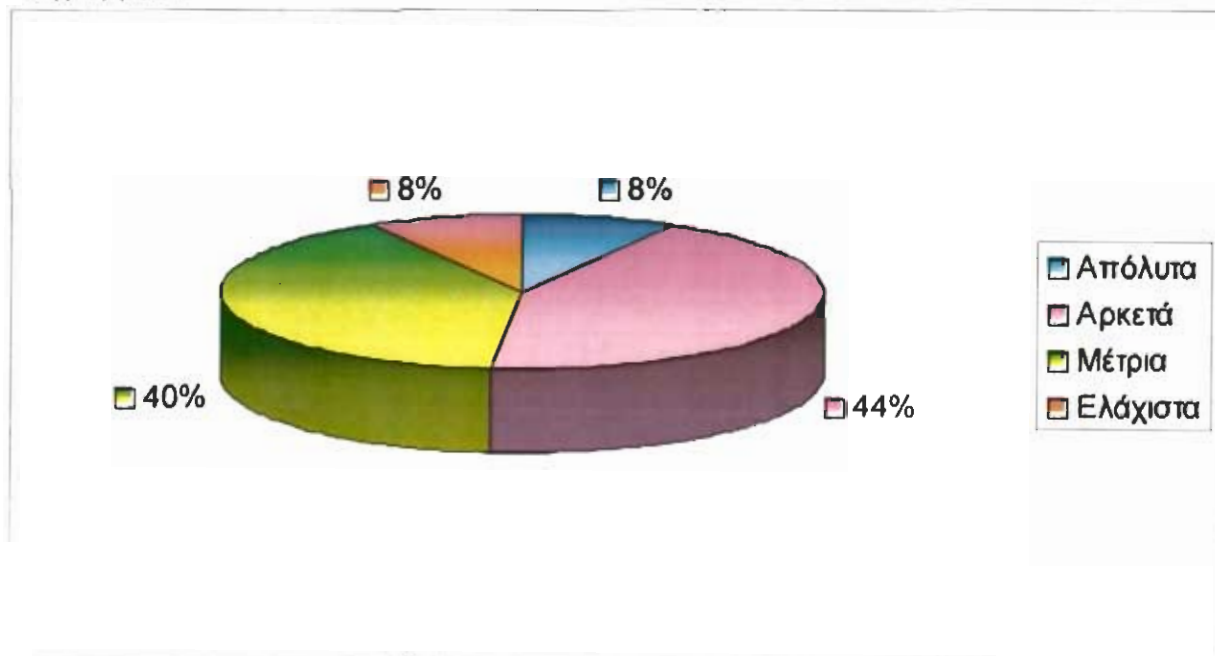

Πίνακας 16

		Συχνότητα	Ποσοστό
Valid	Απόλυτα	2	3,3
	Αρκετά	18	30,0
	Μέτρια	20	33,3
	Ελάχιστα	13	21,7
	Καθόλου	7	11,7
	Σύνολο	60	100,0

ΕΡΩΤΗΣΗ 17^η: ΤΩΡΑ ΠΟΥ ΒΡΙΣΚΕΣΑΙ ΣΤΟ Α.Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΑΣ ΠΟΣΟ ΒΕΒΑΙΟΣ ΑΙΣΘΑΝΕΣΑΙ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΣΧΕΔΙΑ ΣΟΥ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΜΕ ΤΗ ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑ ΣΟΥ

Διάγραμμα 17

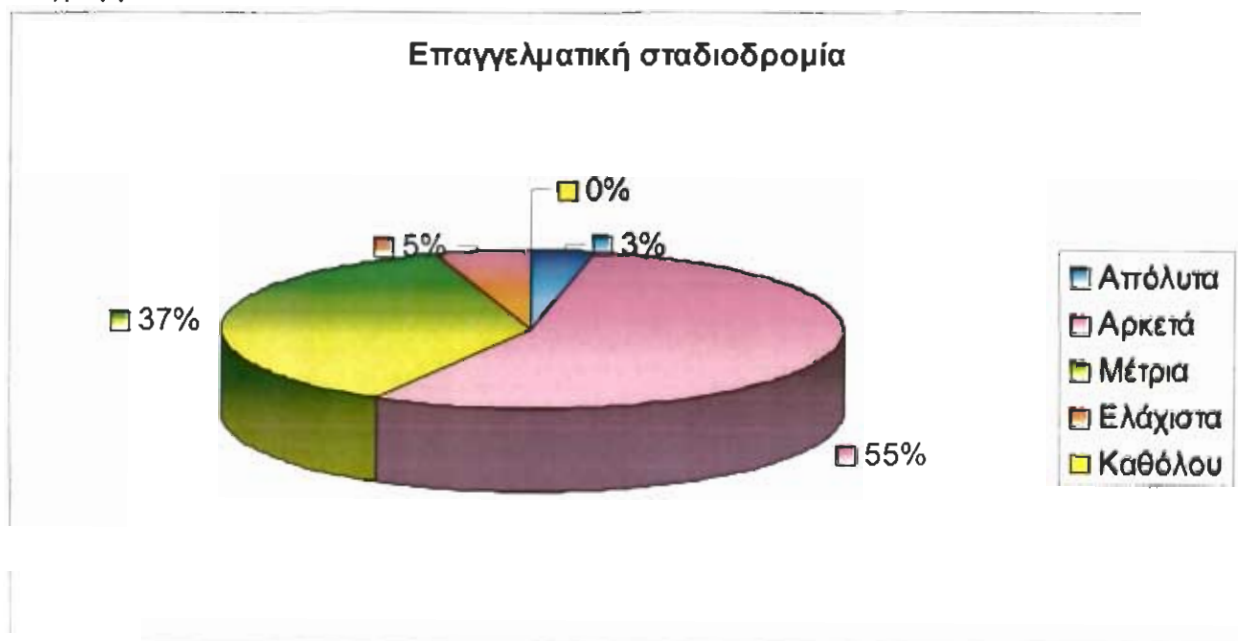

Πίνακας 17

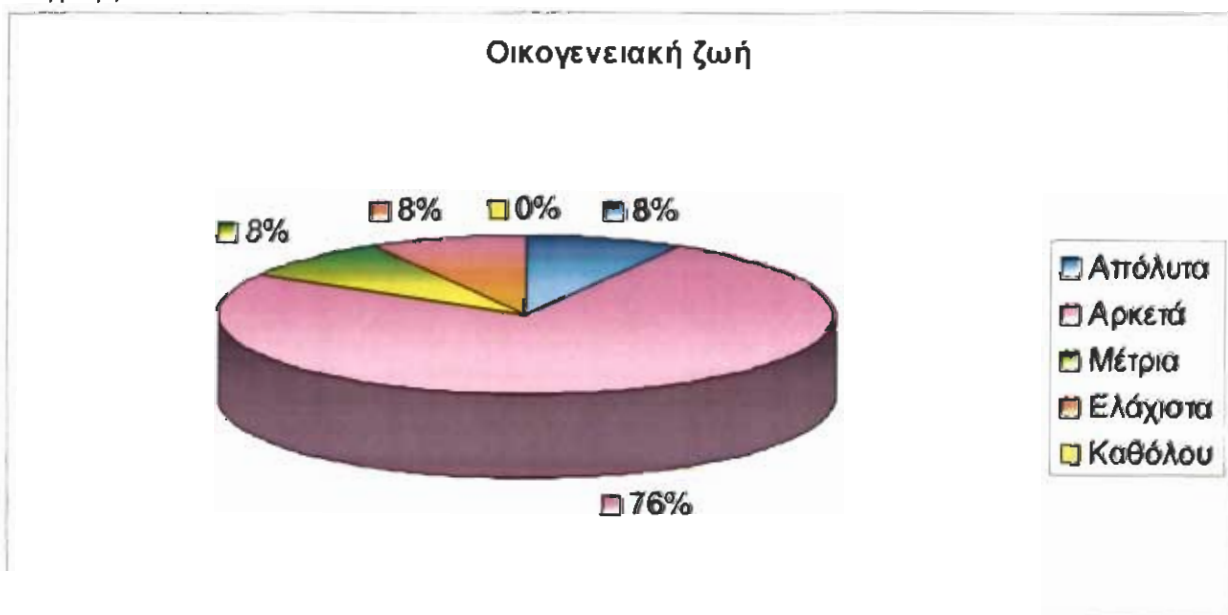
Valid		Συχνότητα	Ποσοστό
	Απόλυτα	5	8,3
	Αρκετά	26	43,3
	Μέτρια	24	40,0
	Ελάχιστα	5	8,3
	Σύνολο	60	100,0

ΕΡΩΤΗΣΗ 18^η: ΠΟΣΟ ΝΟΜΙΖΕΙΣ ΟΤΙ Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΟΥ ΘΑ ΣΥΜΒΑΛΕΙ ΣΤΗΝ ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΣΟΥ ΣΕ ΚΑΘΕ ΕΝΑ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΑΚΟΛΟΥΘΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ

Διάγραμμα 18.1

Διάγραμμα 18.2

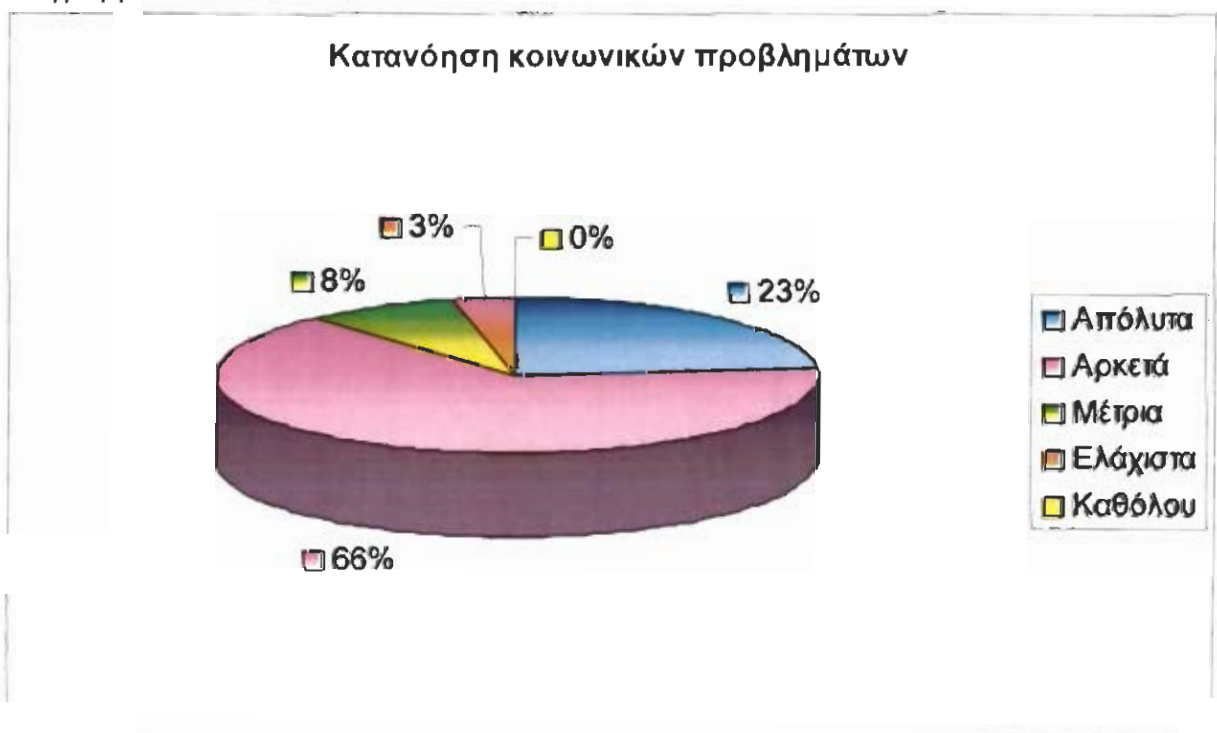

" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση"

Διάγραμμα 18.3

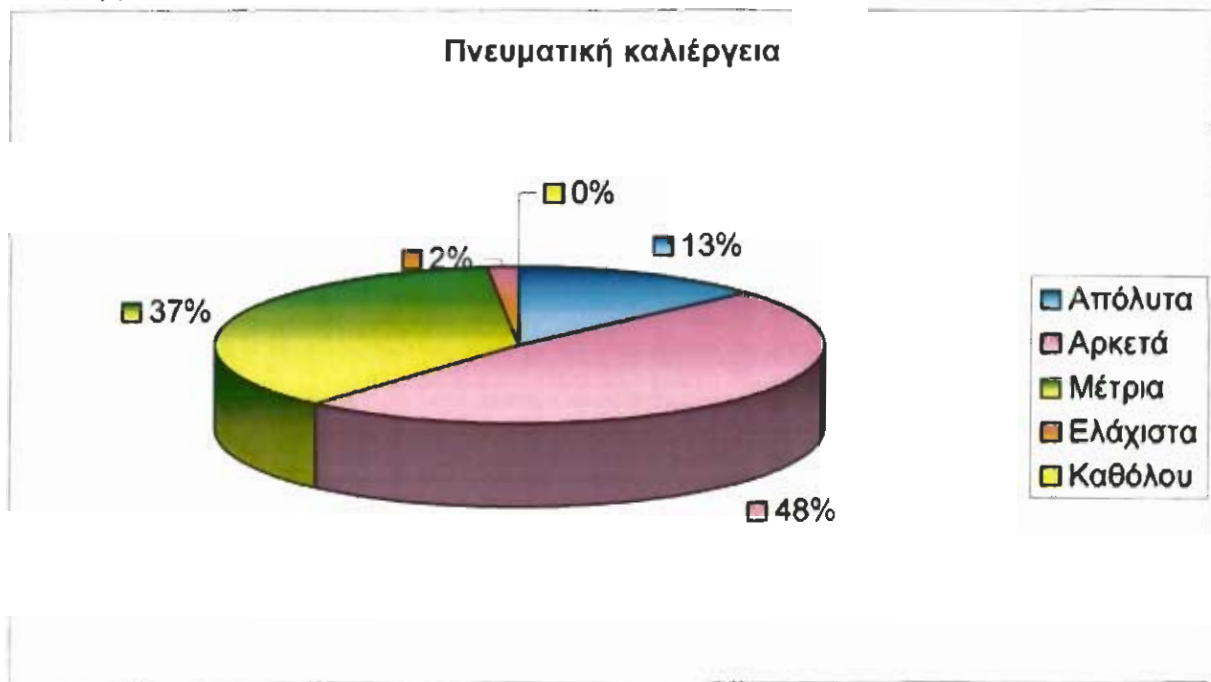

Διάγραμμα 18.4

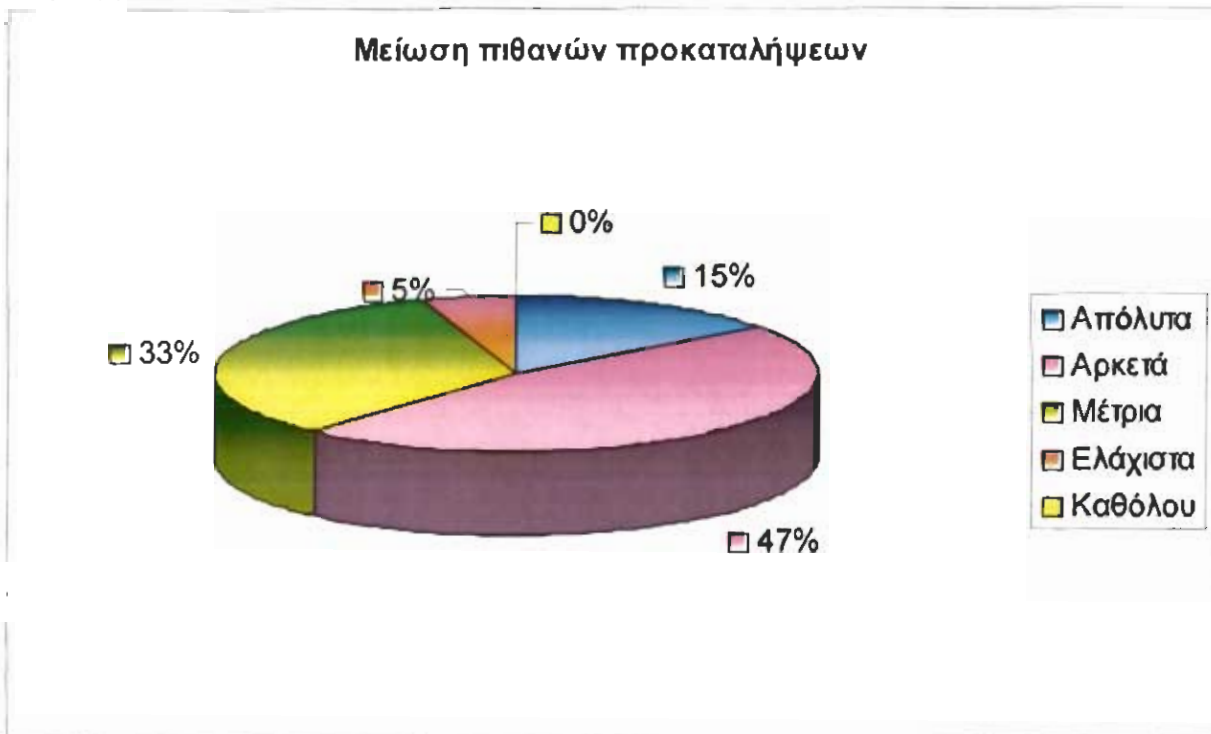

" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση"

Διάγραμμα 18.5

Διάγραμμα 18.6

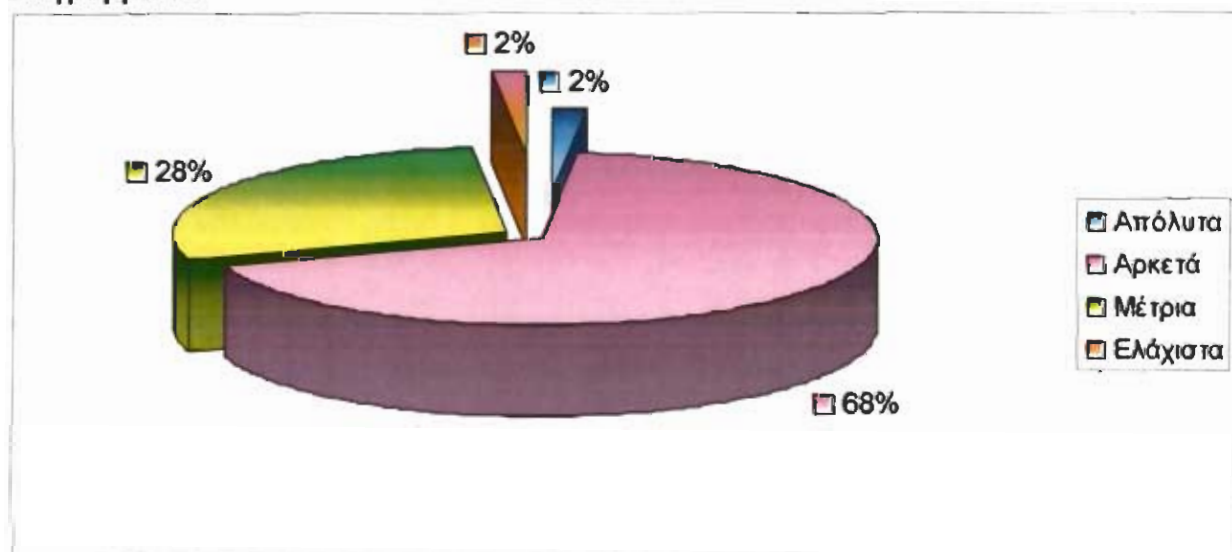
" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση"

Πίνακας 18

	Απόλυτα		Αρκετά		Μέτρια		Ελάχιστα		Καθόλου		Σύνολο	
	Συχν.	%	Συχν.	%	Συχν.	%	Συχν.	%	Συχν.	%	Συχν.	%
Επαγγελματική σταδιοδρομία	2	3,3	33	55,0	22	36,7	3	5,0	---	---	60	100,0
Οικογενειακή Ζωή	5	8,3	45	75,0	5	8,3	5	8,3	---	---	60	100,0
Κοινωνικές Σχέσεις-Συναστροφές	6	10	46	76,7	5	8,3	3	5,0	---	---	60	100,0
Κατανόηση Κοινωνικών Προβλημάτων	14	23,3	39	65,0	5	8,3	2	3,3	---	---	60	100,0
Πνευματική Καλλιέργεια	8	13,3	29	48,3	22	36,7	1	1,7	---	---	60	100,0
Μείωση Πιθανών Προκαταλήψεων	9	15,0	28	46,7	20	33,3	3	5,0	---	---	60	100,0

ΕΡΩΤΗΣΗ 19^η: ΠΟΣΟ Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΣΟΥ ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΣΤΟ Α.Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΑΣ ΣΕ ΒΟΗΘΗΣΕ ΝΑ ΚΑΤΑΝΟΗΣΕΙΣ ΤΙΣ ΕΥΘΥΝΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΘΕΤΙΚΑ ΟΣΟ ΚΑΙ ΤΑ ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ

Διάγραμμα 19

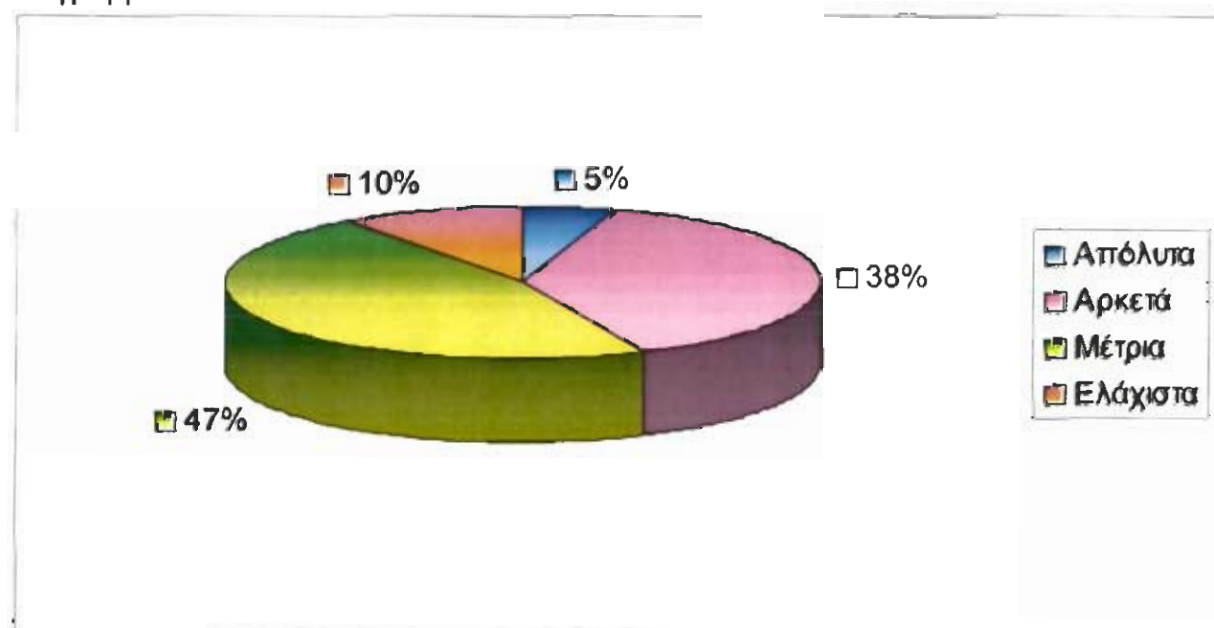
" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση "

Πίνακας 19

		Συχνότητα	Ποσοστό
Valid	Απόλυτα	1	1,7
	Αρκετά	41	68,3
	Μέτρια	17	28,3
	Ελάχιστα	1	1,7
	Σύνολο	60	100,0

ΕΡΩΤΗΣΗ 20^η: ΓΕΝΙΚΑ ΠΟΣΟ ΚΑΛΑ ΣΕ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΖΕΙ Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΟ Α.Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΑΣ ΓΙΑ ΜΙΑ ΕΠΙΤΥΧΗ ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑ ΣΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ

Διάγραμμα 20

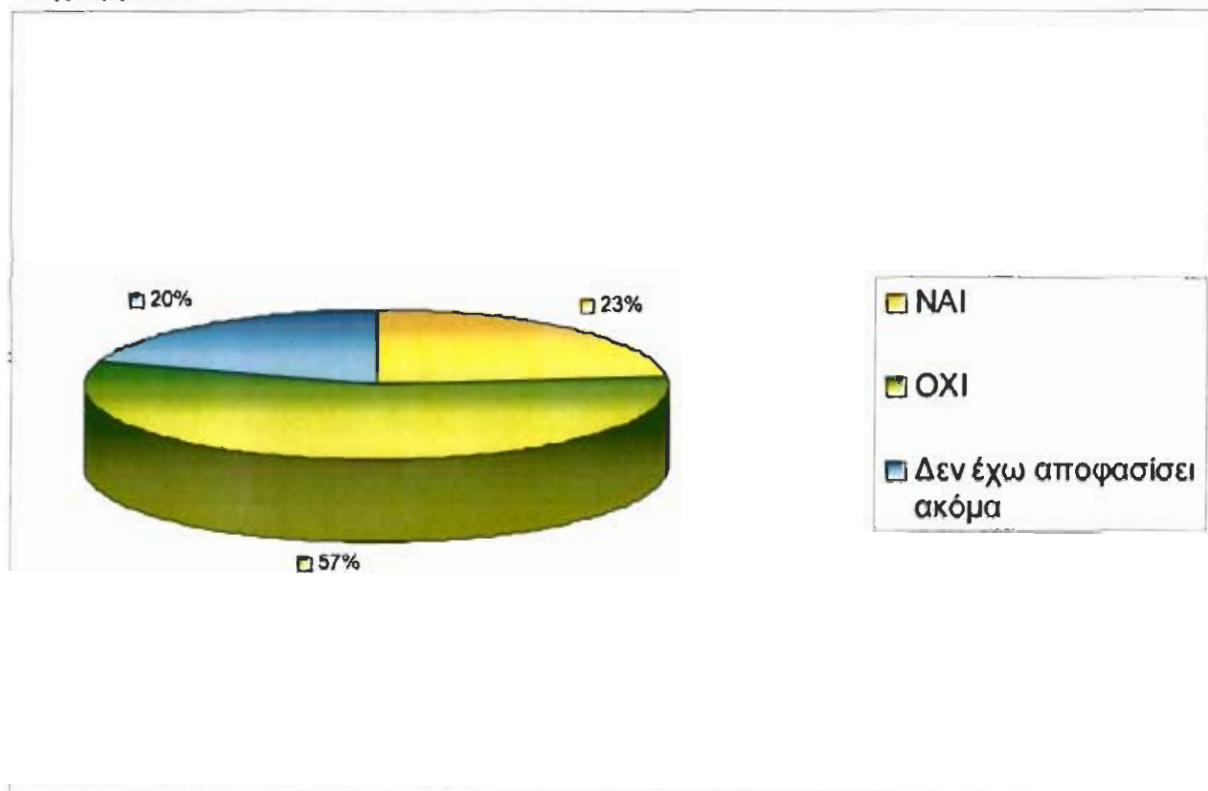
Πίνακας 20

		Συχνότητα	Ποσοστό
Valid	Απόλυτα	3	5,0
	Αρκετά	23	38,3
	Μέτρια	28	46,7
	Ελάχιστα	6	10,0
	Σύνολο	60	100,0

ΕΡΩΤΗΣΗ 21^η: ΕΧΕΙΣ ΑΛΛΑΞΕΙ ΣΧΕΔΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑ ΣΟΥ ΑΦ'ΟΤΟΥ ΑΡΧΙΣΕΣ ΝΑ ΦΟΙΤΑΣ ΣΤΟ Α.Τ.Ε.Ι

Διάγραμμα 21

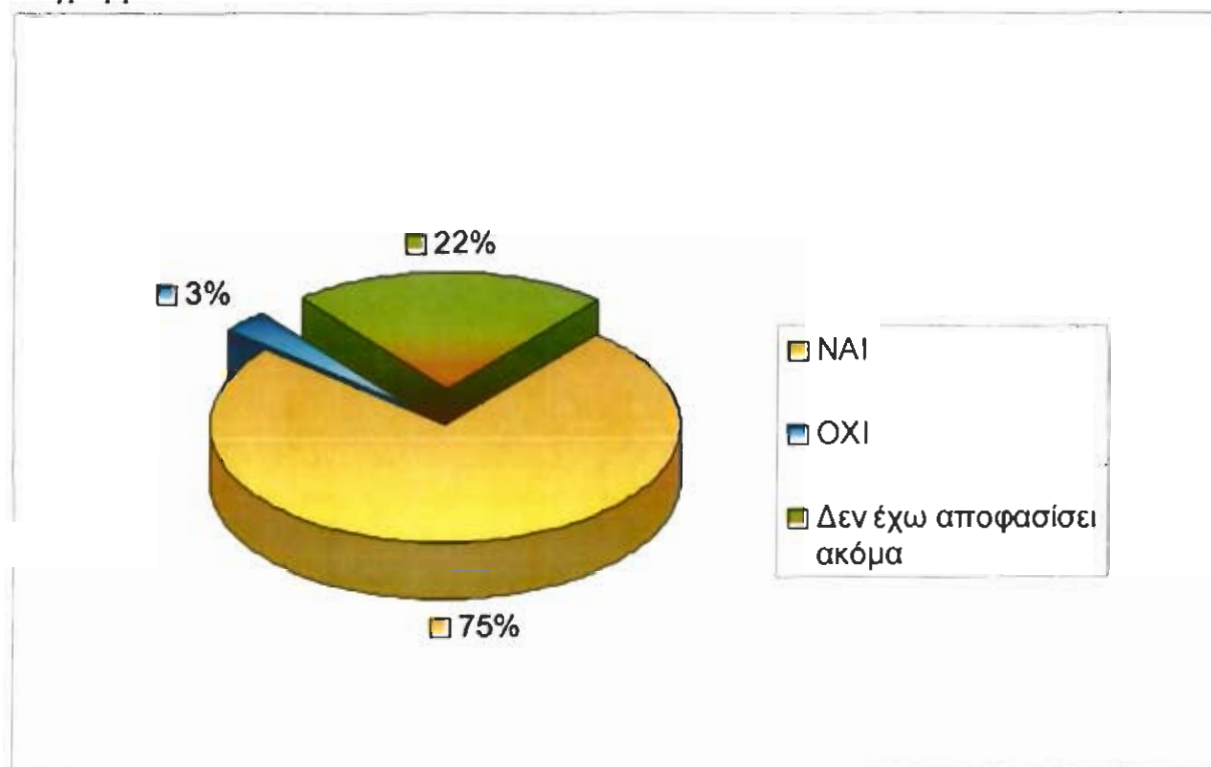

Πίνακας 21

		Συχνότητα	Ποσοστό
Valid	ΝΑΙ	14	23,3
	ΟΧΙ	34	56,7
	Δεν έχω αποφασίσει ακόμα	12	20,0
	Σύνολο	60	100,0

ΕΡΩΤΗΣΗ 22^η: ΣΧΕΔΙΑΖΕΙΣ ΝΑ ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΕΙΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΡΙΕΡΑ ΩΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΣ;

Διάγραμμα 22

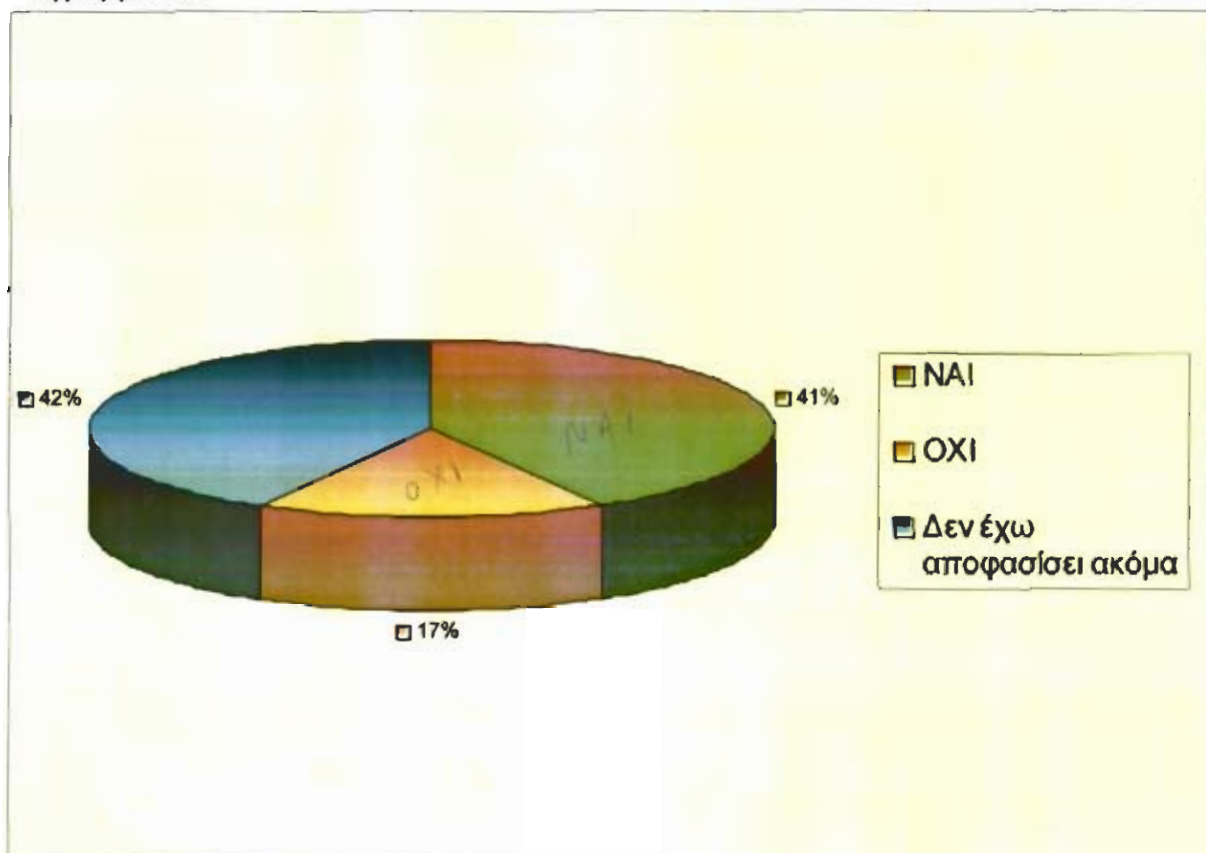

Πίνακας 22

		Συχνότητα	Ποσοστό
Valid	ΝΑΙ	45	75,0
	ΟΧΙ	2	3,3
	Δεν έχω αποφασίσει ακόμα	13	21,7
	Σύνολο	60	100,0

ΕΡΩΤΗΣΗ 23^η: ΣΚΕΦΤΕΣΑΙ ΝΑ ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΕΙΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ;

Διάγραμμα 23

Πίνακας 23

		Συχνότητα	Ποσοστό
Valid	ΝΑΙ	25	41,7
	ΟΧΙ	10	16,7
	Δεν έχω αποφασίσει ακόμα	25	41,7
	Σύνολο	60	100,0

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VII

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σκοπός της έρευνας μας είναι να αποκτήσουμε μια γενική εικόνα, για το πως οι τελειόφοιτοι σπουδαστές του τμήματος μας βλέπουν την εκπαίδευση τους και την επαγγελματική τους αποκατάσταση.

Για την διεκπεραίωση της έρευνας μοιράσαμε στους τελειόφοιτους πλέον σπουδαστές του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του ΑΤΕΙ Πάτρας γραπτά ερωτηματολόγια, τα οποία και συμπλήρωσαν. Συγκεντρώνοντας τα στατιστικά στοιχεία, έπειτα από επεξεργασία των ερωτηματολογίων, βάση του στατιστικού προγράμματος SPSS, στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζουμε τα συμπεράσματα στα οποία οδηγηθήκαμε.

Αναλύοντας τα αποτελέσματα των ερωτήσεων οι οποίες αντιπροσωπεύουν τα δημογραφικά στοιχεία, οδηγηθήκαμε στα ακόλουθα συμπεράσματα:

- Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων σπουδαστών απ' ότι έχουμε αντιληφθεί είναι γυναίκες. Αναλυτικότερα, οι ερωτηθέντες σπουδαστές ήταν συνολικά 93,3 % γυναίκες και 6,7 % άνδρες.
- Όσον αφορά την ηλικία των ερωτηθέντων, την πλειοψηφία κατέχει η ηλικιακή ομάδα 21-23 ετών με ποσοστό 85 %. Ακολούθως, έχουμε ένα ποσοστό 6,7 % για άτομα ηλικίας 24-26 και 8,3 % για άτομα ηλικίας 27 ετών και άνω.
- Σχετικά με τον τόπο μόνιμης κατοικίας των ερωτηθέντων, από την έρευνα προκύπτει ότι η πλειοψηφία διαμένει σε πόλη (51,7 %), ενώ το ποσοστό των σπουδαστών που διαμένουν σε κωμόπολη και χωριό είναι σχεδόν το ίδιο. (25 % και 23,3 % αντίστοιχα)
- Στην 4^η ερώτηση, ζητήσαμε να μάθουμε το μορφωτικό επίπεδο των γονέων του κάθε ερωτηθέντα του τμήματος μας. Συμπεράναμε ότι τόσο για τον πατέρα όσο και για την μητέρα, το μεγαλύτερο ποσοστό κατέχουν όσοι είναι

" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση"

απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης εφόσον τα ποσοστά ανέρχονται στα 41,7 % και 43,3 % αντίστοιχα.

Αρκετά κοντά βρίσκονται και τα ποσοστά όσων είναι απόφοιτοι πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης με 36,7 % και 38,3 % αντίστοιχα. Ενώ βλέπουμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης κατέχουν οι πατεράδες και το μεγαλύτερο ποσοστό δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης οι μητέρες, ωστόσο παρατηρήσαμε ότι ως απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης βρίσκονται σε μεγαλύτερο ποσοστό οι πατεράδες, κάτι που έρχεται σε αντίθεση με το σχετικά υψηλό ποσοστό αποφοίτων πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Μετά από τα δημογραφικά στοιχεία του ερωτηματολογίου σειρά έχει να δούμε τα συμπεράσματα που προέκυψαν από το ειδικό μέρος του ερωτηματολογίου που διαγράφονται παρακάτω ως εξής:

- Ρωτώντας τους σπουδαστές αν το Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας ήταν στις πρώτες τους επιλογές, διαπιστώσαμε ότι δεν υπήρχε μεγάλη απόκλιση, αφού τα ποσοστά των ερωτηθέντων ήταν σχεδόν τα ίδια. Το 56,7 % του δείγματος απάντησε ότι ήταν στις πρώτες του επιλογές το Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας και το 43,3 % ότι σαν πρώτη επιλογή ήταν κάποια άλλη σχολή. Παρατηρείται ένα μεγάλο ποσοστό του δείγματος της έρευνας μας, να έχει εισαχθεί στη σχολή χωρίς να είναι απόλυτα συνειδητή επιλογή τους.
- Όσον αφορά το κατά πόσο ήταν ενημερωμένοι οι τελειόφοιτοι σπουδαστές/ριες σχετικά με το επάγγελμα και το περιεχόμενο των σπουδών τους, από την έρευνα μας συμπεράναμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό ήταν ενημερωμένο για τη φύση γενικότερα του τμήματος στο οποίο εισήχθησαν, αφού το 70 % απάντησε θετικά, σ' αντίθεση με το 30 % που απάντησε αρνητικά.
- Αναφορικά με την άποψη των σπουδαστών, σχετικά με το αν τα θεωρητικά μαθήματα προσφέρουν τα κατάλληλα εφόδια για την άσκηση του επαγγέλματος, οι παράμετροι αρκετά και μέτρια συγκέντρωσαν ποσοστά 43,3%. Ποσοστό που υποδηλώνει την μετριότητα των εφοδίων που προσφέρουν τα θεωρητικά μαθήματα για την άσκηση του επαγγέλματος.
- Σχετικά με τα εφόδια που προσφέρουν τα εργαστηριακά μαθήματα για την άσκηση του επαγγέλματος, φαίνεται να είναι μέτρια έως ελάχιστα αφού η

" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση"

θετική αντιμετώπιση από τους σπουδαστές βρίσκεται σε πολύ χαμηλά επίπεδα της τάξεως του 10 %.

- Όσον αφορά την Εργαστηριακή Πρακτική Άσκηση – Εποπτεία, το μεγαλύτερο ποσοστό δηλώνει ότι είναι αρκετά ικανοποιημένο (60 %) και ένα 10 % δηλώνει ότι είναι απόλυτα ικανοποιημένο για τα εφόδια που προσφέρει η Εργαστηριακή Πρακτική Άσκηση – Εποπτεία.

Θα ήταν χρήσιμο να αναφερθεί ότι, αν συγκρίνουμε τα αποτελέσματα των τριών προαναφερθέντων ερωτήσεων, οδηγούμαστε αναμφίβολα στο συμπέρασμα ότι οι σπουδαστές είναι περισσότερο ικανοποιημένοι από την Εργαστηριακή Πρακτική Άσκηση – Εποπτεία και λιγότερο από τα Εργαστηριακά και Θεωρητικά μαθήματα. Αυτό διαφαίνεται από τα ποσοστά των απαντήσεων, τα οποία μπορείτε να μελετήσετε για τις συγκεκριμένες μεταβλητές στα διαγράμματα και πίνακες 7, 8 και 9.

- Η ερώτηση 10 αποτελείτο από δύο σκέλη. Ρωτήσαμε τους σπουδαστές αν παρακολουθούν συχνά παραδόσεις θεωρητικών μαθημάτων, η πλειοψηφία με ποσοστό 65 % απάντησε αρνητικά. Στη συνέχεια, όταν ζητήσαμε να μάθουμε τον λόγο για τον οποίο το μεγαλύτερο ποσοστό δεν έδειχνε το ανάλογο ενδιαφέρον για την παρακολούθηση των παραδόσεων, από τις απαντήσεις που δεχθήκαμε συμπεράναμε ότι οι περισσότεροι κρίνουν, ότι οι ώρες παράδοσης δεν είναι βολικές (39,2%) ενώ άλλους δεν τους ικανοποιεί τρόπος διδασκαλίας (25,4%). Περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να αντλήσετε και από τα διαγράμματα και πίνακες 10^α και 10^β.

- Στην 11^η ερώτηση, οι ερωτηθέντες καλούνται να αναφέρουν το μέγεθος της ικανοποίησης τους από τους διάφορους τομείς της εκπαιδευτικής τους εμπειρίας και να την αξιολογήσουν βάση κλίμακας από "Απόλυτα" μέχρι "Καθόλου".

Από τα αποτελέσματα των απαντήσεων των σπουδαστών, συμπεραίνουμε ότι οι ερωτηθέντες είναι συνολικά μέτρια ικανοποιημένοι από τα παρακάτω αναφερόμενα σημεία της εκπαιδευτικής τους εμπειρίας καθώς τα μεγαλύτερα ποσοστά των απαντήσεων χαρακτηρίζονταν ως μέτρια.

Όσον αφορά:

Την εκπαιδευτική διαδικασία, δηλ. τις μορφές διδασκαλίας και τα μέσα διδασκαλίας η συντριπτική πλειοψηφία απάντησε ότι θεωρεί το βαθμό ικανοποίησης του μέτριο έως και ελάχιστο. Κανείς δεν είναι απόλυτα

" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση"

ικανοποιημένος αλλά ούτε και καθόλου. (βλέπε πίνακα 11 και διάγραμμα 11.1 – 11.2)

Ωστόσο, όσον αφορά το Πλαίσιο Εργαστηριακής Πρακτικής Άσκησης, από το οποίο οι σπουδαστές του τμήματος Κοινωνικής Εργασίας έχουν την ευκαιρία να αποκτήσουν αρκετές εμπειρίες, το 48,3 % των ερωτηθέντων απάντησε ότι είναι αρκετά ικανοποιημένο, άλλο 33,3 % ότι είναι μέτρια ικανοποιημένοι και ένα ποσοστό 1,7 % απάντησε καθόλου. Αξιοπρόσεκτο είναι το γεγονός ότι στο συγκεκριμένο σημείο 6,7 % των σπουδαστών είναι απόλυτα ικανοποιημένοι κάτι που δεν συναντήσαμε στα προηγούμενα σημεία. (βλέπε πίνακα 11 και διάγραμμα 11.3)

Σχεδόν το μισό ποσοστό των ερωτηθέντων (45%) θεωρεί τα βιβλία και τις σημειώσεις μέτρια ικανοποιητικά ενώ το 35% αρκετά. Κανείς από τους σπουδαστές δεν είναι απόλυτα ικανοποιημένος. (βλέπε πίνακα 11 και διάγραμμα 11.4)

Όπως και πιο πάνω, όσον αφορά την οργάνωση σπουδών, το 41,7 % δηλώνει και πάλι μέτρια ικανοποιημένο, 36,7 % ελάχιστα, ενώ 6,7 % δεν είναι καθόλου ικανοποιημένο. Συμπερασματικά θα λέγαμε ότι το επίπεδο ικανοποίησης είναι μέτριο έως και καθόλου ικανοποιητικό σύμφωνα με τη στάση και άποψη του πληθυσμού του δείγματος της έρευνας. (βλέπε πίνακα 11 και διάγραμμα 11.5)

Πέραν τούτου, όσον αφορά τις κτιριακές εγκαταστάσεις που είναι μια πολύ σημαντική παράμετρος για την εκπαιδευτική εμπειρία των σπουδαστών, πολύ σημαντικό είναι και το ποσοστό των ερωτηθέντων που απάντησαν ότι είναι μέτρια έως ελάχιστα ικανοποιημένοι από τις κτιριακές εγκαταστάσεις του τμήματος μας (36,7 % και 31,7 % αντίστοιχα). Συμπεραίνουμε λοιπόν ότι οι κτιριακές εγκαταστάσεις ικανοποιούν σε πολύ μικρό βαθμό του σπουδαστές του τμήματος Κοινωνικής Εργασίας. (βλέπε πίνακα 11 και διάγραμμα 11.6)

Βάση των αποτελεσμάτων που πήραμε, συμπεράναμε ότι οι ερωτηθέντες είναι αρκετά ικανοποιημένοι από την βιβλιοθήκη του Α.Τ.Ε.Ι. (43,3%). Τα ποσοστά ικανοποίησης κυμάνθηκαν στην παράμετρο αυτή από αρκετά μέχρι και μέτρια.

(βλέπε πίνακα 11 και διάγραμμα 11.7)

Όσον αφορά την ατμόσφαιρα που επικρατεί στο Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας και γενικά στο Α.Τ.Ε.Ι συμπεράναμε ότι οι σπουδαστές είναι μέτρια ικανοποιημένοι αφού το μεγαλύτερο ποσοστό αυτής της παραμέτρου δήλωσε μέτρια ικανοποιημένο (43,3%). (βλέπε πίνακα 11 και διάγραμμα 11.8)

Η συνεργασία των σπουδαστών του τμήματος μας με τους καθηγητές τους θα λέγαμε ότι δεν τους ικανοποιεί ιδιαίτερα εφόσον παρατηρήσαμε ότι οι περισσότεροι και πάλι δήλωσαν μέτρια ικανοποιημένοι (40 %).

(βλέπε πίνακα 11 και διάγραμμα 11.9)

Όσον αφορά την συνεργασία των σπουδαστών με την γραμματεία, συμπεράναμε με μεγάλη ευκολία ότι η συνεργασία με την γραμματεία δεν είναι όπως θα την ήθελαν οι ερωτηθέντες. Συγκεκριμένα, το 45 % των σπουδαστών απάντησε ότι δεν είναι καθόλου ικανοποιημένο, 26,7 % ελάχιστα και 18,3 % μέτρια.

(βλέπε πίνακα 11 και διάγραμμα 11.10)

- Αναφορικά με την άποψη των σπουδαστών για την επάρκεια της σύνδεσης της διδασκαλίας των θεωρητικών μαθημάτων με τις εμπειρίες της πρακτικής άσκησης, συμπεράναμε ότι οι ερωτηθέντες θεωρούν αρκετά επαρκή την σύνδεση θεωρίας και πράξης. Συγκεκριμένα, το 45 % του πληθυσμού απάντησε αρκετά επαρκή την σύνδεση θεωρίας – πράξης, και το 38,3 % μέτρια. Ωστόσο, μόνο το 3,3 % απάντησε ότι την θεωρεί ως απόλυτα επαρκή.
- Στη ερώτηση 13 ζητήσαμε από τους ερωτηθέντες να αναφέρουν σε ποιο βαθμό θεωρούν ότι ο σπουδαστής ασκείται στις μεθόδους και στους τομείς της Κοινωνικής Εργασίας.

Οι τομείς στους οποίους τους ζητήθηκε να αναφερθούν ήταν:

- Κ.Ε.Α
- Κ.Ε.Ο
- Κ.Ε.Κ
- Κ.Ε. με Ιδρύματα
- Κ.Ε. με Οικογένεια
- Μέθοδοι Κοινωνικής Εργασίας
- Δεοντολογία
- Στατιστική
- Κοινωνική Έρευνα
- Προγράμματα Κοινωνικής Προστασίας

Από τις απαντήσεις που δόθηκαν, διαπιστώσαμε ότι οι σπουδαστές του τμήματος Κοινωνικής Εργασίας είναι μέτρια ικανοποιημένοι από τα περισσότερα από τα παραπάνω μαθήματα μεθοδολογίας που τους αναφέρθηκαν, εκτός από το μάθημα της στατιστικής όπου είναι ελάχιστα ικανοποιημένοι και της Κ.Ε.Α όπου δηλώνουν αρκετά.

Από τα ποσοστά που απέσπασαν οι παραπάνω τομείς με την παράμετρο του βαθμού ικανοποίησης των ερωτηθέντων, συμπεραίνουμε ότι εάν εξαιρέσουμε την Κ.Ε.Α από την οποία το 65 % του πληθυσμού μας είναι αρκετά ικανοποιημένο, οι σπουδαστές του τμήματος μας, δεν είναι ιδιαίτερα ικανοποιημένοι από τα υπόλοιπα μαθήματα μεθοδολογίας, κάτι που θα πρέπει οπωσδήποτε να μελετηθεί από τους αρμόδιους.

- Όταν ρωτήσαμε τους σπουδαστές/τριες αν υπάρχει συνεργασία μεταξύ των καθηγητών ώστε να συνδέονται τα γενικά μαθήματα με τα μαθήματα ειδικότητας, από τα αποτελέσματα που πήραμε διαπιστώσαμε ότι η συντριπτική πλειοψηφία, με ποσοστό 83,3 % πιστεύει ότι μεταξύ των καθηγητών δεν υπάρχει συνεργασία.
- Όσον αφορά τον βαθμό ικανοποίησης των σπουδαστών/ιών σχετικά με την επιστημονική κατάρτιση των καθηγητών τους, την παιδαγωγική τους ικανότητα, την επικοινωνία τους με τους σπουδαστές/τριες και την ικανότητα τους να δέχονται κριτική, οι ερωτηθέντες δήλωσαν ότι είναι μέτρια ικανοποιημένοι. Συγκεκριμένα, για τα 56,7 %, 43,3 %, 58,3 % και 40 % αντίστοιχα ο βαθμός ικανοποίησης είναι μέτριος. Πολύ μικρή απόκλιση είχαν τα ποσοστά του μέτριου και ελάχιστου βαθμού ικανοποίησης των σπουδαστών όσο αφορά την ικανότητα των καθηγητών να δέχονται κριτική. (40 % και 38,3 % αντίστοιχα)
- Όταν στη συνέχεια ρωτήσαμε τους σπουδαστές του τμήματος κατά πόσο ήταν σίγουροι για την μελλοντική τους σταδιοδρομία στο επάγγελμα όταν είχαν εισαχθεί στο Α.Τ.Ε.Ι, οι πλείστοι φοιτητές απάντησαν ότι ήταν αρκετά (30 %) και μέτρια (33,3 %) σίγουροι/ες. Ωστόσο, υπήρξαν και τα ποσοστά των 21,7 % και 11,7 % που ήταν ελάχιστα και καθόλου σίγουροι αντίστοιχα. Από τους 60 ερωτηθέντες μόνο 2 ήταν απόλυτα σίγουρο (3,3 %).
- Εν συνεχεία της προηγούμενης ερώτησης, ρωτήσαμε τους σπουδαστές, για το παρόν, σχετικά με τα σχέδια τους για σταδιοδρομία. Συμπεράναμε ότι τώρα που έφθασαν στο τέλος της εκπαιδευτικής τους πορείας, οι περισσότεροι είναι αρκετά και μέτρια σίγουροι, αφού το 43,3 % απάντησε αρκετά και το 40 % μέτρια. Ωστόσο, υπήρξαν και οι ερωτηθέντες που απάντησαν με τα ίδια ποσοστά της τάξεως του 8,3 % ως απόλυτα και ελάχιστα σίγουροι. Κανείς δεν ήταν απόλυτα αρνητικός.

" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση"

- Όσον αφορά την προσωπική επιτυχία των ερωτηθέντων σε διάφορους τομείς, ζητήσαμε από αυτούς πόσο πιστεύουν ότι η εκπαίδευση τους θα συμβάλει στην επιτυχία τους στους εξής τομείς:
- επαγγελματική σταδιοδρομία
  - οικογενειακή ζωή
  - κοινωνικές σχέσεις – συναναστροφές
  - κατανόηση κοινωνικών προβλημάτων
  - πνευματική καλλιέργεια
  - μείωση πιθανών προκαταλήψεων

Συμπεράναμε ότι, οι σπουδαστές πιστεύουν ότι η εκπαίδευση στο τμήμα Κοινωνικής Εργασίας θα συμβάλει αρκετά σε επιτυχία:

- στην επαγγελματική σταδιοδρομία με 55 %,
- στην οικογενειακή ζωή με 75 %
- στις κοινωνικές σχέσεις – συναναστροφές με 76,7 %
- στην κατανόηση κοινωνικών προβλημάτων με 65 %
- στην πνευματική καλλιέργεια με 48,3 % και
- στην μείωση πιθανών προκαταλήψεων με 46,7 %

Ωστόσο, στους δύο τελευταίους τομείς, δηλ. πνευματική καλλιέργεια και μείωση πιθανών προκαταλήψεων και στον 1^ο τομέα, δηλ. επαγγελματική σταδιοδρομία αισθητή ήταν και η άποψη όσων σπουδαστών απάντησαν μέτρια, με ποσοστά άνω των 35 %, σ' αντίθεση με τους άλλους τομείς όπου η πλειοψηφία δήλωνε αρκετά με ποσοστά άνω των 55 %.

Σε γενικό σύνολο συμπεράναμε ότι οι ερωτηθέντες θεωρούν την εκπαίδευση τους ιδιαίτερα χρήσιμη για την προσωπική τους επιτυχία.

- Όσον αφορά την αντίληψη των σπουδαστών για τα θετικά και αρνητικά χαρακτηριστικά του επαγγέλματος, οι περισσότεροι απάντησαν ότι η εκπαιδευτική τους εμπειρία τους βοήθησε αρκετά (68,3 %) σ' αντίθεση με το μικρό ποσοστό του 1,7 % το οποίο θεωρεί ότι τον βοήθησε ελάχιστα. Ωστόσο, κανείς δεν θεωρεί την εκπαιδευτική εμπειρία στο Α.Τ.Ε.Ι Πάτρας καθόλου βοηθητική.
- Σε ερώτηση για το πόσο καλά τους προετοιμάζει η εκπαίδευση στο Α.Τ.Ε.Ι Πάτρας για μια επιτυχή σταδιοδρομία στο επάγγελμα του κοινωνικού λειτουργού, το 46,7 % απάντησε μέτρια και το 38,3 % αρκετά. Συμπεράναμε λοιπόν, ότι η στάση τους σχετικά με αυτή την παράμετρο είναι μέτρια έως θετική, και όχι ιδιαίτερα αρνητική.

" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση"

- Όσον αφορά το εάν έχουν αλλάξει σχέδια για την σταδιοδρομία τους, αφ' ότου άρχισαν την φοίτηση τους στο Α.Τ.Ε.Ι Πάτρας, η πλειοψηφία απάντησε αρνητικά με ποσοστό 56,7 % , το 23,3 % απάντησε θετικά και το 20 % ότι δεν έχει ακόμα αποφασίσει.
- Έστω κι αν ο βαθμός ικανοποίησης των σπουδαστών είναι στους περισσότερους τομείς που αναφέρθηκαν μέχρι στιγμής μέτριος, ωστόσο σε ερώτηση αν σχεδιάζουν να ακολουθήσουν επαγγελματική καριέρα ως κοινωνικοί λειτουργοί η μεγάλη πλειοψηφία με ποσοστό 75 % έναντι 3,3 % και 21,7 % απάντησε θετικά, σ' αντίθεση με τα παραπάνω ποσοστά των 3,3 % και 21,7 % που απάντησαν αρνητικά και ως αναποφάσιστοι αντιστοίχως.
- Στην τελευταία μας ερώτηση, για το αν οι ερωτηθέντες σκέφτονται να ακολουθήσουν μεταπτυχιακές σπουδές, το 41,7 % απάντησε ναι, το 16,7 % απάντησε όχι, και το 41,7 % ότι δεν έχει αποφασίσει ακόμα.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Στόχος της έρευνας μας ήταν όχι μόνο να καταγράψουμε δεδομένα στοιχεία που χαρακτηρίζουν και επηρεάζουν τη στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του ακαδημαϊκού έτους 2004 – 2005 απέναντι στην εκπαίδευση και το επάγγελμα του κοινωνικού λειτουργού αλλά και να προβληματιστούμε πάνω σ' αυτό με σκοπό την διατύπωση προτάσεων, που θεωρούμε ότι μπορούν να συμβάλουν στη βελτίωση των συνθηκών που επικρατούν στην εκπαίδευση και στο επάγγελμα, ώστε οι σπουδαστές που φοιτούν στο τμήμα κοινωνικής εργασίας, προ-επαγγελματικά να είναι καλύτερα ενημερωμένοι για το επάγγελμα του κοινωνικού λειτουργού, σαν σπουδαστές να έχουν τη δυνατότητα λήψης καλύτερης ποιοτικά εκπαίδευσης και σαν επαγγελματίες μπορούν να εργάζονται και να αποδίδουν σαν αξιόλογοι επιστήμονες.

Με την αξιοποίηση των βιβλιογραφικών ευρημάτων και με τα διατυπωμένα συμπεράσματα στα οποία καταλήξαμε μετά από στατιστική ανάλυση των ερωτηματολογίων μας, παραθέτουμε τις προτάσεις μας.

Προτείνουμε λοιπόν:

- Ύπαρξη και ουσιώδης εφαρμογή επαγγελματικού προσανατολισμού σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, ώστε οι υποψήφιοι να έχουν καλύτερη ενημέρωση για τις σχολές που υπάρχουν και την επαγγελματική τους αποκατάσταση.
- Να μελετηθούν από τους αρμόδιους φορείς τα προγράμματα εκπαίδευσης και η καταλληλότητα των μεθόδων διδασκαλίας στο τμήμα κοινωνικής εργασίας ώστε ο τρόπος διδασκαλίας, να ικανοποιούν πλήρως τους σπουδαστές του τμήματος.
- Εκσυγχρονισμό της εκπαίδευσης. Ο εκσυγχρονισμός αυτός αφορά τα μαθήματα που διδάσκονται και το περιεχόμενο τους- αν αφορούν την Ελληνική πραγματικότητα και αν σχετίζονται με το επάγγελμα του κοινωνικού λειτουργού – την ποιότητα και την ποσότητα εκπαιδευτικών μέσων όπως καλύτερες κτιριακές εγκαταστάσεις, αίθουσες διδασκαλίας, εργαστηρίων, βιντεοταινίες, χρήση διαδικτύου για θέματα ενημέρωσης των σπουδαστών είτε αυτά αφορούν ανακοινώσεις γραμματείας η καθηγητών είτε αφορούν πρόγραμμα εξεταστικής, βαθμολογία καθώς και εξεταστέα ύλη.

" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση"

- Βλέποντας τις απαντήσεις των σπουδαστών στις ερωτήσεις 15 και 11.9, από την πλευρά των καθηγητών θα ήταν χρήσιμο να υπάρξει καλύτερη αντιμετώπιση προς τους σπουδαστές, να έχουν επικοινωνία και συνεργασία μαζί τους κτίζοντας έτσι μια πιο φιλική και υγιή σχέση.
- Εποπτεία των καθηγητών του τμήματος από ανώτερους λειτουργούς εκπαίδευσης για αναβάθμιση του τρόπου διδασκαλίας και των διδακτικών μεθόδων. Προγράμματα αναβάθμισης της εκπαιδευτικής διαδικασίας από τους αρμόδιους φορείς (πχ. σεμινάρια).
- Καλύτερη και πληρέστερη συνεργασία μεταξύ των καθηγητών ώστε να συνδέονται τα γενικά μαθήματα με τα μαθήματα ειδικότητας.
- Εφόσον οι σπουδαστές θεωρούν τον βαθμό άσκησης τους σε μαθήματα όπως έρευνα και στατιστική ως μέτριο, μαθήματα όπως η έρευνα, στατιστική, οργάνωση και διοίκηση κοινωνικών υπηρεσιών θα πρέπει να εφαρμόζονται πρακτικά εκτός από μια πλήρη θεωρητική κάλυψη τους. Μ' αυτό εννοούμε μια ουσιαστική πρακτική εφαρμογή που θα γίνεται εντός και εκτός σχολής σε πλαίσια που θα έχουν οργανωθεί για ανάλογη εκπαίδευση και πρακτική άσκηση.
- Αναβάθμιση των μέσων ενημέρωσης των σπουδαστών στο Α.Τ.Ε.Ι σχετικά με προγράμματα που αφορούν το επάγγελμα του Κοινωνικού Λειτουργού σ' ολόκληρη τη χώρα.
- Οι σχολές Κοινωνικής Εργασίας θα πρέπει να έχουν περισσότερο ενεργό ρόλο στα τρέχοντα προβλήματα που αφορούν την εκπαίδευση, το επάγγελμα του κοινωνικού λειτουργού και το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο και να ενθαρρύνουν τους σπουδαστές να συμμετέχουν και οι ίδιοι σε αυτά.
- Ο Σ.Κ.Λ.Ε και οι σπουδαστές του τμήματος κοινωνικής εργασίας με τα συλλογικά τους όργανα, να προχωρήσουν σε μια συνεργασία που θα επιτρέπει την αμφότερη ενημέρωση τους γύρω από τα προβλήματα του κλάδου των κοινωνικών λειτουργών και της εκπαίδευσης του, καθώς και την ανταλλαγή απόψεων και προτάσεων για την εκπαιδευτική και επαγγελματική άνοδο του επαγγέλματος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. ΣΠΥΡΙΔΟΥΛΑ ΛΕΒΙΔΙΩΤΗ – ΛΕΚΚΟΥ, Εποπτεία στην Πράξη της Κοινωνικής Εργασίας, Εκδόσεις "ΕΛΛΗΝ", 1996
2. UNESCO- ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΟΝ 21^Ο ΛΙΩΝΑ, Εκπαίδευση – Ο θησαυρός που κρύβει μέσα της , Gutenberg, Αθήνα 1999
3. ΚΩΣΤΑΣ ΛΑΜΝΙΑΣ, Κοινωνιολογική θεωρία και εκπαίδευση-Διάκριτες Προσεγγίσεις, Εκδόσεις Μεταίχμιο, 2001
4. ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΚΟΥΛΥΒΑ-ΜΑΡΙΑ ΚΟΥΤΣΑΥΤΗ, Μελέτες εφαρμογής για τη δημιουργία Εθνικού κέντρου επαγγελματικού προσανατολισμού (ΕΚΕΠ), Εκδόσεις Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας, 1998
5. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ Α., Είναι η ισότητα εκπαιδευτικών ευκαιριών πραγματικότητα ή μύθος ; Εκδόσεις Κοινωνική Εργασία Έτος 14^ο , Τεύχος 55, Αθήνα 1999
6. ΖΩΓΡΑΦΟΥ ΑΝΔΡΕΑΣ, Ο διπλός ρόλος της κοινωνικής εργασίας στο πλαίσιο των κοινωνικών οργανώσεων, 2^η Έκδοση, Πάτρα 1997
7. ΔΟΥΚΛΑΣ ΧΡΗΣΤΟΣ, Το μέλλον είναι η παιδεία. Προβληματισμοί και αναζητήσεις για την εκπαίδευση και το εκπαιδευτικό. Εκδόσεις Έκφραση, Αθήνα 1993
8. ΜΙΧΑΗΛ ΓΡΙΓΟΡΗ ΛΙΑΝΤΑ, Επαγγελματικός Προσανατολισμός, Εκδόσεις ΖΗΤΗ, Θεσσαλονίκη 1996
9. ΘΕΑΝΩ ΚΑΛΛΙΝΙΚΑΚΗ, Κοινωνική Εργασία – Εισαγωγή στην θεωρία και την πρακτική της κοινωνικής εργασίας, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Β' έκδοση, Αθήνα 1998
10. Σπουδαστήριο κοινωνιολογίας ΠΑΣΠΕ και εθνικό κέντρο ερευνών , "Εισαγωγή στη μεθοδολογία και τις τεχνικές των κοινωνικών ερευνών", Εκδόσεις Gutenberg, κοινωνιολογική βιβλιοθήκη, Αθήνα 1997, επανέκδοση
11. ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΠΑΠΑΔΙΩΑΝΝΟΥ, Κλινική Κοινωνική Εργασία – Κοινωνική Εργασία με άτομα, Εκδόσεις " ΕΛΛΗΝ", 1998

*" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του
Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους
αποκατάσταση"*

---

12. Παιδαγωγική Ψυχολογική Εγκυκλοπαίδεια – Λεξικό, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, τόμος 4, 1997
13. Παιδαγωγική Ψυχολογική Εγκυκλοπαίδεια – Λεξικό, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, τόμος 5, 1997
14. Παιδαγωγική Ψυχολογική Εγκυκλοπαίδεια – Λεξικό, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, τόμος 8, 1997
15. ΓΕΩΡΓΙΟΥ Δ. ΜΠΙΑΜΠΙΝΙΩΤΗ, " Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας ", Κέντρο Λεξικολογίας Ε.Π.Ε, Αθήνα 1998
16. Birow, Allain, Παμίσος, "Λεξικό κοινωνικών επιστημών ", Αθήνα: Παμίσος 1981
17. Νέα Μεγάλη Εγκυκλοπαίδεια Νόμπελ, τόμος 22, Εποπτεία Χρίστου Γιοβάνη, Παγκόσμιος εκδ. οργ. Χ. Ρ Γιοβάνη, ΑΕΒΕ, 1991
18. Κοινωνική εργασία, τεύχος 6ο, 1987
19. Οδηγός Σπουδών Τ.Ε.Ι. Πάτρας, 1997-98

Πηγές από διαδίκτυο:

20. www.skle.gr

*" Η στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του
Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας απέναντι στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους
αποκατάσταση"*

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Εισαγωγικό σημείωμα

Στα πλαίσια της πτυχιακής μας εργασίας με θέμα "**Στάσεις των τελειόφοιτων σπουδαστών του τμήματος κοινωνικής εργασίας σχετικά με την εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση**", διανέμουμε το παρόν ερωτηματολόγιο, με απώτερο σκοπό τη συλλογή στοιχείων - πληροφοριών και ανάλυση αυτών.

Να επισημάνουμε ότι τηρείται αυστηρά η ανωνυμία και το επαγγελματικό απόρρητο. Παρακαλούμε όπως απαντήσετε με προσοχή και σοβαρότητα σε **ΟΛΕΣ** τις ερωτήσεις.

Σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων για το χρόνο που θα διαθέσετε.

Εκ των σπουδαστών,

Αργυρού Μάριος
Κυριάκου Παναγιώτα
Μοδέστου Ανδρούλα

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Διαβάστε προσεκτικά τις παρακάτω ερωτήσεις και βάλτε X στο τετραγωνάκι που αντιστοιχεί στην απάντηση που σας αντιπροσωπεύει.

1. Φύλο

Άρρεν Θήλυ

2. Ηλικία

3. Τόπος μόνιμης κατοικίας

- α) Πόλη
- β) Κωμόπολη
- γ) Χωριό

4. Μορφωτικό επίπεδο γονιών :

πατέρας μητέρα

- α) Αναλφάβητος
- β) Πρωτοβάθμια εκπαίδευση
- γ) Δευτεροβάθμια εκπαίδευση
- δ) Τριτοβάθμια εκπαίδευση
- ε) Άλλο .....

☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐

5. Το τμήμα κοινωνικής εργασίας ήταν στις πρώτες επιλογές σου;

Ναι Όχι

6. Ενημερώθηκες από κάπου για το περιεχόμενο των σπουδών και το επάγγελμα του κοινωνικού λειτουργού πριν την εισαγωγή σου στο τμήμα κοινωνικής εργασίας;

Ναι

Όχι

7. Αξιολόγησε στην παρακάτω κλίμακα τη γνώμη σου αν τα θεωρητικά μαθήματα προσφέρουν τα κατάλληλα εφόδια ώστε να ασκήσεις το επάγγελμα

- α) Απόλυτα
- β) Αρκετά
- γ) Μέτρια
- δ) Ελάχιστα
- ε) Καθόλου

8. Αξιολόγησε στην παρακάτω κλίμακα τη γνώμη σου αν τα εργαστηριακά μαθήματα προσφέρουν τα κατάλληλα εφόδια ώστε να ασκήσεις το επάγγελμα

- α) Απόλυτα
- β) Αρκετά
- γ) Μέτρια
- δ) Ελάχιστα
- ε) Καθόλου

9. Αξιολόγησε στην παρακάτω κλίμακα τη γνώμη σου αν η εργαστηριακή πρακτική άσκηση – εποπτεία προσφέρει τα κατάλληλα εφόδια ώστε να ασκήσεις το επάγγελμα

- α) Απόλυτα
- β) Αρκετά
- γ) Μέτρια
- δ) Ελάχιστα
- ε) Καθόλου

10. Παρακολουθείς συχνά παραδόσεις θεωρητικών μαθημάτων;

Ναι Όχι

Αν όχι, γιατί;

- α) Δεν με ικανοποιεί ο τρόπος διδασκαλίας
- β) Θεωρώ ότι τα μαθήματα δεν μου προσφέρουν επαρκείς γνώσεις
- γ) Θεωρώ ότι η υλικοτεχνική υποδομή δεν είναι κατάλληλη για την παρακολούθηση των παραδόσεων
- δ) Οι ώρες παράδοσης των μαθημάτων δεν είναι βολικές
- ε) Άλλο .....

11. Προσδιόρισε πόσο ικανοποιημένος /η είσαι από το καθένα από τα παρακάτω αναφερόμενα σημεία της εκπαιδευτικής σου εμπειρίας:

	Απόλυτα	Αρκετά	Μέτρια	Ελάχιστα	Καθόλου
Μορφές διδασκαλίας					
Μέσα διδασκαλίας					
Πλαίσιο εργ.πρ.άσκησης					
Βιβλία-σημειώσεις					
Οργάνωση σπουδών					
Κτιριακές εγκαταστάσεις					
Βιβλιοθήκη					
Ατμόσφαιρα					
Συνεργασία με καθηγητές					
Συνεργασία με γραμματεία					

12. Πόσο επαρκή θεωρείς τη σύνδεση της διδασκαλίας των μαθημάτων ειδικότητας με τις εμπειρίες της πρακτικής σου άσκησης;

- α) Απόλυτα
- β) Αρκετά
- γ) Μέτρια
- δ) Ελάχιστα
- ε) Καθόλου

☐
☐
☐
☐
☐

13. Σε τι βαθμό θεωρείς ότι ο σπουδαστής του τμήματος κοινωνικής εργασίας ασκείται στις μεθόδους και στους τομείς κοινωνικής εργασίας;

	Απόλυτα	Αρκετά	Μέτρια	Ελάχιστα	Καθόλου
Κ.Ε.Α.					
Κ.Ε.Ο.					
Κ.Ε.Κ.					
Κ.Ε.σε Ιδρύματα					
Κ.Ε. με Οικογένεια					
Μέθοδοι Κ.Ε.					
Δεοντολογία					
Στατιστική					
Κοιν.έρευνα					
Προγράμματα κοιν.προστασίας					

14. Θεωρείς ότι υπάρχει συνεργασία μεταξύ των καθηγητών, ώστε να συνδέονται τα γενικά μαθήματα με τα μαθήματα ειδικότητας;

Ναι Όχι

15. Πόσο σε ικανοποιεί η γενική κατάσταση που επικρατεί σχετικά με τη διδασκαλία των καθηγητών αναφορικά με:

	Απόλυτα	Αρκετά	Μέτρια	Ελάχιστα	Καθόλου
Επιστημονική κατάρτιση					
Παιδαγωγική ικανότητα					
Επικοινωνία με σπουδαστές					
Ικανότητα να δέχονται κριτική					

16. Όταν άρχισες τη φοίτηση σου στο ΑΤΕΙ Πάτρας πόσο βέβαιος ήσουν ως προς τα μελλοντικά σου σχέδια σχετικά με τη σταδιοδρομία σου;

- α) Απόλυτα
- β) Αρκετά
- γ) Μέτρια
- δ) Ελάχιστα
- ε) Καθόλου

17. Τώρα που βρίσκεσαι στο ΑΤΕΙ Πάτρας πόσο βέβαιος αισθάνεσαι ως προς τα σχέδια σου σχετικά με τη σταδιοδρομία σου;

- α) Απόλυτα
- β) Αρκετά
- γ) Μέτρια
- δ) Ελάχιστα
- ε) Καθόλου

18. Πόσο νομίζεις ότι η εκπαίδευση σου θα συμβάλει στην επιτυχία σου σε καθένα από τους ακόλουθους τομείς:

	Απόλυτα	Αρκετά	Μέτρια	Ελάχιστα	Καθόλου
Επαγγελματική σταδιοδρομία					
Οικογενειακή ζωή					
Κοινωνικές σχέσεις-συναναστροφές					
Κατανόηση κοινωνικών προβλημάτων					
Πνευματική καλλιέργεια					
Μείωση πιθανών προκαταλήψεων					

Άλλο.....

19. Πόσο η εκπαιδευτική σου εμπειρία στο Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας σε βοήθησε να κατανοήσεις τις ευθύνες και τα θετικά όσο και τα αρνητικά χαρακτηριστικά του επαγγέλματος;

- α) Απόλυτα
- β) Αρκετά
- γ) Μέτρια
- δ) Ελάχιστα
- ε) Καθόλου

☐
☐
☐
☐
☐

20. Γενικά πόσο καλά σε προετοιμάζει η εκπαίδευση στο Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας για μια επιτυχή σταδιοδρομία στο επάγγελμα του κοινωνικού λειτουργού;

- α) Απόλυτα
- β) Αρκετά
- γ) Μέτρια
- δ) Ελάχιστα
- ε) Καθόλου

21. Έχεις αλλάξει σχέδια για την σταδιοδρομία σου αφού άρχισες να φοιτάς στο Α.Τ.Ε.Ι.;

- α) Ναι
- β) Όχι
- γ) Δεν έχω αποφασίσει

22. Σχεδιάζεις να ακολουθήσεις επαγγελματική καριέρα ως κοινωνικός λειτουργός;

- α) Ναι
- β) Όχι
- γ) Δεν έχω αποφασίσει

23. Σκέφτεσαι να ακολουθήσεις μεταπτυχιακές σπουδές;

- α) Ναι
- β) Όχι
- γ) Δεν έχω αποφασίσει

ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 50

Καθορισμός επαγγελματικών δικαιωμάτων των πτυχιούχων του τμήματος Κοινωνικής Εργασίας της Σχολής Επαγγελματών Υγείας και Πρόνοιας των Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις του εδ. γ) της περ. 2 του άρθρου 25 του Ν. 1404/83 (ΦΕΚ 173).
2. Την από 8/2.9.87 γνωμοδότηση του Συμβουλίου Τεχνολογικής Εκπαίδευσης.
3. Την αρ. 668/1988 γνωμοδότηση του Συμβουλίου της Επικρατείας με πρόταση των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης, Εργασίας, Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Δικαιοσύνης, Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας, αποφασίζουμε:

Άρθρο 1

Επαγγελματικά Δικαιώματα

1. Οι πτυχιούχοι του τμήματος κοινωνικής εργασίας της Σχολής Επαγγελματών Υγείας και Πρόνοιας των Τεχνολογικών Εκπ/κών Ιδρυμάτων, Κοινωνικοί Λειτουργοί, με βάση τις εξειδικευμένες επιστημονικές γνώσεις - Θεωρητικές και εφαρμοσμένες - ασχολούνται, είτε αυτοδύναμα, είτε σε συνεργασία με άλλους επιστήμονες, σε όλους τους τομείς δραστηριότητας που αποβλέπουν στην πραγματοποίηση ενός ή και συνδυασμού από τους παρακάτω στόχους:
  - α) Πρόληψη και θεραπεία κοινωνικών προβλημάτων.
  - β) Βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και της κοινωνικής λειτουργικότητας, ατόμων και ομάδων με την πραγμάτωση Θεσμικών αλλαγών μέσα στην κοινότητα.
2. Οι παραπάνω πτυχιούχοι έχουν δικαίωμα απασχόλησης, ως στελέχη στον ιδιωτικό και ευρύτερο δημόσιο τομέα, όπως αυτός προσδιορίζεται από τις διατάξεις που ισχύουν κάθε φορά, με τα παρακάτω αντικείμενα:
  - α) Διενέργεια κοινωνικής μελέτης ή ψυχοκοινωνικής μελέτης όπου κρίνεται απαραίτητη, του περιστατικού, της ομάδας και της κοινότητας που χρειάζεται την παρέμβασή τους.
  - β) Διαμόρφωση διάγνωσης, αυτόνομα ή και σε συνεργασία με άλλους ειδικούς για τα προβλήματα που εντοπίστηκαν.
  - γ) Εκπόνηση και εκτέλεση σχεδίου δράσης και ενεργειών για την αντιμετώπιση συγκεκριμένης κατάστασης.
3. Οι πτυχιούχοι του τμήματος ασκούν τις παρακάτω δραστηριότητες κατά τομέα απασχόλησης, ως εξής:
  - α) Τομέας Κοινωνικής Πρόνοιας: Προγράμματα παιδικής προστασίας, υπερηλίκων, αναπήρων και γενικά ατόμων και οικογενειών με κοινωνικές ανάγκες.
  - β) Τομέας Υγείας. Παροχή ειδικών κοινωνικών υπηρεσιών προς τον ασθενή και τους οικείους του, σε νοσηλευτικά ιδρύματα, αναρρωτήρια, Θεραπευτικούς ξενώνες, ιατροκοινωνικά κέντρα, μονάδες οικογενειακού προγραμματισμού κ.λπ.
  - γ) Τομέας Ψυχικής Υγείας: Παροχή υπηρεσιών διαγνωστικού συμβουλευτικού και Θεραπευτικού χαρακτήρα σε άτομα, ομάδες και οικογένειες τα οποία θεραπεύονται σε κοινοτικά Κέντρα Ψυχικής Υγείας, Θεραπευτήρια Ψυχικών Παθήσεων, Συμβουλευτικούς Σταθμούς κ.λπ.

- δ) Τομέας Κοινωνικής Ασφάλισης. Παροχή κοινωνικών υπηρεσιών ενημερωτικού, συμβουλευτικού και επιβοηθητικού χαρακτήρα σε ασφαλισμένα άτομα ή και στις οικογένειές τους, μέσα από τους αρμόδιους φορείς π.χ. Ι.Κ.Α., Ο.Γ.Α., κ.λπ.
- ε) Τομέας επαγγελματικού προσανατολισμού εργασίας. Παροχή κοινωνικών υπηρεσιών στα πλαίσια των φορέων επαγγελματικού προσανατολισμού, επαγγελματικής εκπαίδευσης και απασχόλησης, όπως Κέντρα Επαγγελματικού Προσανατολισμού, Σχολές Μαθητείας, Κέντρα Εργαζομένης Νεότητας, βιομηχανικές μονάδες, επιχειρήσεις κ.λπ.
- στ) Τομέας εκπαίδευσης. Παροχή ειδικών κοινωνικών υπηρεσιών σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης .
- ζ) Τομέας πρόληψης και καταστολής της ροπής προς παραβάσεις ανηλικών και εγκληματικότητας. Παροχή ειδικών υπηρεσιών ενημερωτικού ,συμβουλευτικού και επιβοηθητικού χαρακτήρα, μέσα από κρατικούς ή άλλους φορείς όπως Δικαστήρια Ανηλικών, Υπηρεσίας Επιμελητών Ανηλικών, Εταιρείες Προστασίας Ανηλικών, Ιδρύματα Αγωγής Ανηλικών, Σωφρονιστικά Καταστήματα, Φυλακές, Εταιρεία Προστασίας Ανηλικών, Εταιρεία Προστασίας Αποφυλακισμένων, ιδρύματα και υπηρεσίες για άτομα με παρεκκλίνουσα κοινωνική συμπεριφορά.
- η) Τομέας Κοινωνικής Οργάνωσης και Ανάπτυξης. Παροχή κοινωνικών υπηρεσιών με στόχο την υποβοήθηση αναπτυξιακών δραστηριοτήτων σε όλες τις βαθμίδες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Λαϊκής Επιμόρφωσης, Κέντρων Νεότητας, Πολιτιστικών Κέντρων κ.λπ.
- θ) Τομέας Κοινωνικών Υπηρεσιών για τις ένοπλες Δυνάμεις και τις υπηρεσίες του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης.

4. Οι πτυχιούχοι του τμήματος ασκούν κάθε άλλη δραστηριότητα σε επαγγελματικά αντικείμενα που δεν αναφέρονται παραπάνω και προκύπτουν από την εξέλιξη της επιστήμης, στην ειδικότητα της κοινωνικής εργασίας, και καλύπτουν όλο το φάσμα της Διοικητικής ιεραρχίας των Υπηρεσιών που υπηρετούν.

5. Οι πτυχιούχοι του αναφερόμενου τμήματος, απασχολούνται, σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης και κατάρτισης σε Θέματα κοινωνικής εργασίας, σύμφωνα με την κάθε φορά ισχύουσα νομοθεσία.
Επίσης μπορούν να απασχοληθούν με την έρευνα Θεμάτων της ειδικότητάς τους.

6. Οι πτυχιούχοι του τμήματος ασκούν το επάγγελμα στα πλαίσια των αναφερομένων επαγγελματικών τους δικαιωμάτων, μετά την απόκτηση άδειας άσκησης επαγγέλματος, που χορηγείται από τις αρμόδιες Υπηρεσίες του Υπουργείου Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

Άρθρο 2

1. Η ισχύς αυτού του Προεδρικού Διατάγματος αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

**ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 23 (2) ΑΣΚΗΣΗ ΤΟΥ
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ**

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ. Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις:

α. Του άρθρου 3 του Ν.Δ/τος 4018/1959 9ΦΕΚ 247 τ.Α) "περί του Θεσμού των Κοινωνικών Λειτουργών".

β. Του άρθρου 25 παράγρ. 2γ του Ν.1404/83 (ΦΕΚ 173 τ. Α) "Δομή και λειτουργία των Τεχνολογικών Ιδρυμάτων".

2. Την αριθμ. 11/4.3.1991 γνωμοδότηση του Συμβουλίου Τεχνολογικής Εκπαίδευσης με πρόταση του Γενικού Γραμματέα Πρόνοιας.

3. Τις αριθ. 567/1989 και αριθ. 502/1991 γνωμοδοτήσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας, με πρόταση των Υπουργών Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, αποφασίζουμε:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

Άδεια άσκησης επαγγέλματος Κοινωνικού Λειτουργού

Άρθρο 1.

Χορήγηση άδειας

1. Για την άσκηση του επαγγέλματος και τη χρησιμοποίηση του τίτλου του Κοινωνικού Λειτουργού απαιτείται:

α) Πτυχίο μιας αναγνωρισμένης από το Κράτος Σχολής Κοινωνικής Εργασίας της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης ή ισότιμο αντίστοιχης Σχολής του εξωτερικού.

β). Άδεια, που χορηγείται σύμφωνα με τις διατάξεις του Διατάγματος αυτού.

2. Για την ισοτιμία των πτυχίων των Σχολών εκπαίδευσης Κοινωνικών Λειτουργών του εξωτερικού αποφαινόνται:

α. Για τους κατόχους τίτλων σπουδών του εξωτερικού Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης από το ΔΙΚΑΤΣΑ χωρίς αντιστοιχία.

β. Για το αντικείμενο ειδικότητας των πιο πάνω πτυχίων αποφαινεται το Ινστιτούτο Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (ΙΤΕ).

3. Οι υποψήφιοι για τη λήψη της άδειας άσκησης επαγγέλματος Κοινωνικού Λειτουργού, που αναφέρεται στην παράγραφο 1 του παρόντος απαιτείται να:

α. Έχουν την Ελληνική Ιθαγένεια, με επιφύλαξη της παρ. 5 του παρόντος άρθρου.

β. Να μην έχουν καταδικασθεί σε ποινές κακοηγήματος ή πλημμελήματος από εκείνα που αναφέρονται στο άρθρο 2 του παρόντος ή να μην έχουν στερηθεί των πολιτικών τους δικαιωμάτων λόγω καταδίκης.

4. Η άδεια άσκησης επαγγέλματος Κοινωνικού Λειτουργού χορηγείται με απόφαση Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων ή του εξουσιοδοτούμενου, με σχετική απόφασή του κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 29 παραγρ. 1 τον Ν. 1558/85, αρμοδίου οργάνου και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Η άδεια εκδίδεται μετά από αίτηση του ενδιαφερομένου που συνοδεύεται με τα ακόλουθα δικαιολογητικά:

α. Επικυρωμένα αντίγραφο ή φωτοαντίγραφο πτυχίου Σχολής Κοινωνικής Εργασίας, ή βεβαίωση της Σχολής από την οποία να προκύπτει ότι ο υποψήφιος έχει καταστεί πτυχιούχος.

- β. Πιστοποιητικό ισοτιμίας τίτλου σπουδών, για τους πτυχιούχους σχολών του εξωτερικού.
- γ. Επικυρωμένο φωτοαντίγραφο δελτίου Αστυνομικής Ταυτότητας.
- δ. Αντίγραφο ποινικού μητρώου τύπου Α'.
- ε. Πιστοποιητικό αρμόδιας Εισαγγελικής Αρχής ή υπεύθυνη με δήλωση του άρθρου 8 του Ν. 1599/86, ότι ο υποψήφιος δε διώκεται ως φυγόποινος ή φυγόδικος.
- στ. Επικυρωμένο φωτοαντίγραφο του εκλογικού βιβλιαρίου από το οποίο να προκύπτει ότι ο υποψήφιος έχει ασκήσει το εκλογικό του δικαίωμα ή βεβαίωση από την οποία να προκύπτει ότι άσκησε το δικαίωμα αυτό ή ότι δεν το άσκησε δικαιολογημένα. Σε περίπτωση έλλειψης εκλογικού βιβλιαρίου, βεβαίωση της Αρμόδιας Αρχής ότι ο υποψήφιος έχει υποβάλει τα απαιτούμενα δικαιολογητικά για την έκδοσή του.
5. Η άδεια άσκησης επαγγέλματος Κοινωνικού Λειτουργικού χορηγείται με τη διαδικασία της προηγούμενης παραγράφου και σε αλλοδαπούς, υπηκόους των Κρατών - Μελών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, σε εφαρμογή των διατάξεων του Π.Δ. 37/88 (ΦΕΚ 15/29.1.88 Τ.Α.), εφ' όσον πληρούν τις προϋποθέσεις του παρόντος Π.Δ/τος καθώς επίσης και σε περιπτώσεις αλλοδαπών της παραγράφου 5 του άρθρου 3 του Ν. 991/79, εφ' όσον πληρούν και τις αναφερόμενες στη διάταξη αυτή προϋποθέσεις.
6. Στην αρμόδια Δ/νση του Υπουργείου Υγείας, πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων τηρείται Μητρώο που περιλαμβάνει:
- α) Στοιχεία ταυτότητας του ενδιαφερομένου
- β) Γνώση ξένων γλωσσών
- γ) πρόσθετες σπουδές.

Άρθρο 2 **Ανάκληση άδειας**

1. Η άδεια άσκησης επαγγέλματος Κοινωνικού Λειτουργού ανακαλείται προσωρινά ή οριστικά με αιτιολογημένη απόφαση του Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης σε περιπτώσεις:
- α. Καταδίκης για κακούργημα ή πλημμέλημα, σε οποιαδήποτε ποινή, για κλοπή, υπεξαίρεση (κοινή ή στην Υπηρεσία), απάτη, εκβίαση, πλαστογραφία, δωροδοκία, ή δωροληψία, παράβαση καθήκοντος, για έγκλημα κατά των ηθών, συκοφαντική δυσφήμιση και λιποταξία.
- β. Στέρησης των πολιτικών δικαιωμάτων λόγω καταδίκης.
- γ. Θέσης του Κοινωνικού Λειτουργού σε δικαστική απαγόρευση ή δικαστική αντίληψη.
- δ. Παράβασης των διατάξεων των άρθρων 4 - 9 του παρόντος Διατάγματος.
2. Η οριστική ανάκληση της άδειας άσκησης επαγγέλματος επιτρέπεται ύστερα μόνο από αμετάκλητη δικαστική απόφαση για αδίκημα που αναφέρεται στην παραγρ. 1α του παρόντος άρθρου.
3. Σε περίπτωση παράβασης των διατάξεων των άρθρων 4-9 του παρόντος η απόφαση ανάκλησης της άσκησης επαγγέλματος εκδίδεται, κατ' ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων του Υπαλληλικού κώδικα που φορούν την επιβολή πειθαρχικών ποινών:
- α. Για θέματα σχέσεων με το συνδικαλιστικό τους όργανο και μετά την σύμφωνη γνώμη του πειθαρχικού τους οργάνου.

β. Για θέματα δεοντολογικά που αναφέρονται στα προαναφερόμενα άρθρα, το Υπηρεσιακό Πειθαρχικό Συμβούλιο του Υπουργείου Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

Για θέματα δεοντολογικά η προσωρινή ανάκληση δεν θα πρέπει να υπερβαίνει το χρονικό διάστημα του ενός (1) έτους, ενώ για ποινική καταδίκη για ορισμένα κακουργήματα ή πλημμελήματα, ή αμετάκλητη καταδικαστική απόφαση, στέρηση πολιτικών δικαιωμάτων κ.λ.π. η ανάκληση θα είναι οριστική.

Άρθρο 3 **Πλαίσια άσκησης των επαγγέλματος**

1. Οι Κοινωνικοί λειτουργοί που έτυχαν άδειας άσκησης επαγγέλματος σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1 του παρόντος, παρέχουν τις υπηρεσίες τους στα πλαίσια οργανωμένων Κοινωνικών Υπηρεσιών του Δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα.

2. Οι Κοινωνικοί Λειτουργοί μπορούν με απόφαση του Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, να παρέχουν τις υπηρεσίες τους και ως ελεύθεροι επαγγελματίες, εφόσον έχουν ασκήσει, αποδεδειγμένα, το επάγγελμά τους για μία τουλάχιστον πενταετία στα πλαίσια των Υπηρεσιών της προηγούμενης παραγράφου.

3. Το αντικείμενο των υπηρεσιών του Κοινωνικού Λειτουργού, ως ελεύθερου επαγγελματία, πρέπει να είναι αντίστοιχο της απαιτούμενης, κατά την προηγούμενη παράγραφο, επαγγελματικής εμπειρίας.

4. Η παροχή υπηρεσιών από τον Κοινωνικό Λειτουργό, ως ελεύθερου επαγγελματία είναι επιτρεπτή εφόσον:

α. Διατηρεί για το σκοπό αυτό επαρκείς και κατάλληλους χώρους στους οποίους απαραίτητα περιλαμβάνονται γραφείο για συνεντεύξεις και αίθουσα αναμονής των εξυπηρετούμενων.

β. Τηρεί μητρώο εξυπηρετούμενων και λοιπά στοιχεία από τα οποία προκύπτει η παροχή κοινωνικών υπηρεσιών με την άσκηση κοινωνικής εργασίας.

5. Με απόφαση του Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, μετά γνώμη του οικείου επαγγελματικού Συλλόγου, καθορίζεται, κατά είδος και μορφή παρεχόμενων υπηρεσιών το ύψος των αμοιβών του Κοινωνικού Λειτουργού που, με τις προϋποθέσεις των διατάξεων του άρθρου αυτού, παρέχει τις υπηρεσίες του ως ελεύθερος επαγγελματίας.

6. Η εποπτεία του έργου του Κοινωνικού λειτουργού ως ελεύθερου επαγγελματία αποτελεί έργο των αρμοδίων κατά τόπους περιφερειακών Υπηρεσιακών του Υπουργείου Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων κατά την άσκηση της οποίας διασφαλίζονται οι διατάξεις του Διατάγματος αυτού για τη διαφύλαξη του ιδιωτικού απόρρητου.

7. Για την έκδοση της απόφασης της παραγράφου 2 του άρθρου αυτού ο ενδιαφερόμενος υποβάλλει στο Υπουργείο Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, μέσω της κατά τόπο αρμόδιας περιφερειακής του Υπηρεσίας, αίτηση με τα ακόλουθα στοιχεία:

α. βεβαίωση προϋπηρεσίας από την οποία να προκύπτει με σαφήνεια, τόσο ο χρόνος της επαγγελματικής εμπειρίας του ενδιαφερόμενου, όσο και το αντικείμενο των υπηρεσιών που πρόσφερε κατά το χρόνο της προϋπηρεσίας του.

β. Υπεύθυνη δήλωση του Ν. 1599/86 στην οποία να αναφέρεται με σαφήνεια η έδρα και η περιγραφή των χώρων που ο ενδιαφερόμενος πρόκειται να ασκήσει το έργο του, το είδος των υπηρεσιών που θα προσφέρει και την κατηγορία ή τις κατηγορίες των εξυπηρετούμενων στους οποίους θα απευθύνονται οι υπηρεσίες του.

γ. Προκειμένου για αλλοδαπό που έτυχε άδειας άσκησης επαγγέλματος Κοινωνικού λειτουργού σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1 του παρόντος, βεβαίωση ότι έχει επαρκή γνώση της Ελληνικής γλώσσας, η οποία χορηγείται από:

α. Λέσχη Πανεπιστημίου Αθηνών

Διδασκαλείο ξένων γλωσσών (Ν. 5147/1931, άρθρο 12, ΦΕΚ 211/τ. Α'/14, 16.7.1931).

β. Σχολείο Νέας Ελληνικής Γλώσσας Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (Π.Δ. 1051/1977, ΦΕ. 350/τ. Α'/14.11.77).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

Αρχές, καθήκοντα, υποχρεώσεις, ασυμβίβαστα κατά την άσκηση του επαγγέλματος

Άρθρο 4.

Αρχές

1. Η άσκηση του επαγγέλματος τον Κοινωνικού λειτουργού προϋποθέτει προσήλωση στα ιδεώδη της ελευθερίας και της δικαιοσύνης και πίστη στην αξία της ανθρώπινης ύπαρξης και των δυνατοτήτων της.

2. Με βάση τις Θεμελιώδεις αρχές της προηγούμενης παραγράφου ο Κοινωνικός Λειτουργός.

α. Αναγνωρίζει έμπρακτα το δικαίωμα κάθε ανθρώπου.

(1) Να αποφασίζει στο να αποδεχθεί ή όχι το είδος των παρεχομένων σ' αυτόν υπηρεσιών και τον τρόπο αντιμετώπισης των προβλημάτων του, εφόσον με τον τρόπο αυτό δεν εκτίθεται σε κίνδυνο η ασφάλεια και η ευημερία των συνανθρώπων τον και του κοινωνικού συνόλου γενικότερα.

(2) να συμμετέχει εποικοδομητικά και στο μέτρο του δυνατού στη διαδικασία του σχεδιασμού των κοινωνικών μέτρων που τον αφορούν και να συμπράττει στην προσπάθεια κάλυψης των αναγκών του στο μέτρο που οι δυνατότητές τον το επιτρέπουν.

β. Ενεργεί κατά τρόπο που συμβάλλει στη δημιουργία ή παροχή ίσων ευκαιριών, σε άτομα, ομάδες και κοινότητες, χωρίς διάκριση καταγωγής, φύλου, ηλικίας, κοινωνικής θέσης, θρησκευτικών ή πολιτικών πεποιθήσεων, τόσο για την κάλυψη των βιολογικών, συναισθηματικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών τους, όσο και για την ανάπτυξη και αξιοποίηση των δικών τους δυνατοτήτων.

Συμβάλλει στην καλλιέργεια, μεταξύ των πολιτών, πνεύματος κοινωνικής ευθύνης και αλληλεγγύης και στην ευαισθητοποίηση και προετοιμασία τους για κοινωνική δράση.

Άρθρο 5.

Υποχρεώσεις προς το επάγγελμα

1. Για την ανάπτυξη και προαγωγή της Κοινωνικής Εργασίας ο Κοινωνικός Λειτουργός:

α. Επιδιώκει τη βελτίωση της επαγγελματικής του στάθμης με τη συνεχή επιμόρφωση και μετεκπαίδευσή του, με την αξιοποίηση της επαγγελματικής εποπτείας κατά την

άσκηση του έργου του και την παρακολούθηση των διεθνών εξελίξεων στο χώρο της Κοινωνικής Εργασίας.

β. Συμβάλλει ενεργά στην τήρηση των "αρχών" στην αξιοποίηση των "μεθόδων" της Κοινωνικής Εργασίας και στην προσαρμογή των χρησιμοποιούμενων "τεχνικών" στις διαμορφούμενες νέες κοινωνικές ανάγκες και προβλήματα.

γ. Συμβάλλει στην ορθή και σαφή ενημέρωση της κοινής γνώμης αναφορικά με τις επιδιώξεις και τους στόχους της Κοινωνικής Εργασίας και στην εδραίωση και αύξηση της αναγνώρισης και εμπιστοσύνης της κοινωνίας και των εξυπηρετούμενων για τη χρησιμότητα των υπηρεσιών που προσφέρει.

δ. Προσφέρει γνώσεις, επαγγελματική πείρα, τόσο για την επισήμανση και τεκμηρίωση της φύσης και της έκτασης κοινωνικών αναγκών και προβλημάτων, όσο και για τον καθορισμό των επιλογών και τρόπων αντιμετώπισής τους και βελτίωσης της ποιότητας ζωής σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, συμβάλλοντας έτσι, με τη συμμετοχή του σε αρμόδια όργανα, στη διαμόρφωση της Κοινωνικής Πολιτικής καθώς επίσης στο σχεδιασμό και τη διαμόρφωση των απαραίτητων Κοινωνικών Υπηρεσιών και προγραμμάτων

Άρθρο 6

Καθήκοντα προς του εξυπηρετούμενους

1. Ο Κοινωνικός Λειτουργός κατά τη διαδικασία παροχής των υπηρεσιών του στον εξυπηρετούμενο (άτομο, ομάδα, κοινότητα) οφείλει:

α. Να σέβεται την προσωπικότητά του και να συμβάλλει έμπρακτα στη διαφύλαξη της αξιοπρέπειάς του και στην ικανοποίηση και διασφάλιση των δικαιωμάτων του.

β. Να αναγνωρίζει την ιδιαιτερότητά του και το δικαίωμά του να αποφασίζει για τις υποθέσεις που τον αφορούν, ενθαρρύνοντας και υποβοηθώντας τον ταυτόχρονα να αναλαμβάνει τις ευθύνες των πράξεών του, να αξιοποιεί στο έπακρο τις δυνατότητές του και να βρίσκει, αυτενεργώντας, λύσεις για την κάλυψη των αναγκών του ή την αντιμετώπιση των προβλημάτων του, με τρόπους κοινωνικά παραδεκτούς.

γ. Να τον ενημερώνει με σαφήνεια και πληρότητα για τις προϋποθέσεις, το περιεχόμενο και τα χρονικά πλαίσια της συνεργασίας μαζί του και να παρέχει τις υπηρεσίες του με αντικειμενικά κριτήρια και μετά από αμερόληπτη κρίση, έτσι ώστε η επαγγελματική σχέση μαζί του να στηρίζεται σε αμοιβαία εμπιστοσύνη και να αξιοποιείται απ' αυτόν στον επιθυμητό βαθμό και κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

δ. Να συλλέγει και να χρησιμοποιεί πληροφορίες ή δεδομένα που αφορούν τον εξυπηρετούμενο μόνο εφόσον σχετίζονται με τις ανάγκες ή τα προβλήματα για τα οποία απευθύνθηκε στην Κοινωνική Υπηρεσία και εφόσον κρίνονται απαραίτητα, τόσο για το διαγνωστικό έργο, όσο και για τη λήψη των αναγκαίων γι' αυτόν μέτρων.

ε. Να τηρεί αυστηρά, εχεμύθεια σε ιδιωτικά απόρρητα που του έχει εμπιστευθεί ο εξυπηρετούμενος ή που έχουν περιέλθει σε γνώση του κατά την άσκηση του επαγγέλματός του, ή λόγω της ιδιότητάς του.

Στα πλαίσια της τήρησης του υπηρεσιακού απόρρητου οφείλει επίσης να επαγρυπνεί για τη μυστικότητα των εγγράφων στοιχείων που τηρούνται στην υπηρεσία που υπηρετεί.

Σε περίπτωση που ο Κοινωνικός Λειτουργός κληθεί να εξετασθεί ως μάρτυρας από δικαστική ή άλλη Αρχή, για θέματα για τα οποία υποχρεούνται να τηρήσει εχεμύθεια, οφείλει να προβαίνει σε σαφή δήλωση τόσο για την ιδιότητά του, όσο και για την υποχρέωσή του αυτή.

Δεν αποτελεί παραβίαση της επαγγελματικής εχεμύθειας η γνωστοποίηση από τον Κοινωνικό Λειτουργό πληροφοριών ή γεγονότων, όταν η ενέργειά του αποσκοπεί στη

διαφύλαξη της ανθρώπινης ζωής ή την προστασία της σωματικής και ψυχικής ακεραιότητας ανηλίκων καθώς και ενηλίκων που στερούνται των δυνατοτήτων αυτοπροστασίας.

στ. Να μην επιδιώκει προσωπικά οφέλη σε βάρος των συμφερόντων του εξυπηρετούμενου και του περιβάλλοντός του και σε καμιά περίπτωση να δέχεται φιλοδοωρήματα.

Άρθρο 7.

Υποχρεώσεις προς τον φορέα στον οποίο παρέχει τις υπηρεσίες του.

Ο Κοινωνικός Λειτουργός κατά τη διάρκεια της εργασιακής σχέσης του με τον φορέα στον οποίο προσφέρει τις υπηρεσίες του οφείλει:

α. Να είναι επαρκώς ενημερωμένος, αναφορικά με τις αρχές, τους σκοπούς και τους στόχους του φορέα καθώς επίσης για τα κοινωνικά προγράμματα, και τους μηχανισμούς, με τους οποίους υλοποιούνται οι πιο πάνω σκοποί και στόχοι.

β. Να συμβάλλει με τις επαγγελματικές του γνώσεις και ενέργειες στην αποδοτικότερη εφαρμογή των κοινωνικών προγραμμάτων του φορέα και με τις τεκμηριωμένες εισηγήσεις του, στη λήψη μέτρων για τη βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών, μέσω συμπλήρωσης ή τροποποίησης των εφαρμοζόμενων προγραμμάτων ή της κατάρτισης και εφαρμογής νέων, που επιβάλλονται από τις διαμορφούμενες συνθήκες και ανάγκες.

γ. Να τηρεί τους κανόνες οργάνωσης και λειτουργίας του Φορέα και να συμβάλλει εποικοδομητικά για τη λήψη μέτρων που θα στοχεύουν στην αποδοτικότερη οργάνωση και λειτουργία του και στη βελτίωση των όρων και συνθηκών εργασίας.

Άρθρο 8

Καθήκοντα προς τους συναδέλφους

Ο Κοινωνικός Λειτουργός στις υπηρεσιακές του σχέσεις με τους συναδέλφους του οφείλει:

α. Να συμβάλλει, με την εν γένει συμπεριφορά του, στη δημιουργία και διατήρηση κλίματος αμοιβαίας εμπιστοσύνης, εποικοδομητικής συνεργασίας και συναδελφικής αλληλεγγύης.

β. Να σέβεται την προσωπικότητα, την ιεραρχική θέση, τις ικανότητες και την επαγγελματική τους πείρα, να μην παρεμβαίνει άμεσα στις αρμοδιότητές τους και να δέχεται και να ασκεί καλόπιστη και εποικοδομητική κριτική.

γ. Να συμβάλλει με πνεύμα ειλικρίνειας και κατανόησης και με ειρηνικό και ευπρεπή τρόπο στην εξομάλυνση διαφορών, που ενδεχόμενα μπορεί να ανακύψουν κατά το στάδιο της επαγγελματικής του σχέσης και συνεργασίας.

Άρθρο 9.

Ασυμβίβαστα

1. Απαγορεύεται στον Κοινωνικό Λειτουργό να ασκεί εργασία, που δεν συμβιβάζεται με το κύρος του ως Κοινωνικού Λειτουργού.

2. Οι Κοινωνικοί Λειτουργοί κατά την άσκηση του επαγγέλματός τους, δεν μπορούν είτε ατομικά, είτε μετέχοντες, με την ιδιότητά τους, σε συλλογικά υπηρεσιακά όργανα να επιλαμβάνονται θεμάτων από τα οποία προκύπτει φανερό συμφέρον των ιδίων ή

συγγενών τους σε ευθεία γραμμή απεριόριστα και σε πλάγια γραμμή μέχρι τρίτου βαθμού

Άρθρο 10

Διευκολύνσεις κατά την άσκηση του έργου

1. Σε όσους έχει χορηγηθεί άδεια άσκησης επαγγέλματος Κοινωνικού Λειτουργού και απασχολούνται με την ιδιότητα αυτή, παρέχεται από τους πάσης φύσεως φορείς κάθε δυνατή διευκόλυνση, κατά την άσκηση του έργου τους.
2. Για την πιστοποίηση της ταυτότητας και ιδιότητας των Κοινωνικών Λειτουργών της προηγούμενης παραγράφου ο φορέας που τους απασχολεί ή ο επαγγελματικός Σύλλογος στον οποίο ανήκουν μπορεί να τους εφοδιάζει με το απαραίτητο έγγραφο, (ταυτότητα).

Άρθρο 11.

Καταργούμενες διατάξεις

Κατά τη δημοσίευση του παρόντος Π.Δ/τος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως παύουν να ισχύουν οι διατάξεις του Β.Δ/τος 690/61 "περί της ασκήσεως του επαγγέλματος Κοινωνικών Λειτουργών".
Στον Υπουργό Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων αναθέτουμε τη δημοσίευση και την εκτέλεση του παρόντος.

Αθήνα, 20 Ιανουαρίου 1992

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΟΥΡΛΑΣ,

ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΟΥΦΛΙΑΣ.

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΝ ΔΙΑΤΑΓΜΑ υπ' αριθ. 4018 .
Περί του θεσμού των Κοινωνικών Λειτουργιών.

Έχοντες υπ' όψει τας διατάξεις του άρθρου 35 του Συντάγματος και την από 16 Οκτωβρίου 1959 σύμφωνον γνώμην της κατά την παράγραφον 2 του αυτού άρθρου 35 Ειδικής Επιτροπής εκ Βουλευτών, προτάσει του Ημετέρου Υπουργικού Συμβουλίου, απεφασίσαμεν και διατάσσομεν:

Άρθρον 1

Η εν τη επικρατεία άσκησης του επαγγέλματος των Κοινωνικών Λειτουργιών, ήτοι προσώπων ειδικώς ειδικευομένων δια την άσκησης της Κοινωνικής Προνοίας, εν τη εφαρμογή των προγραμμάτων Κοινωνικής Προνοίας και Υγιεινής, διέπεται υπό των διατάξεων του παρόντος Διατάγματος.

Άρθρον 2

Ουδείς δύναται να φέρη τον τίτλον ή να καταλαμβάνει θέσιν Κοινωνικού Λειτουργού εις Υπηρεσίας και Ιδρύματα Νομικών Προσώπων Δημοσίου ή Ιδιωτικού Δικαίου, εάν δεν πληρεί τας προϋποθέσεις τας καθοριζόμενας υπό του παρόντος Ν.Δ .και των εις εκτέλεσιν αυτού εκδιδομένων Βασιλικών Διαταγμάτων.

Άρθρο 3

Δια Βασιλικών Διαταγμάτων, εκδιδομένων προτάσει του επί της Κοινωνικής Προνοίας Υπουργού και του κατά περίπτωσιν αρμοδίου Υπουργού, Θέλουσι καθορισθή τα της εκπαίδεύσεως, της αναγνώρισεως των Σχολών Κοινωνικής Προνοίας, της αδείας ασκήσεως του επαγγέλματος και της επαγγελματικής δεοντολογίας των Κοινωνικών Λειτουργιών, αι κατευθύνσεις επί του τρόπου χρησιμοποίησεως των Κοινωνικών Λειτουργιών, υπό των Κοινωνικών Υπηρεσιών, ως και πάσα ετέρα λεπτομέρεια αφορώσα τον τρόπο λειτουργίας του Θεσμού και την άσκησης του επαγγέλματος του Κοινωνικού Λειτουργού.

Άρθρον 4

1. Παρά τω Υπουργείω Κοινωνικής Προνοίας συνιστάται Συμβούλιον Κοινωνικής Εργασίας, συγκείμενον εκ των:

- α) Γενικού Γραμματέως του Υπουργείου Κοινωνικής Προνοίας, ως Προέδρου.
- β) Γενικού Διευθυντού Προνοίας του Υπουργείου Κοινωνικής Προνοίας, ως αντιπροέδρου.
- γ) Γενικού Διευθυντού Υγιεινής
- δ) Δύο Διευθυντών του Υπουργείου Κοινωνικής Προνοίας, εξ ων εις ο Διευθυντής Παιδικής Προστασίας.
- ε) Δύο αντιπροσώπων των συνεργαζομένων μετά του Υπουργείου Κοινωνικής Προνοίας Οργανισμών, των διαθετόντων δαπάνας δια την χρησιμοποίησιν Κοινωνικών Λειτουργιών υποδεικνυομένων υπό των οργανισμών τούτων.
- στ) Δύο προσώπων εχόντων ενεργόν ανάμιξιν εις τα της αναπτύξεως του Θεσμού των Κοινωνικών Λειτουργιών.

Χρέη Εισηγητού και Γραμματέως εκτελεί Τμηματάρχης της αρμοδίας Διευθύνσεως.

Το Συμβούλιον συγκροτείται δι' αποφάσεως τον Υπουργού Κοιν. Πρόνοιας, όστις ορίζει συνάμα και τα αναπληρωματικά μέλη αυτού. Θητεία των μη υπηρεσιακών μελών του Συμβουλίου ορίζεται τριετής.

2. Αρμοδιότης του Συμβουλίου τούτου είναι η γνωμοδότησις:

α) Επί παντός θέματος αποσκοπούντος εις την ολοκλήρωσιν του Θεσμού των Κοινωνικών Λειτουργιών.

β) Επί του καθοριζομένου συστήματος εργασίας και εποπτείας των Κοινωνικών Λειτουργιών.

γ) επί της αναγνώρισεως των Σχολών Κοινωνικής Πρόνοιας των πληρουσών τας προϋποθέσεις των κατά το άρθρον 3 εκδοθησομένων διαταγμάτων.

3. Εις τα μέλη του Συμβουλίου και τον Γραμματέα καταβάλλεται δι' αποφάσεως των Υπουργών Κοινωνικής Πρόνοιας και Οικονομικών κατ' αποκοπήν μηνιαία αποζημίωσις.

Άρθρον 5

Δι' αποφάσεως του επί της Κοινωνικής Πρόνοιας Υπουργού, μετά την γνώμην του εν άρθρω 4 συγκροτουμένου Συμβουλίου, δύνανται να συνιστώνται Επιτροπαί μελετών επί θεμάτων εκπαιδεύσεως Κοινωνικών Λειτουργιών, εξ αντιπροσώπων Σχολών Κοινωνικής Πρόνοιας και τον Συνδέσμου Κοινωνικών Λειτουργιών, ως κι ετέρων προσώπων ασχολουμένων με την εκπαίδευσιν των Κοινωνικών Λειτουργιών.

Άρθρον 6

Δια την χρησιμοποίησιν Κοινωνικών Λειτουργιών εις τα Κέντρα Κοινωνικής Πρόνοιας, τα Νοσηλευτικά Ιδρύματα και τα τοιαύτα Παιδικής Προστασίας, ως και τα λοιπά ευαγή Ιδρύματα της χώρας, δύνανται το Υπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας, να συνεργάζεται μετ' άλλων Οργανισμών κατόπιν υπογραφής σχετικών συμβάσεων μετά γνώμην του Συμβουλίου του άρθρου 4 του παρόντος.

Εν Αθήναις τη 11 Νοεμβρίου 1959.

ΔΗΛΩΣΗ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ 2004 - 2005

Επώνυμο _____	Όνομα _____	Τρέχον Εξάμ _____
Πατρώνυμο _____	ΑΕΜ _____	Ημερομηνία _____
Διεύθυνση _____		Τηλέφωνο _____
Ετος Εγγρ _____	Περίοδος: _____	Κατεύθυνση: ΚΟΡΜΟΣ

Κωδ.	Τίτλος/Υπότιτλος	Τύπ.	Χαρ.	Κατ.	ΔΜ	Ωρες	Προαπ.	Θ	Ε
ΕΞΑΜΗΝΟ : Α									
ΓΕ0106	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	ΓΥ	Θ	ΚΟΡ	4	02,Α0,Ε0			
ΚΕ0101	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ	ΓΥ	Μ	ΚΟΡ	6	02,Α0,Ε2			
ΚΝ0105	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ	ΓΥ	Θ	ΚΟΡ	5	03,Α0,Ε0			
ΨΧ0103	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ	ΓΥ	Θ	ΚΟΡ	5	03,Α0,Ε0			
ΓΕ0104	ΔΙΚΑΙΟ	ΔΟ	Θ	ΚΟΡ	4	02,Α0,Ε0			
ΓΕ0105	ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ	ΔΟ	Μ	ΚΟΡ	5	02,Α0,Ε2			
ΕΞΑΜΗΝΟ : Β									
ΓΕ0205	ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕ ΗΥ	ΓΥ	Μ	ΚΟΡ	4	01,Α0,Ε1			
ΓΕ0204	ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	ΔΟ	Θ	ΚΟΡ	4	02,Α0,Ε0			
ΚΕ0205	Η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΗΝ Κ Ε	Ε	Μ	ΚΟΡ	5	01,Α1,Ε2			
ΓΕ0206	ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ - ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ	ΕΥ	Μ	ΚΟΡ	7	02,Α2,Ε3			
ΚΝ0202	ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ	ΕΥ	Θ	ΚΟΡ	5	03,Α0,Ε0			
ΨΧ0205	ΕΞΕΛΙΚΤΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ	ΕΥ	Θ	ΚΟΡ	5	03,Α0,Ε0	ΨΧ0103		
ΕΞΑΜΗΝΟ : Γ									
ΨΧ0303	ΨΥΧΟΠΑΘΟΛΟΓΙΑ ΕΝΗΛΙΚΩΝ	ΓΥ	Θ	ΚΟΡ	4	02,Α1,Ε0			
ΚΕ0305	ΓΕΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ	Ε	Θ	ΚΟΡ	7	03,Α2,Ε0	ΚΕ0101		
ΠΑ0306	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΡΓ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ Ι	Ε	Ε	ΚΟΡ	6	00,Α0,Ε8	ΚΕ0205,ΓΕ0205		
ΚΝ0301	ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	ΕΥ	Θ	ΚΟΡ	6	03,Α0,Ε0			
ΨΧ0302	ΚΛΙΝΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ	ΕΥ	Μ	ΚΟΡ	6	02,Α0,Ε2			
ΨΧ0304	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ	ΕΥ	Θ	ΚΟΡ	3	02,Α0,Ε0			
ΕΞΑΜΗΝΟ : Δ									
ΓΕ0406	ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ	ΓΥ	Θ	ΚΟΡ	4	02,Α0,Ε0			
ΚΕ0407	ΚΟΙΝ ΕΡΕΥΝΑ Ι	ΓΥ	Θ	ΚΟΡ	5	02,Α2,Ε0			
ΨΧ0407	ΨΥΧΟΠΑΘΟΛΟΓΙΑ ΠΑΙΔΙΩΝ - ΕΦΗΒΩΝ	ΓΥ	Θ	ΚΟΡ	4	02,Α1,Ε0			
ΚΕ0404	ΚΛΙΝΙΚΗ ΚΟΙΝ ΕΡΓΑΣΙΑ ΙΙ	Ε	Μ	ΚΟΡ	5	02,Α1,Ε2			
ΚΕ0405	ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ	Ε	Θ	ΚΟΡ	4	02,Α1,Ε3			
ΠΑ0403	ΕΡΓ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ ΙΙ ΕΠΟΠΤΕΙΑ	Ε	Ε	ΚΟΡ	3	00,Α0,Ε12	ΨΧ0205,ΚΕ0305,ΠΑ0306		
ΕΞΑΜΗΝΟ : Ε									
ΓΕ0505	ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑ	ΔΟ	Θ	ΚΟΡ	2	01,Α0,Ε0			
ΚΕ0501	ΚΛΙΝΙΚΗ ΚΟΙΝ ΕΡΓΑΣΙΑ ΙΙ	Ε	Μ	ΚΟΡ	7	02,Α2,Ε2	ΚΕ0404		
ΚΕ0502	ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	Ε	Θ	ΚΟΡ	3	02,Α0,Ε0			
ΚΕ0503	ΚΟΙΝ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ	Ε	Μ	ΚΟΡ	5	02,Α0,Ε3	ΚΝ0202,ΨΧ0407		
ΠΑ0506	ΕΡΓ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ ΙΙΙ ΕΠΟΠΤΕΙΑ	Ε	Ε	ΚΟΡ	3	00,Α0,Ε12	ΠΑ0406,ΚΕ0405		
ΚΝ0504	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΙΙ	ΕΥ	Μ	ΚΟΡ	5	01,Α0,Ε3	ΚΕ0407,ΓΕ0405		
ΕΞΑΜΗΝΟ : ΣΤ									
ΚΕ0603	ΚΟΙΝ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΠΑΘΟΥΣΜΙΑΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ Ι	Ε	Θ	ΚΟΡ	6	03,Α1,Ε0			
ΚΝ0601	ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ	Ε	Θ	ΚΟΡ	5	03,Α1,Ε0			

Κωδ.	Τίτλος/Υπότιτλος	Τύπ.	Χαρ.	Κατ.	ΔΜ	Ωρες	Προσπ.	Θ	Ε
ΠΑ0605	ΕΡΓ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ IV	Ε	Ε	ΚΟΡ	9	00,Α0,Ε14		☐	☐
ΚΕ0602	ΔΙΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ	ΕΥ	Θ	ΚΟΡ	4	02,Α0,Ε0		☐	☐
ΚΝ0604	ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΑΠΟΚΛΙΣΗΣ	ΕΥ	Θ	ΚΟΡ	5	03,Α0,Ε0		☐	☐

ΕΞΑΜΗΝΟ : Ζ

ΞΓ0706	ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΞΕΝΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ	ΓΥ	Μ	ΚΟΡ	7	02,Α0,Ε3		☐	☐
ΠΑ0705	ΕΡΓ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ V	Ε	Ε	ΚΟΡ	9	00,Α0,Ε14	ΠΑ0605	☐	☐
ΓΕ0701	ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΤΕΛΕΙΟΦΟΙΤΩΝ	ΕΥ	Θ	ΚΟΡ	6	00,Α4,Ε0	ΚΝ0504,ΠΑ0605	☐	☐
ΚΕ0703	ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΚΛΙΝΙΚΗ Κ Ε	ΕΥ	Θ	ΚΟΡ	3	02,Α2,Ε0	ΚΕ0501	☐	☐
ΚΕ0704	ΚΟΙΝ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ II	ΕΥ	Θ	ΚΟΡ	5	02,Α1,Ε0		☐	☐

ΕΞΑΜΗΝΟ : Η

ΠΑ0801	ΑΣΚΗΣΗ ΣΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΑΕ	Ε	ΚΟΡ	10	00,Α0,Ε40		☐	☐
--------	----------------------	----	---	-----	----	-----------	--	--------------------------	--------------------------

Ο/Η σπουδαστής/δαστριά _____

